

OTDK – pályamunka

Erős Vivien Emese
óvodapedagógus alapképzési szak

Regionális népmesék feldolgozásának lehetőségei az óvodában

NYÍREGYHÁZI
EGYETEM

Témavezető
Dr. Nagy Balázs PhD
adjunktus

2023

„Őseinktől kincsekkel teli tarisznyát kaptunk örökségbe, de mintha egyre gyakrabban tétlenül néznénk ennek háttérbe szorulását, elfelejtését. Vegyük birtokba, ismerjük meg, fényesítsük újra és adjuk tovább az eleinktől kapott, élethosszig érvényes, értékes, unokáink számára is feltétlenül megőrzendő, mesebeli kincseket!”

(Részlet a Magyar Olvasástársaság 2005-ös felhívásából)

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	6
2. A magyar népmese formai és tartalmi jellemzői	9
2.1. A mesék sajátosságai	9
2.2. A mesemondás alkalmai	11
3. Népmese gyűjtés a Nyírségben	12
4. <i>A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből</i> című kötet bemutatása	14
4.1. A kötet szerkesztői, mesemondói	16
4.1.1. Kovács Ágnes	16
4.1.2. Ruszkovics István	17
4.1.3. Ratkó Lujza	18
4.1.4. Erdész Sándor	18
4.1.5. Tarczali Ádám	19
4.1.6. Dömötör Ákos	20
4.1.7. Farkas Károly	20
4.1.8. Jóni Ferenc	21
4.1.9. Ortutay Gyula	22
4.1.10. Fedics Mihály	22
5. A kötetben szereplő mesék keletkezési térképe	24
6. Mesék fontossága az óvodai környezetben	25
6.1. Hagyományörzés a népmesék által	25
6.2. A meseválasztás és szempontjai az óvodában	30
7. A népmesék az óvodai tevékenységekben	33
7.1. Tevékenységtervezet – a <i>Cicamica</i> című meséhez	34
7.1.1. Reflexió	39
7.2. Tevékenységtervezet – <i>A cipőszaggató királykisasszonyok</i> című meséhez	41
7.2.1. Reflexió	44
7.3. Tevékenységtervezet – <i>A szabólegény macskája</i> című meséhez	45
7.3.1. Reflexió	49
7.4. Tevékenységtervezet – a <i>Tótočka, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony</i> című meséhez	51
7.4.1. Reflexió	55

7.5.	12 hónap - 12 regionális népmese projekt	56
7.5.1.	<i>Három aranyalma</i>	57
7.5.2.	<i>Tótocska, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony</i>	58
7.5.3.	<i>A görbevári vitéz</i>	59
7.5.4.	<i>A cipőszaggató királykisasszonyok</i>	60
7.5.5.	<i>Cicamica</i>	61
7.5.6.	<i>Medve János</i>	62
7.5.7.	<i>A szabólegény macskája</i>	63
7.5.8.	<i>Borsszem Jankó</i>	64
7.5.9.	<i>János szolga</i>	65
7.5.10.	<i>A csodálatos kis bika</i>	66
7.5.11.	<i>A rest lány</i>	67
7.5.12.	<i>A király, akinek az egyik szeme mindig sírt</i>	68
7.6.	Papírszínházak mesélés	69
8.	Népmese foglalkozások az óvodában Pompás Napok módszerével.....	71
8.1.	A mese megértését motiváló, memorizáló eszközök.....	71
8.2.	Tehetséggondozás a népmesékkal	74
9.	Összegzés.....	76
10.	Irodalomjegyzék.....	79
11.	Ábrajegyzék.....	83
12.	Mellékletek.....	84
12.1.	Interjú a Pompás Napok módszertan megalkotóival	84
12.2.	<i>Cicamica</i> 1.rész.....	87
12.2.1.	Mesetérkép	87
12.2.2.	Mesekártya	88
12.3.	<i>Cicamica</i> 2. rész.....	89
12.3.1.	Mesetérkép	89
12.3.2.	Mesekártya	90
12.3.3.	Árnybábszínház.....	91
12.4.	<i>A cipőszaggató királykisasszonyok</i>	92
12.4.1.	Mesetérkép	92
12.4.2.	Mesekártya	93
12.4.3.	Papírszínház képek.....	94
12.5.	<i>A szabólegény macskája</i>	96

12.5.1. Mesetérkép	96
12.5.2. Mesekártya	97
12.6. <i>Tótocska, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony</i>	98
12.6.1. Mesetérkép	98
12.6.2. Mesekártya	99

1. Bevezetés

A mesék világa kisgyermek koromtól végig kíséri a mindennapjaimat, nagyon közel állnak hozzám a magyar népmesék, jelenleg is szívesen olvasom és mesélem őket. Az óvodapedagógus képzés elején már biztos voltam abban, hogy ilyen jellegű, témájú kutatást szeretnék végezni a tanulmányaim során. 2021 októberében a Nyíregyházi Egyetem Óvó- és Tanítóképző Intézet dr. Kiss Lajos tanítóképző intézeti igazgató emlékére esszé- / értekezésírói pályázatot hirdetett meg a tanító és óvodapedagógus szakos hallgatók részére. A dolgozatom megírása ezen időszakban kezdődött el. A pályázatot meghatározott témákon belül lehetett benyújtani, amelyek közül a regionális népmeséket választottam. Ezt követően kezdtem bele a kutatásba. Anyaggyűjtésem során azt tapasztaltam, hogy rengeteg kutatás, szakdolgozat épült már a népmesékre, nagyon sokan foglalkoztak a hozzá kapcsolódó témákkal, viszont én szerettem volna valami újszerűt alkotni, olyan érdekességeket felkutatni melyekkel hozzájárulhatok lakóhelyem hagyományainak őrzéséhez. A Kiss Lajos esszé- / értekezésíró pályázatra sikeresen elkészültem a dolgozat teoretikus részével. Ezzel egyidőben indultam a Nyíregyházi Egyetem Óvó- és Tanítóképző Intézet tavaszi TDK házi fordulóján 2022. április 26-án, melyen 1. helyezést értem el. Az őszi félévben újabb mesék vizsgálatával, egyéni ötleteim bemutatásával vettem részt az intézet házi versenyén, és a zsűrinek köszönhetően lehetőséget kaptam a 2023-as Országos Tudományos Diákköri Konferencián való részvételre. A dolgozat tartalmát tekintve úgy gondolom, először a címértelmezéssel célszerű kezdenem. Regionális népmesekincsen elsősorban a nyírségi, nyíri meséket értem. Ezen kutatásban kimondottan arra próbálok fókuszálni, hogyan lehet ezeket a regionális népmeséket felhasználni óvodások körében. A regionális népmesékkal bővebben az előző tanévben ismerkedhettem meg, amikor lehetőségem volt ellátogatni egy szeminárium keretében a Sóstói Múzeumfaluba. Itt találkoztam Kosztyu Brigitta muzeológussal, illetve az általa szerkesztett kötettel, amelyben több nyírségi népmesét gyűjtött össze. A könyvének címe: *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből*, 13 átdolgozott népmesét tartalmaz. A kötetről számos publikációt olvastam, de azt szeretném kiemelni, melyben maga a szerző nyilatkozik róla: „A kötet szerkesztőjeként sok - sok kéziratot, illetve a szakma számára kiadott kötetet vettem a kezembe, hogy igazán izgalmas, az elterjedt mesetípusokat egyedi motívumokkal, sajátos fordulatokkal gazdagító történetekre találjak. Elsősorban Erdész Sándor nyíregyházi, nyírvasvári, ramocsaházi és Ratkó Lujza „birisi” gyűjtéseiből válogattam. Mellettük a „nyíri” népmeséket felfedező Ortutay Gyula, és az egyetemi évei alatt a Nyírségben is megforduló Dömötör Ákos gyűjtőmunkáját dicséri, hogy a kötetben helyet kaphattak a bátorligeti

Fedics Mihály, illetve a nyírturai Farkas Károly meséi is. A kötetbe nyolc különböző forrásból tizenhárom népmesét válogattam össze, de ezt a változatosságot a mesei műfajok arányaiban sajnos már nem sikerült érvényesítenem” (Koszttyu 2021).

A Kiss Lajos esszé- / értekezésíró pályázat kapcsán, volt lehetőségem személyesen is találkozni Koszttyu Brigittával, akivel beszélgethettünk alkotó munkásságáról, illetve a kötet keletkezéséről. Mesélt arról, hogy akkor kezdődött a „mesekönyves vállalkozása”, amikor a fáradhatatlan népmesekutató, Kovács Ágnes egyik megjegyzését olvasta a *Magyar Népmesekatalógus Füzetek* sorozat egyik meséjéhez fűzve: „Megérdemli, hogy egészen csekély átdolgozással helyet kapjon gyermekek számára készülő népmese-gyűjteményeinkben” (Koszttyu 2021). Ez a mese *A szabólegény macskája* című mese volt, mely a kötetben is megtalálható. Akár egy megszokott csizmáskandúr történet is lehetne, de mégsem az, ugyanis Ruszkovics István mesemondó kedves szövegében egy cicakisasszony a főszereplő, aki egy piros szoknyát óhajt a gazdájától, a szegény szabólegénytől, és viszonzásul gazdagságot ígér, és ahogyan az a mesékben megszokott, természetesen nemcsak ígéri. Megtudhattam egy másik érdekességet is a szerzőtől, miszerint gyűjtőmunkája során ismerte meg Tarczali Ádám tírják mesemondót. A tőle hallott *Tótočka, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony* című mese rendkívül felkeltette az érdeklődését, ezért kapott helyet a kötetben. Ennek a népmesének az egyik különlegessége, hogy nem egyedül kel útra a főszereplő, hanem a barátjával karöltve indulnak szerencsét próbálni. Nem mindennapi a mese helyszíne sem: egy csokoládéhegy, melynek szikladarabjaival éhségüket csillapították a vándorlegények.

Véleményem szerint Koszttyu Brigitta mesekötete jelentősen hozzájárul a népi kultúránk megőrzéséhez. Válogatásában nagyjából a teljes meseszövegeket olvashatjuk, de két mesemondó meséjét lerövidítette. A kötet végén szómagyarázatban megtalálhatjuk a népies szavak jelentését, illetve a forrásjegyzékben a meseszövegek felkutatásának adatairól kapunk pontos információt (Koszttyu 2021). A szerző rámutatott egy felmerülő problémára a mesekötetek keletkezése kapcsán. Véleménye szerint nagyon ritkán találunk olyan meseszöveget, amelyet úgy lehet közölni a nagyközönségnek, ahogyan azokat a folklorista rögzítette. A mai közönségnek szóló köteteket legtöbb esetben a szerkesztők átdolgozzák, különösképpen a gyerekeknek ajánlottakat. Koszttyu Brigitta felhívta a figyelmemet arra, hogy a kötet nem óvodás korosztálynak készült, de találhatók benne olyan mesék, melyek az óvodások számára is örömteli perceket nyújthatnak. Kisiskolásoknak ajánlja a gyűjteményben található bonyolultabb szerkezetű és hosszabb meséket. A pedagógusok számtalan népmese közül válogathatnak, de néhány kivételtől eltekintve, a közkönyvtárak gyűjteményeiből nem derül ki, hogy a népmesék eredetileg hol, milyen tájegységben, településen hangzottak el.

Megfogalmazódik a kérdés bennünk, hogy a pedagógusok ismerik-e lakóhelyük népmeséit. Különösen így van ez nálunk, a Nyírségben, ahol eddig csak néhány mesekötet jelent meg, amelyek elsősorban a folkloristáknak szólnak, nem pedig az átlagolvasóknak. A mesekiadványokon kívül másik lehetőség a helyi népmesék megismerése, ha a közösségben élők szájhagyomány útján tartják fenn a meséket. Az ilyen példák azonban egyre ritkábbak. Kutatásomban szükségesnek tartottam egy elméleti alapozás megírását. Az első fejezetek ezt a célt szolgálják, későbbiekben pedig a módszertani vonatkozásokra helyezem a hangsúlyt. Továbbá szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy a dolgozat nem hipotézisekre, hanem kutatási kérdésekre alapul. A dolgozattal azt próbálom bebizonyítani, hogy a nyírségi népmeséknek helye van az óvodai nevelésben, és számos módszer használható az említett népmesék feldolgozására, például: a mesetérkép, a mesekártya, papírszínház és sok más eszköz.

Kutatási kérdéseim:

- Helyet kapnak-e az óvodáskorú gyermekek mindennapjaiban a regionális népmesék?
- Ismerik-e az óvodapedagógusok az ilyen jellegű meséket?
- Beépítik-e a mindennapi tevékenységekbe lakóhelyük népmeséit?
- A mesefoglalkozások alkalmával kiemelik-e a hagyományőrzés fontosságát?
- Napjainkban az óvodapedagógusoknak milyen módszerek állnak rendelkezésükre a helyi népmesék bemutatására?
- Hogyan tudnám a későbbiekben óvodapedagógusként átadni, megszerettetni a regionális népmeséket a gyermekekkel?

A dolgozat felépítést tekintve fogalmak meghatározásával indul, ezt követően *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből* című kötetet ismertetem, majd a kiadvány alapján általam készített keletkezési térképpel folytatom a munkámat. A 7., 8. fejezetet szeretném kiemelni, ugyanis innentől kezdve már a kutatás empirikus része következik, saját ötleteimet ismertetem, melyek kivitelezését az óvodai összefüggő komplex szakmai gyakorlatom alatt tervezem meg. Ezekhez kapcsolódva készítettem tevékenységtervezeteket a regionális népmesék felhasználásával, illetve bemutatom a mese megértését motiváló, memorizáló eszközöket, mint a papírszínház, a mesetérkép, a mesekártya. Befejezésül egy mélyinterjú támasztja alá a kutatásomat, amely a Pompás Napok módszertan megalkotóival készült, akik az empirikus és módszertani részeket igazolják.

2. A magyar népmese formai és tartalmi jellemzői

2.1. A mesék sajátosságai

A meséről nagyon nehéz egzakt meghatározását adni, hiszen az adott tudomány területtől is függ, hogyan definiáljuk. Mai mesekutatók (Honti János, Biczó Gábor, Lovász Andrea) úgy gondolják, hogy a mese szinte definiálhatatlan. Ennek egyik oka, hogy a mese komplex, összetett jelenség. Több tudományág foglalkozik vele, mint például a pszichológia, a pedagógia, a néprajz, a vallás, a filozófia, de irodalomtörténeti szempontból is vizsgálható. Egységes definíciója viszont nem létezik. Lehet egy lexikon meghatározásával élni, de általában abban is meg fog jelenni ez az összetettség (Magyar 1977-1982).

A másik ok, amiben a mese komplexitása rejlik, hogy számtalan kérdésre kereshet és adhat válaszokat. A mesékben az élet komplexitása, összetettsége jelenik meg. Képes egységbe foglalni az emberi életet (fájdalom, gyönyör, tragikum vagy optimizmus egyszerre nyilvánulhat meg egy - egy mesében).

„A mese gyermekirodalmi műfajjá a 19. század elején vált, a Grimm testvérek munkásságának köszönhetően, akik elsőként ismerték fel e műfaj jelentőségét a családi és intézményes nevelésben” (Jenei 2017a: 7).

A mesei hős néha elbukik, de a mesében semmi nem végleges, minden átcsaphat az ellentétébe. A kiinduló a biztonságot, a függőséget hagyja el, hogy a neki rendelt feladatot megoldja, sorsának beteljesítése nem más, mint az önállóság megszerzése, az önazonosság felépítése. Nem büntudatot kelt a gyerekben, hanem kiutat mutat arra, hogyan kell ezekkel megküzdeni. Előfordulnak olyan mesék is, amelyekben a hősnek egyik pillanatban nincs semmije a másokban pedig hatalma van. Valaki lehet szegény, jómódú, de azt is elveszítheti vagy a mese végén nagyon gazdaggá válhat. A mesét az emberi vágy keltette életre, mert ez egy biztonság, vigasz, menedék az emberek számára. Talán ez az oka, hogy vágyakat, kívánságokat is megfogalmazhat a mese, tehát az abszolút szabadság világa.

„Él bennünk egy vágy, egy kívánság, egy igény, hogy létezzen egy olyan ország, birodalom, világ, ahol felfüggesztődnek a hagyományos értelemben vett logikai, erkölcsi, egyáltalán bármiféle alapelvek - az abszolút szabadság világa ez” (Lovász 1999).

Honti János szavaival „a mese vágyvilág... saját kalandja annak, aki átéli, aki költötte, aki elmondja, aki hallgatja” (Honti 1962: 105).

A mese az emberi tapasztalatoknak a lenyomata, normákat, morális útmutatókat hordoz, illetve testesít meg. Erkölcsi útmutató, hogy segítsük a szegényeket, a bajbajutottakat, hogyan kerekedhetünk felül az élet nehézségein, illetve fontos szerepe van a családi összetartozásban.

„A legtöbb mese nem a hős egyes életszakaszait részletezi, hanem az állapotváltozásokra helyezi a hangsúlyt: a gyermekből felnőtt lesz, az öreg megfiatalodik, az alacsony sorból származó felemelkedik. Az új állapotba kerüléséhez azonban mindig feladatokat kell megoldani, próbákat kell kiállni. (...) A mesék azonban nemcsak pozitív értékeket közvetítenek. Teljes világképet adnak, amelyhez a rossz, a gonosz éppen úgy hozzátartozik, mint a jó” (Jenei 2017b: 9).

A népmesék hősei hétköznapi emberek, akiknek sokszor nincs nevük, hanem szerepkörük alapján vannak megnevezve a mesékben például a király, a szegény ember. A történetek bárkivel megeshetnek, ezért nyelvezetük közvetlen és egyszerű. A mesék legfőbb jellemzője, hogy kétpólusú világképet mutatnak, ami azt jelenti, hogy egyidejűleg jelen van a gonoszság és a jóság. A gonosz mindig megbűnhődik, a jó pedig elnyeri méltó jutalmát. A gyermekek mesehallgatás közben azonosulnak a hőssel, együtt küzdik le velük a nehézségeket, valamint közösen győzedelmeskednek. A mesékben nincsenek átmenetek, valaki vagy jó, vagy rossz vagy rest, vagy szorgos, vagy okos vagy buta. A mesék talán egyik legfontosabb üzenete, hogy bármit elérhetünk az életünkben, de ahhoz tennünk is kell érte.

A mesékben természetes az, hogy a térben, és az időképpen metamorfózis van, a jelen, múlt, jövő között pedig átjárhatóság. A terek csodás mesés helyek, amelyek túlmutatnak a mindennapi realitásokon. A mese merít a mindennapi élményvilágból, leírja a földművelést (*A répa* – orosz népmese), az étkezést (*Kacorkirály*), a szórakozást, a családi életet (*Három kívánság*), őrzi az ünnepek emlékét (*Karácsonyi dió*). Egydimenzionálisnak nevezhetjük, mert nem válik el benne a reális és a transzcendens (nem anyagi természetű), hiszen a csodák természetesek. A mesékről elmondható, hogy fikcionálisak, kitaláltak és nem igazán tudjuk, hogy lenne -e bármilyen valóság alapjuk. Amikor egy mesével találkozunk, vannak jellegzetes mesei kezdések és mesei befejezések, amelyek keretet adnak a történetnek. Ezeknek a mesei formuláknak a segítségével belépünk a mese világába. A mese változatokban él, mert minden területen máshogy mondják, hozzá is tehetnek és el is hagyhatnak belőle. Az, hogy a mesélő éppen elvesz, vagy hozzáad, függ a hallgatóságtól és magától a mesélőtől.

„Minden átköltött, átlirizált mesei elem egyben átértelmezés is. Bár a mesei szimbólum rétegeiben őrzi a múltat, mégis aktualizáló értelmezéssel képes megjeleníteni a jelent is (...) amíg a mese él, mindig üzenetet hordoz” (Végh 2011: 42).

A különböző mesei műfajok egymástól sokban eltérnek, de közös jellemzőjük a szilárd mesei szerkezet, a hármas osztatáság: **Mesekezdő formula** – kezdeti nehézségek: károkozás, veszteség – **bonnyodalom** – megoldás: szerencsés végkifejlet, esküvő – **mesezáró formula**.

Minden mesei műfajra jellegzetes tartalmi szerkezeti sajátosságok az alábbiak:

- mesei motívum (mesék legkisebb eleme),
- meseepizód (önmagában is megálló tartalmi egység),
- mesetípus (mese tartalmának általánosított váza).

2.2. A mesemondás alkalmai

A népi kultúrában nagyjából azonosak a mesemondás alkalmai. Ezek az ismétlődő események utat engedtek annak, hogy a mesemondás a munkában tevékenykedő (kukoricafosztás, tollfosztás, dohánysimítás, fonás, guzsalyozás stb.) - vagy pihenő közösségnek hallgatóságnak (falubeliek, családtagok, szomszédok) egyaránt kikapcsolódást nyújtson. A mesemondási szokások csoportosíthatóak naptári év szerint: az évszakok aktuális munkavégzései, szórakozási formáihoz kapcsolódóan. Például a tél jelentős eseménye volt a disznótör, ahol szórakozással egybekötött társas munkát végeztek. Az élet fordulópontjaival kapcsolatos mesemondások közül a legradicionálisabb a halottvirrasztás volt. De meg kell említenünk a falvaktól távollevő katonák mesemondási alkalmát is (Kovács 2019).

Régen a gyerekeknek való mesélést nem vették jó néven, inkább csak a felnőtteknek szóló mesemondást méltányolták. A gyerekeknek az asszonyok meséltek a felnőttek meséitől műfajában eltérő állatmeséket, tündérmeséket, fabulameséket, tréfás meséket. Az idő haladtával megjelentek a mesemondásnak az új alkalmai. A mesemondók mesélni kezdtek az óvodákban, gyermekkönyvtárakban, színpadon, rádióban és olykor tévében is, vagy akár csak kulturális programokon, mesemondó versenyeken, konferenciákon. „Azonban mesét mondani csak kevesen tudnak, a kiváló mesemondók is leghamarabb 40. életévüket meghaladva lépnek fel. Sok adatközlő, akiktől meséket gyűjtöttek fel, soha nem élt aktív mesemondóként, csupán hallotta a meséket, emlékezetében elraktározta, ám mire mondani tudta volna, megszűnt a közösségi mesélés, megcsappant az érdeklődés a hagyományos szóbeli kultúra iránt. Ilyenkor szunnyadó mesekincsről beszélhetünk” (Nagy 2018: 40).

Férfi és női mesemondók

Más meséket kedvelnek a női és a férfi mesemondók. A nők leginkább a tündérmeséket (házassági, családi, sorsüldözött nők) részesítik előnyben, illetve a megindító történeteket is gyakran mesélik (romantika, szerelem). Velük ellentétben a férfiak főleg a tréfás, erotikus és „hazudós” történeteket kedvelik, de a tündérmesék között is van olyan, amit szívesen elmondanak (kalandmesék, bátor, erős férfiak, ravasz hősök).

3. Népmese gyűjtés a Nyírségben

A Nyírségben jelentős mesélő alkalmak voltak például a csomózókban, fonókban, tollfosztókban, lekvárfőzéskor, háziállatok ellátáskor, favágásokkor vagy házi összejövetelekkor. Az elhangzott népmeséket elsőként Szilcz István nyírségi földbirtokos állította össze 9 máriapócsi meséből 1789-ben, amit ma is Sárospatakon őriznek.

1940-ben Ipolyi Arnold országos gyűjtő-hálózatot hozott létre, munkáját a Nyírségben Szél Kálmán, Soltész János nyírbátori, illetve Kálmánczhelyi János kisvárdai urak segítették.

1912-ben a Folklore Fellows néprajzi gyűjtőpályázatát hirdetett meg, Kriston Antal, sárospataki diák 33 népmesét gyűjtött össze Szamosszeg, Nyíribrony, Rétkörberencs falvakban, majd egy másik sárospataki diák, Gesztelyi Nagy László 31 népmesét jegyzett le Lövőpetri közösségében.

1932-ben Ortutay Gyula hozzáfekedett az első tudományos népmesekutatásához a Nyírségben. Tevékenyen gyűjtötte össze a falvakban a béresektől, szolgáltól, parasztoktól hallott népballadákat, népmeséket, amit 1935-ben *Nyíri és rétközi parasztmesék* címmel jelentetett meg. 1936-ban Ortutay Gyula megismerkedett egy idős parasztemberrel, Fedics Mihállyal, akitől két kötetre való népmesét jegyzett le. Egy másik jelentős mesemondótól, a tiszaberceli Lacza Mihálytól 120 szebbnél szebb mesét jegyzett le 1953-ban.

Az 1950-es években Polányi Péter magnetofonnal járva gyűjtötte össze Nagykálló környékéről a tündérmeséket. A különlegesen szép meséket Biriben Adorján András mesemondótól rögzítette.

Kovács Ágnes mesekutató is szívesen gyűjtött meséket a Nyírségből, leginkább Mátészalka és Nyírbogdány területéről. 1956-ban Ruszkovics István, egy baktalórántházi idős juhász hetven varázslatos meséjét vette fel gyűjteményébe.

1957–1958-ban Erdész Sándor Kállósemjénben 60 népmesét és tréfás mesét rögzített, majd Ramocsaházán 160 mesét vett fel hangszalagra Jóni Ferenc mesemondótól, aki 1965-ben megkapta a Népművészet Mestere címet kiemelkedően színes, változatos mesetudásáért.

1961-ben Dégh Linda Piricsén, Tiszaogyoróson és Mátészalkán jegyzett le népmeséket. Szintén 1961-ben Bodnár Bálint Ajakon 94 népmesét vett fel hangszalagokra. Érdekesség, hogy Bodnár Bálint nemcsak mesegyűjtőként, hanem mesemondóként (trufamondóként) is jeleskedett. 1971-ben 81 katonamesét, 1972-ben 356 tréfás (trufa) mesét jegyzett le emlékezetből.

1962-ben Kiss Gabriella Újfehértón gyűjtötte csokorba a meséket (Erdész 1974).

Bodnár Bálint

(Tiszalök, 1911 – Kemece, 1977)

Úgy gondolom Bodnár Bálint nevét nemcsak a Nyíregyházán és a Kisvárdán élő emberek ismerik, hanem hazánkban máshol is, hiszen neves **mesegyűjtő és mesemondó** volt. Szabadidejében járta a falvakat, jegyzetfüzetével vagy olykor magnetofonnal rögzítette a környék meséit. Szegényparaszti családból született. Eleinte gazdálkodott, majd kisegítő altiszt, később segédtsiszt volt. 1949-től a kisvárdai járási tanácson nyilvántartóként, ezt követően telefonközpontkezelőként dolgozott. Bodnár Bálintnak önkéntes néprajz gyűjtő volt, pályamunkáiért több díjat is kapott. Munkái: *Kisvárdai környéki népmesék, Tiszalöki gyermekjátékok, Kisvárdai jeles napok, Pátrohai népmesék, Ajaki népmesék, Mesék és tréfák*. Már korán kiderült róla, hogy nagy jó mesemondó tehetsége van. Memóriájának köszönhetően megőrizte a gyermekkori, illetve a katonaságnál hallott meséket. legjobban a tréfás elbeszélések érdekelték. Gyűjteményeiért több díjat is kapott, de talán a két legkiemelkedőbb: a „Szocialista kultúráért” (1966), *Népművészet mestere*” (1975) elismerések voltak (Bodnár 1980).

Görbedi István

(Tiszalök, 1866 – ismeretlen)

Írástudatlan **mesemondó**. Nagy szegénységben született, édesapja már nagyon korán, hét évesen árván hagyta. Meséi „igaz történetek”, nyomorúságos életéről szólnak. Különféle gazdáknál szolgált. Volt, hogy kondásbojttárként őrizte gazdája malacait, majd később lovakat, juhokat, ökröket őrzött. Mesemondói képességei mindenhol kitűntek. Iskolába nem járt, szomszédjukban volt egy kántor az taníttatta. Öregkorában Tedejen lakott, az lévő vasútállomás várakozóinak mesélt, olyan lenyűgözően, hogy az utasok inkább lekésték a vonatokat, de megvárták a mesék végét. Később halála előtt már csak unokáinak mesélt a „haszontalan” állatokról. rendkívül beleélte magát a mesemondásba, azonosult a szereplőkkel, folyton-folyvást „kiszólt”, türelmesen vagy dühösen ismertette saját szereplőit, cselekvéseiket, küllemüket. Szerette a bibliai történeteket is református vallásából adódóan. Meséit Makra Sándor gyűjtötte össze: *Görbedi István mesél* (1991) címmel (Raffai 2017).

Rostás Mihályné cigány népmesegyűjtő: *Lujza meséi I.* (1999) Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei cserhár cigány népmesék magyarul és cigányul, illetve *Lujza meséi II.* (é.n.) Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei cserhár cigány népmeséket gyűjtötte össze köteteibe.

4. *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből* c. kötet bemutatása

Számomra ez a kötet nagyon újszerű volt abból a szempontból is, hogy a forrásjegyzékben megtalálható a mesék eredeti szövegének lelőhelyének, pontos megjelölése, illetve, a szómagyarázatban fellelhetjük a kötetben szereplő népies szavak jelentését is. Ezen információk sokat segítettek munkám elkészítésében, párhuzamosan tudtam tanulmányozni a meséket és a mesemondókat, továbbá lehetőségem volt megismerni a regionális népmesék világát. Kosztyu Brigitta muzeológus kedvenc meséje *A szabólegény macskája* című mese, a kötetének is ezt a mese címét adta. Fedics Mihály mesemondó a *Csizmáskandúr* című mesét egy kandúr macska főszereplésével mesélte, míg Ruszkovics István mesemondó *A szabólegény macskája* című meséjének kulcsfigurája egy cicalány, aki kifejezetten azzal a céllal szegődik a fiú mellé, hogy a párt szerezzon neki. Véleményem szerint a mese különlegességét ez adja meg, hiszen megtudhatjuk, hogy nem csak a fiúk lehetnek hősök, hanem a lányok is, hiszen szinte a legtöbb népmesében a legény vagy a legkisebb fiú az, aki legyőzi a sárkányt, azonban ennek a mesének a bemutatásával sikerül rámutatni, hogy nemcsak a fiúk győzedelmeskedhetnek. A mesében a porba rajzolt hintó, ismert és nagyon is jellemző mesei motívum, a gondolat teremtményének, a megtestesítésnek, az alkotásnak szép példája. A meséhez hasonló, ismert népmeséink a *Macskacicó* és a *Rókaszemű menyecske*.

A könyvben található mesék eredeti változatai hosszabb terjedelműek, nyelvezetüket tekintve nehezen olvashatóak, a rövidített átdolgozás érthetőbbé teszi számunkra a meséket. Kosztyu Brigitta szerint a gyerekek számára azok a mesék is érthetőek, amelyekben megjelenik a népnyelv, a népi környezetre utaló kifejezések, ugyanis számukra a történetek cselekményei a lényegesek. A kötetben elsőként szereplő *Cicamica* című mese két különböző történetet foglalja magába. Ruszkovics István mesemondó valamilyen oknál fogva összekapcsolta őket.

„Az előszavas mesélés esetében egyáltalán nem ritkaság, hogy a hallott meseváltozatokat a mesélő szabadon alakítja, fűzi: és nem okoz problémát az egység vagy egységesség hiánya, egyszerűen aszerint alakul a mesemondás, ahogy a mesélőnek eszébe jut, ahogy a hallgatóság figyel vagy nem figyel...”¹

A kötet szerzője nem érezte magát feljogosítva, hogy szétválassza a két mesét. Véleményem szerint zavaró a két mese egyidejű bemutatása. Külön-külön való feldolgozásukkal sokkal nagyobb meseélményt nyújthatunk a gyerekeknek.

¹ Leszkoven Lászlóval folytatott levelezésünkből idézek.

Kosztju Brigitta javaslata, hogy bármelyik mesét is választjuk kötetéből, színesítsük a népmese-foglalkozásokat a falumúzeum meglátogatásával, ahol a gyermekek lehetőséget kapnak arra, hogy megismerjék hazánk népi kultúráját, népművészeti sajátosságait.

Óvodapedagógusként a következő meséket mesélném a kötetből az óvodásoknak:

- *Cicamica,*
- *A cipőszaggató királykisasszonyok,*
- *Tótocska, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony,*
- *A szabólegény macskája.*

Szeretném megindokolni miért választottam ezeket a meséket.

A *Cicamica* című mese műfajtypusát tekintve láncmese. Tapasztalataim szerint a kisebb óvadás gyermekek nagyon kedvelik a ritmusos, lendületes meséket. Az ilyen mesékre jellemző, hogy sok bennük a szereplő és kevés a cselekménymozzanat. Az ilyen rövid mesék dramatizálásával örömteli pillanatok nyújthatunk számukra. A közös nevetéssel építhetjük csoportunk közösségi erejét.

A *cipőszaggató királykisasszonyok* című mese típusát tekintve tündérmese. Tele van csodálatos kalandokkal, varázslatos helyekkel, természetfeletti tulajdonságokkal. A mese végére a hős bemutatja, hogy méltó a boldogság elnyerésére. Nyelvezete értehető, könnyen olvasható, mesélhető. Mesehallgatás közben szárnyalhat a gyerekek képzelete, a valósággal együtt felfedezhetik a fantázia birodalmát is. Főként a középső és nagycsoportos gyerekeknek mesélném szívesen.

Tótocska, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony eredetét nézve tírják népmese. Szeretném kiemelni ebből a meséből a barátság jelentőségét, hiszen a legtöbb barátság az óvodai környezetből indul, a barátok sokat segítenek a gyerekek önbizalmának kialakulásában, átérzik, hogy éppen őt választották arra, hogy vele játsszanak, őt szeretik, szívesen vannak vele. Az óvodában fontos, hogy fejlesszük a gyerekek társas készségét, ez a mese támogat bennünket ebben, ugyanis a mese főszereplője Tótocska, szomszéd barátjával indul útnak, és együtteserővel minden akadályt le tudnak győzni. Közösen fűrészelik le a gonosz banya szarvait, majd annak hangjában rejlő varázserejének köszönhetően királykisasszonnyá változtatják a varangyos békát. A másik amiért megkedveltem ezt a mesét, az a benne szereplő beszélő állatok támogatása. A gyerekek szeretik az állatokat, szívesen hallgatnak velük kapcsolatos meséket, előszeretettel utánozzák hangjukat. A mese különlegessége talán mégis a csokoládéhegy, mely által szárnyalhat a gyerekek fantáziája. Úgy gondolom, hogy minden gyerek szeretne egyszer eljutni egy ilyen csokoládéhegyhez és jóllakni a finom „szikladarabokkal”.

Befejezőként az utolsó választásomat is szeretném megindokolni. A mese címe megegyezik a megismert kötet címével: *A szabólegény macskája*.

Műfajtypusát tekintve tündérmese, különlegessége, hogy a csizmáskandúr nemét tekintve nem fiú macska, hanem cicalány. Miután elolvastam a mesét, rögtön éreztem, hogy szeretném megismertetni az óvodás gyermekekkel, a mese eredeti, valamint az átdolgozott változatát is, és kíváncsian várom melyiket fogják jobban kedvelni. A mesék hallgatásakor rájöhetnek a gyerekek, hogy nem csak a fiúk, hanem a lányok is lehetnek hősök.

Továbbiakban ennek a mese segítségével, szeretném megismertetni a gyerekeket a régi népi mesterségekkel, kiemelve a szabó munkáját és annak kellékeit. A vizuális percepció és emlékezet fejlesztésére a mesékhez kapcsolódó mesetérképeket, az időrendiség gyakorlásához mesekártyákat, a népmese - foglalkozásokhoz tervezeteket készítettem, melyeket a későbbi óvodai munkám során szeretnék felhasználni.

A kötetben szereplő két mese hangosmeseként is megtalálható:

- *A szabólegény macskája* című mese (Sóstói 2020a)
- *Tótoszka, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony* című mese (Sóstói 2020b)

4.1.A kötet szerkesztői, mesemondói

4.1.1. Kovács Ágnes

(Kolozsvár, 1919 – Budapest, 1990)

Néprajzkutató, etnográfus, folklorista.

Magyarországon az elsők között tanulmányozta a mesemondás ún. biológiáját, a mesemondás gesztikulációját és mimikáját, azaz a mese életkutatását. Nemzetközileg is elismert mesetípus-katalógusokat állított össze, mellyel lényegesen új eredményeket ért el a folklórkutatásban. „Megismertette a mesetípusok sajátosságait, a mesék sajátos jelenségeit, valamint elsőként lett figyelmes az előadó egyediségére, melyek a művészetiségében jutnak érzékeltetésre. Kutatásaiban kitért a mesemondók olvasmányélményeire, stílusvilágára és arra, hogy mindennapjaikban milyen helyet foglalt a mesemondás.” Meseesztétikai és textológiai kutatásokat is készített, a magyarországi gyermekfolklór-kutatások egyik elindítója. Országos rádiófelhívásával gyermekmondóka- és -versgyűjtést indított (a beérkezett alkotásokat összeállította, kötetekbe szerkesztette és publikálta) (Kozák 2016).

Gyűjtőmunkákat végzett:

- Kettesden (1940–1941),
- Egyházaskozáron, Mekényesen, Szárászon (1952–1953),
- Tyukodon (1956),
- Nógrádsipeken (1972–1974).

A kiadványaiban található népmesék alapján készültek az MTV magyar népmesesorozatai, számtalan hanglemmez és diafilm. Elismerésként 1989-ben Ortutay Gyula-emlékérmét kapott.

Szerkesztései:

- *Az Új Magyar Népköltési Gyűjtemény* (1978–1990),
- *Magyar Népmesekatalógus* (1982–1990),
- *A Népek Meséi* sorozatszerkesztője
(Kozák 2016)

4.1.2. Ruszkovics István

(Gállocs, 1967 – Baktalórántháza, 1958)

Félig-meddig szlovák származású, de magyar anyanyelvű mesemondó. Hetvenhét mesét jegyeztek le tőle, melyek között minden mesei műfaj megtalálható. Reprodukáló mesemondóként tartják számon. Érdekesség, hogy saját maga nem hitt a mesék valóságában vagy a valóság kérdésében, csakis az igazságot kereste bennük.

Mesemondónk foglalkozására tekintve volt: csordás, gulyás, béres, kondás és juhász. Írni, olvasni ugyan nem tanult meg, de mesemondói készsége híres emberré tette. Lakott Ung és Szabolcs megyében. „A meséi javarészt tanulta a taksásoktól, a béresektől és a kerülőktől. Ezek pedig a meséjük nagyobb részét tanulták katonáskodásuk vagy éppen a raboskodásuk idejében. Tőlük a meséket őszi és téli estéken sajátította el” (Kovács 1968: 25).

Ruszkovics István az első meséit nem a szüleitől hallotta, mert ők nem tudtak mesélni, hanem volt egy mesemondó szomszédjuk Gulácson, aki a legtöbb meséjét még katona korából ismerte, a tőle hallott meséket számtalanszor adta tovább a tengerihántások alkalmi közben, illetve később a menyasszonyánál való estézésekor is újra megjelentek ezek a mesék.

Családjában gyakran a mese volt a „megmentő”, mert ha valamelyik gyermek rosszul viselkedett, akkor a mesemondó nem hagyta, hogy a felesége bántsa őket, inkább mesélt nekik, és álomba ringatta vele őket.

Otthonában egyre gyakoribbá vált, hogy minden este mások is meséltek, ilyenkor mindig a legidősebb ember kezdte a mesélést, előfordult, hogy Ruszkovics István, miközben beszélt a régi életéről nehézségeiről, szavai átsiklottak mesemondásra. Mindenki szívesen hallgatta a meséit, úgy érezték vele „a mese igazságosztó világában vannak” (Kovács 1968: 25).

Azonban nemcsak ő mesélt, hanem mások is meséltek neki, ezzel pedig nőtt a mesetudása. „Mert nála a mesehallgatás egy volt a mesetanulással” (Kovács 1968: 21 - 22).

A vár-tanyai őszi szántás alkalmával már csak béresekkkel találkozott, az itt lévő emberek igencsak meseszeretőek voltak, közülük ismerkedett meg egy híres mesemondóval, Ondó Ferivel, aki a mesemondást nem akárhol, a nyíregyházi börtönben tanulta. A későbbiekben egyre ismertebbé vált Ruszkovics István mesemondói előadása, ezért egyre többször iskolákba is elhívták mesélni. Majd ennek hatására nyíregyházi újságírók, budapesti rádiósok is felkeresték, hogy minél többet megtudjanak róla.

1968-ban a nyíregyházi Jósa András Múzeum munkaközössége a mesemondó meséit magnetofonszalagra rögzítette, valamint közzétette a *Ruszkovics István meséi* című mesegyűjteménybe. Mesemondásának legfontosabb üzenete: „A meséivel Szentjános bogárként oszlatni próbálta a körülötte lévő vigasztalan sötétséget. Elviselhetőbbé próbálta tenni az életét, és azzal együtt más szegények életét is” (Kovács 1968: 25).

4.1.3. Ratkó Lujza

(Nyíregyháza, 1959 -)

Néprajzos muzeológus, néprajztudományok kandidátusa. Ratkó Lujza Nagykállóban a Kállai Kettős Néptáncgyűttesben, táncosként kezdte pályáját. A Szegedi Egyetem, a Táncművészeti Főiskola és a Nyíregyházi Egyetem oktatója, számos állandó és időszakos kiállítás rendezője, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei népművészeti antológia szerkesztője és szerzője. Egész munkássága a népművészet körében történik. Kutatja Szabolcs-Szatmár-Bereg megye népszokásait, hiedelmeit, népköltészetét, néptánc- és népdalhagyományát, viseleteit. Munkájának elismeréseként 2022. augusztus 19-én Budapesten *Móra Ferenc*-díjat kapott (Jósa 2016).

Ratkó Lujza népmese gyűjteménye: *Mesék, mondák Biriből* (1987)

4.1.4. Erdész Sándor

(Szob, 1929 – 2006)

„Erdész Sándor a néprajztudomány kandidátusa olyan meghatározó személyisége volt mind Nyíregyháza, mind a megye, sőt az ország tudományos életének, aki munkássága révén nemcsak határainkon belül, hanem azokon kívül is ismertté tette a nevét” (Nyíregyháza -).

Kutatásainak fő célja a néphagyományaink felderítése, megőrzése volt, elsősorban a népmesék gyűjtése. A jászberényi Jász Múzeum, a nyíregyházi Jósza András Múzeum, és a Sóstói Múzeumfalú néprajzos muzeológusa volt.

Az Európai mesekutatók között is ismertek voltak cikkei, tanulmányai, kötetei:

- *A hegyaljai szőlőmunkások szüreti népszokásai* (Miskolc, 1957),
- *Báthori Gábor a néphagyományokban* (Nyíregyháza, 1965),
- *Ámi Lajos meséi* (I–III., UMNGy, Bp., 1968),
- *Nyírség* (Bp., 1974).

Egyik publikációjában nyírvasvári meséket tett közzé, melynek címe: *Az öreg festő. Eredeti népmesék-Nyírvasváriból*. Ebben a kiadványban 5 mese található, illetve a „jegyzetek”, amelyekben részletes betekintést kapunk a mesék eredetéről, illetve röviden leírást találhatunk a mesék tartalmáról is. Akkoriban Nyírvasváriban legjobb mesemondónak számított a Varga-házaspár (Varga Lajos és Varga Lajosné Nagy Erzsébet). Tőlük több mint 30 népmesét gyűjtött össze, akik ugyanúgy kedvelték a tündérmeséket, mint a tréfás történeteket. A mesemondó pár északkeleti tájszólással mesélt, Erdész Sándor szerette volna, ha az olvasók megértik meséik ékes szavait.

„Feladatomnak tartottam a mesemondók nyelvezetének ízét írásban is hűen tolmácsolni, annyira, hogy ez ne menjen az olvashatóság rovására” (Erdész 1963: 14).

„A Varga-házaspár öt meséjének közreadásával az volt a célunk, hogy az általunk őrzött évezredes hagyományt a szélesebb olvasóközönség is megismerhesse, s a továbbiakban mind többen igyekezzünk támogatni a néphagyományok feltárásának és megőrzésének ügyét” (Erdész 1963: 16).

4.1.5. Tarczali Ádám

(Nyíregyháza, 1894 – Nyíregyháza, 1975)

A Sóstói Múzeumfalú oldalán megjelent Kosztyu Brigitta muzeológus által írt blogból sok minden körvonalazódik Tarczali Ádám személyéről. A honlapon „*Tudj meg többet egy (nyíregyházi) mesemondóról!*” címmel jelent meg mindez. A cikkből megtudhatjuk, hogy Tarczali Ádám édesapjától, nagyapjától hallotta elsőként a népmeséket, majd a nyolcvan éves, tírpák Krupa János meséivel ismerkedhetett meg. Meséinek száma a katonaság ideje alatt bővült, hiszen itt addig meséltek amíg el nem aludtak. A mesemondó kőműves segédként járta a vidékeket, miután nyugdíjba ment, felelevenítette a régi falusi népszokásokat: rokonok, ismerősök, szomszédok jöttek össze egy háznál és csak meséltek, meséltek... (Erdész 1977).

A mesemondó tehetségét Erdész Sándor folklorista fedezte fel, neki köszönhetjük, hogy Ádám bácsi 145 meséje megmaradt számunkra. Tarczali Ádám személyesen elkészített önéletrajzából kimaradtak nagyon fontos események, melyeket Kosztyu Brigitta egészített ki:

- „1969. október 26-án, egy „tírpák” népmesével nagy sikerrel szerepelt a televízió „Röpülj páva” műsorában.
- 1970. augusztus 20-án kapta meg „A népművészet mestere” címet.
- Verseket is írt, 48 gépelt oldalnyit (Kosztyu 2020).

Kosztyu Brigitta *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből* című kötetében két Tarczali Ádámtól hallott mesét is megjelentetett: *A király, akinek az egyik szeme mindig sírt*, illetve a *Tótočka, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony* című meséket. Az utóbbi a személyes kedvenceim közé tartozik.

4.1.6. Dömötör Ákos

(Budapest, 1938 - Budapest, 1999)

Mesekutató, muzeológus, nyelvész volt. Közel háromszáz tudományos cikket írt, hét önálló könyvet írt.

„A magyar és nemzetközi folklorisztika szempontjából nézve új és nélkülözhetetlen kiadványokkal gazdagította a tudományt. Ezek közül kettőt emelek ki:

- Az egyik a Magyar népmesekatalógus 2.
- A magyar tündérmesék típusai (AaTh 300-749).

A klasszikus népmesekincs legművésze, legösszetettebb 450 típusát ő szedte rendbe a Kovács Ágnes szerkesztette katalógusban” (Kríza 2000: 616).

4.1.7. Farkas Károly

(Kemecse, 1888 – é.n.)

Dömötör Sándor 1959-ben felkereste Farkas Mihály mesemondót Popper tanyai otthonában. Juhok terelgetése közben beszélgetett Farkas bácsival, a feljegyzéseket hangszalagokon is rögzítette.

A mesemondó nem szívesen beszélt az életéről, Dömötör Ákos a feleségétől tudott meg egyes mozzanatok a mesemondó életéről, mint azt is, hogy árva gyerekként nőtt fel, édesapját elütötte egy vonat, édesanyja pedig korán meghalt. Kemecsen lakott, de sokfelé vándorolt, gazdáknál, báróknál, grófoknál cselédeskedett. Ezekben az években sajátította el legértékesebb tündérmeséit. Nagyon sok mesét halott egy idős gégényi cigánytól és megjegyezte ezeket a népmeséket. Katonai sorozáson nem jelent meg alacsony termete miatt, de mégis négy évig teljesített katonai szolgálatot az I. világháborúban, katonáskodása során több népmesével gazdagodott repertoárja (Dömötör 1967).

„A cigányok sok román motívummal gazdagították a nyírségi mesekincset, de jócskán vittek sok magyar folklorisztikus történetet, tündérmesét román és kárpátaljai területekre. Farkas Károly egyéni élményeinek beleszövésével és a hagyományos magyar népi próza ismert elemeinek felhasználásával sajátosan nyírségivé kristályosította a heterogén elemekkel tarkított tündérmeséket” (Dömötör 1967).

Dömötör Ákos tanulmányában közzé tette az eredeti mesét, amit Kosztyu Brigitta *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből* című kötetében is megtalálunk másodközlésként, melynek címe: *A csodálatos kis bika*.

„Bár Farkas Károly meséje nagy vonalakban tökéletesen megegyezik a magyar mesék menetével, mégis számtalan egyéni részlet, a mesemondó életéből megmagyarázható szemléletes kép bukkan elő. Elgondolkoztató, hogy miért rajzolja meg annyira érzékletesen a mesemondó a szegény árva fiú szomorú sorsát. (...) A mesemondó életének motívumait kell összehasonlítani a mese részleteivel” (Dömötör 1967: 98).

4.1.8. Jóni Ferenc

(Ramocsaháza, 1899 - Nyírtass, 1973)

Ramocsaházi mesemondó volt, akinek a családját Erdész Sándor muzeológus kereste fel. Akkoriban a Jóni család híres mesemondók közé tartozott, magukat magyarcigányoknak vallották, hiszen magyarul beszéltek és meséltek. Jóni Ferenc édesapjától sajátította el a meséit, akárcsak a testvérei. Abban az időben az embereknek a mesemondás és a mesehallgatás jelentette a szórakozást, Jóni Ferenc pedig az ilyen alkalmakon tudta bővíteni a „kincsesládát”. Tudását, repertoárját könyvekből és ponyvákban is színesítette.

„Jóni Ferenc mesélő tudatvilágában eredetmítosz, monda, legenda, ponyvatörténet keveredik a mesével. Találhatók ebben az anyagban Mátyás királyra, Rákóczi, Kossuth Lajosra vonatkozó történeti mondák (...) és más hősökhez kapcsolódó ponyvatörténetek, novellisztikus, moralizáló, valamint ismeretlen típusú történetek. Emellett Jóni sem kerül el a modern, költőietlen kifejezéseket sem, s stílusában kimutathatók ponyva, Andersen, Grimm, kalendáriumi jellegzetességek” (Szellemi 1965).

Jóni Ferenc meséi rendkívül színesek, változatosak, hiszen majdnem minden mesetípust megtalálunk nála. Állatmesék, tündérmesék, legendamesék, novellamesék, tréfás és hazugságmesék egyaránt, de még különböző típusú mondák is előfordulnak köztük. 1965-ben kiváló mesemondóként megkapta a Népművészet Mestere címet.

4.1.9. Ortutay Gyula

(Szabadka, 1910 – Budapest, 1978)

Művelődéspolitikus, vallás- és közoktatásügyi miniszter, néprajztudós volt. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén elsőként kezdett tudományos felkészültségű népmesekutatót (1932-ben). A népköltéssel kapcsolatos tanulmányai ösztönzően hatottak követői körében. Kutatásaiban fokozott figyelmet fordított a mesemondók egyéniségére. Számtalan néprajzi gyűjteményt, kiadványt szerkesztett, melyek magyarul és idegen nyelveken is megjelentek.

A Magyar Néprajzi Lexikonnak főszerkesztője volt. Művelődéspolitikusként indítványozta hazánk és más országok kulturális megállapodását. Publicistaként nagy mértékű figyelmet fordított a közművelődés időszerű kérdéseire. Ortutay Gyula egyetemi évei alatt ismerkedett meg a bátorligeti mesemondóval Fedics Mihállyal, akitől sok népmesét és megannyi babonás történetet rögzített (Magyar életrajzi – é.n.)

„Ortutay Gyula: *Fedics Mihály mesél* (Új Magyar Népköltési Gyűjtemény I. Bp. 1940) című könyvével új iskolát teremtett a magyar népmesekutásban. A kötet bevezető tanulmányában rámutatott az egyéniség meseformáló szerepére, a hagyományörző közösség életének és a mese világának a kapcsolatára, a mesemondás körülményeire, vagyis az embert, a mesemondót állította a tudományos vizsgálat homlokterébe” (Erdész 1963:15).

4.1.10. Fedics Mihály

(Piricse, 1851 – Bátorliget, 1938)

Mesemondói egyéniség volt, aki a szabolcsi Bátorliget mezein pásztorkodott, miközben meséivel a parasztágot szórakoztatta. Előadásmódjára jellemző volt, hogy rendkívüli módon beleélte magát a népmesékbe.

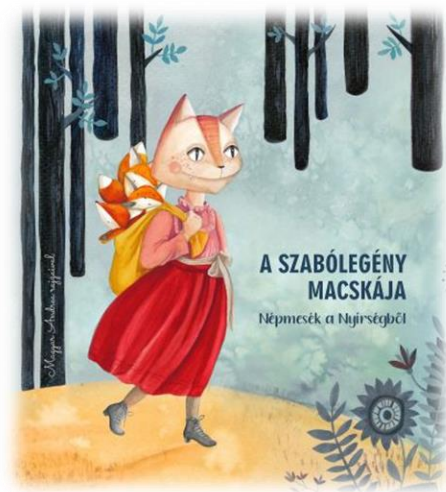
„Kiemelkedő elbeszélhetőséggel negyven mesét mondott el Ortutay Gyulának, jónéhányat a Magyar Rádió stúdiójában, ahol a mesehangját lemezen rögzítették. Repertoárját nem sikerült kimeríteni. Alkotó előadóként tartották számon, akinek az előadására a motívumok szabad bővítése, lendületes stílusára az igék halmozása volt jellemző. A tőle gyűjtött mesék és a róla írt tanulmány hatására indult el Magyarországon a mesemondókat, mint alkotó személyiségeket kutató egyéniségkutató módszer” (Raffai 2017: 89).

Fedics Mihály meséit Ortutay Gyula jelentette meg a *Fedics Mihály mesél* című kötetében. *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből* című kötetben megtalálható Fedics Mihály egyik „fantasztikus” *Medve János* című meséje. Viszont jelentősen át kellett dolgozni, mert szerző túl hosszúnak találta, ugyanis a mesemondó többször visszatért a már elmondott dolgokra. Kiegészítve ezt a korábbi mondatot be kell látnunk, hogy egészen eltérő, ha valaki előszóban mondja a mesét vagy ha egy mesekötetből magunknak olvassuk és

dolgozzuk fel.

Vélhetően mindenki hallott már mesemondót úgy mesélni, hogy annyira lekötötte a figyelmét, hogy észre sem vette mennyi ideje is mesél már neki, sőt sokszor még azt is kívánjuk, bárcsak tovább tartana. Feltételezhetően Fedics Mihály varázslatos mesemondásakor is valami hasonlót érezhetett a gyermek és felnőtt hallgatóság egyaránt.

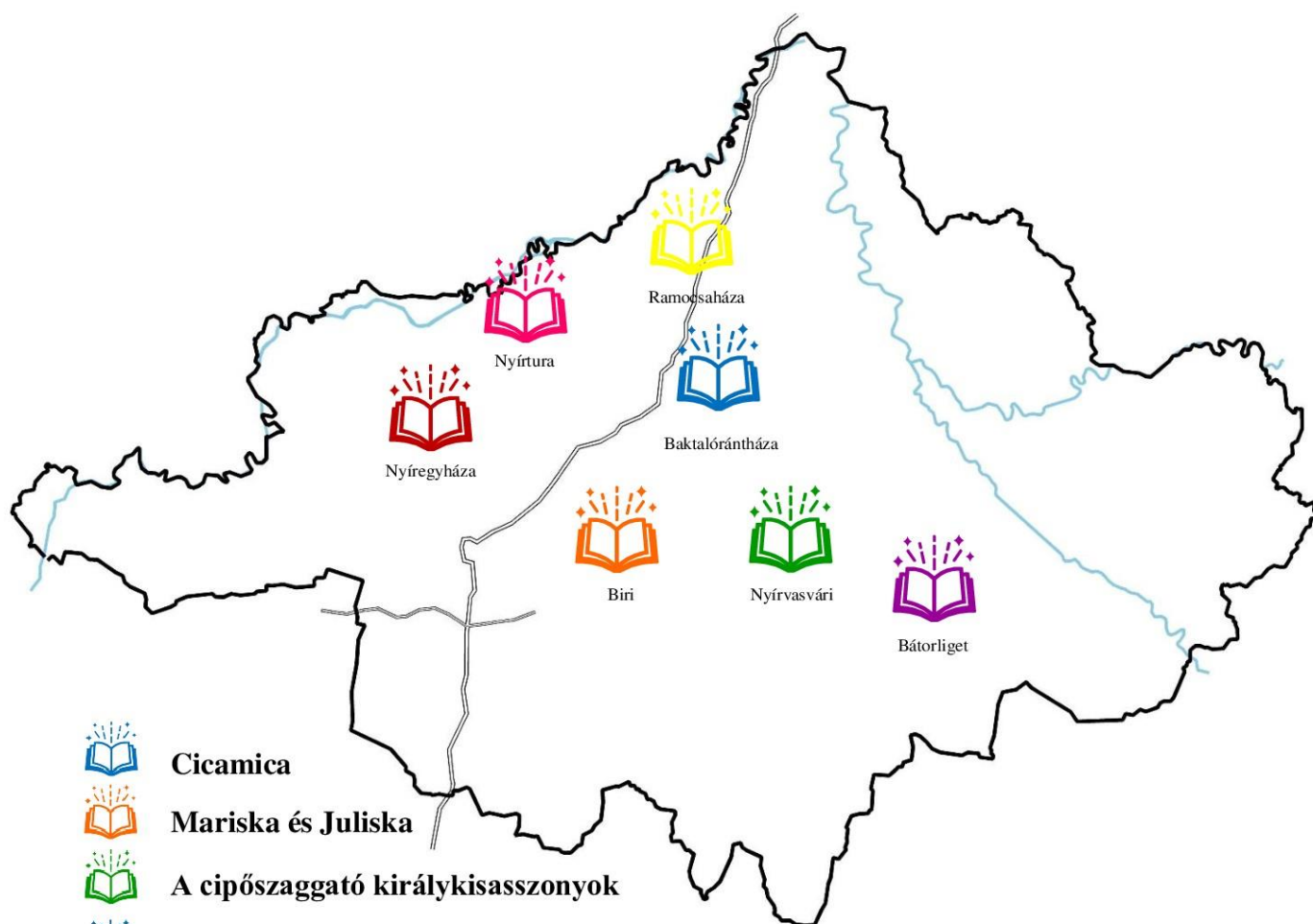
Összegzőképpen elmondhatjuk, hogy alapvetően minden mesemondó felnőttközönségnek mesél, de van, akinél már megjelenik a gyermekközönség is. A mesemondók közül kevesen vannak, akik könyvekből tanulták a híresebb meséiket, leginkább egymásnak meséltek, így bővítve repertoárjukat. Több mesemondónál is megjelenik a katonáskodás, hiszen szolgálatban is sajátítottak el egy-egy mesét. Véleményem szerint a mai mesemondók tudásukat többnyire már csak könyvekből meríthetik.

1. ábra: *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből* című kötet

5. A kötetben szereplő mesék keletkezési térképe

(saját készítés)

Cicamica

Mariska és Juliska

A cipőszagató királykisasszonyok

A szabólegény macskája

Borsszem Jankó

János szolga

A rest lány

Tóticska, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony

A király, akinek az egyik szeme mindig sírt

A csodálatos kis bika

Három aranyalma

A görbevári vitéz

Medve János

6. Mesék fontossága az óvodai környezetben

6.1. Hagyományőrzés a népmesék által

„A hagyomány rendeltetése és célja folytán nem más, mint a világmindenséget behálózó összefüggésrendszer, az őslógika és eredeti tudás emberekhez való közel hozásának, megértésének, elmagyarázásának és működtetésének eszköze. A hagyománykincs tartalmazza azokat az értékeket, összefüggéseket, azt a tudást és információt, ami az egészséges mindennapi élethez szükséges lehet s amely a világ és önmagunk megértéséhez, a mindenségben való eligazodáshoz, önmagunk megtalálásához, helyünk megelégséhez elengedhetetlen” (Leszkoven 2013: 44).

A hagyomány helyes megközelítésben és megértésben olyan erőrendszer, amely egy egységes, élő, működő univerzum alapigazságait fejezi ki ma is alkalmazható módon. Célja és rendeltetése szerint is örök, hiszen útmutatást, segítséget és támogatást kíván nyújtani a mindenkor a Földön élőknek (lelkeknek). A hagyományos rendszer lényegében mindent tartalmaz, amire egy léleknek szüksége lehet. Ami a hagyományos kincsek elemeit illeti a mindennapi élet üzeneteit, tanításait hordozzák magukban. A hagyomány célja, hogy segítsen felkészülni és eligazodni az életben, és útmutatást kell adnia, amikor az előttünk álló problémákkal vagy akadályokkal kell megküzdenünk (Leszkoven 2013).

„A magyar hagyomány, néphagyomány ezért a magyar lélek gondolkodásmódja, működési ritmusa és törvényszerűségei szerint alakult ki és került felépítésre” (Leszkoven 2013: 46).

A népi kultúra és a hagyományátadás helye az óvodai nevelésben

A hagyományátadás az óvodai-esztétikai nevelés integrációs alapelve, értékei jelen vannak az esztétikai nevelés mindegyik elemében. A néphagyományőrzés rendszeres és tudatos beépítésével az óvodai nevelői munkába érzelmi, esztétikai, erkölcsi, ezen belül a szülőföld iránti szeretet valósulhat meg. Az óvodapedagógus feladata hagyományunk és népi kultúránk értékeink továbbadása, amely a különféle, egymásra épülő és egymással komplexen összefüggő tevékenységek során valósul meg.

Legfontosabb célok a tradíciók közvetítésben:

- szellemi örökségeink átadása,
- a műveltség megalapozása,
- a nemzeti hovatartozás megéreztetése, megtapasztalása,
- a közösség formálása,
- a személyiség kibontakoztatása.

Az óvodai tevékenységek közül kiemelten fontos szerepe van az irodalmi nevelést segítő műveltségi tartalomnak, a mesélésnek, amelynek alapja a népmesék megismerése. Minden óvodás korú gyermek számára a mesehallgatás különösen fontos, csaknem azt is mondhatjuk, hogy fejlődési szükséglet. A mese a gyermeknek csodákkal teli utazásokat, kalandokat ad. Segíti őket a nehézségekkel való harcokban, az akadályok legyőzésében, eligazodni a szövevényes világunkban és az emberi kapcsolatokban. A gyermekeknek a mesék által megismerik az igazság győzedelmeskedését, a legkisebb diadalát, a vágyak beteljesülését, a fantázia szárnyalását. Választási lehetőséget kapnak az azonosulásra, mintákat a helyzetek megoldására. A mesélés, mint mesemondás és mesehallgatás az együttérzés örömét, a közös „lélegzés” élményét adja.

A mindennapi vizuális impulzusok tengernyi áradata, a villódzó képek feldolgozása megerőlteti és egyidejűleg meg is zavarja a kisgyermeket. Még azelőtt, hogy kialakulna a gyermek egyéni képalkotása, olyan behatások érik, melyek leállítják, meggátolják saját képalkotását, illetve befolyásolják fantáziáját. Kifejezetten a mesefilmeknél, rajzfilmeknél gyakran előfordul, hogy a mese készen kapott képsorai izgatottságot, rémületet okoznak. Hasonló érzéseket válthatnak ki a „túlillusztrált” mesekönyvek is, ugyanis a „képdömping” ilyenkor is túlterheli a gyerekeket, és meg is fosztja őket a saját képteremtéstől. Azonban, ha a mese képeit saját képzeletével hozza létre, a mese „üzeneteit” (szereplőit, eseményeit, helyszíneit) oly mértékben változtatja meg, amennyire a lelke meg tud birkózni azzal. A belső képteremtés meg tudja semmisíteni a félelmet.

Amikor mesélünk és a gyermek „csak” hallgatja, az hasonló, mint egy párbeszéd. Ekkor nem csak kommunikációval (magyarázattal, kérdésekkel), hanem testbeszéddel is „válaszol” az elhangzottakra. Viszont, ha nem egyénre szóló a közvetítés (mesélés), akkor ez a „dialógus” mesélő és hallgató között aligha tud megvalósulni. Amikor az óvodapedagógus az egész csoportnak mesél, személyre szóló közvetítésről is beszélhetünk, ugyanis mesélés közben szemkontaktust tart valamennyi kisgyermekkel. A meseválasztás szempontjait meghatározza a csoportba járó gyermekek összetétele, életkori sajátossága, érdeklődése. A gyermekek fejlődését úgy tudjuk leginkább segíteni, ha közelről megismerjük őket és szocializációjukat támogató meséket választunk nekik. Az óvodásoknak iránytűt kell adnunk, hogy el tudjanak igazodni a világ dolgaiban, ehhez segítségünkre vannak a megfelelően választott népmesék (3).

Hogyan mondjunk mesét? Olvassuk fel a könyvből vagy mondjuk fejből?

Úgy gondolom, hogy mindegyiknek helye van a „meseszőnyegen”, egyik sem hagyható el. A könyvből való meséléskor, a mese felolvasása alkalmával tudjuk a leghitelesebb szöveggel, meseváltozattal megismertetni az óvodásokat. A népmesék által megismerhetik a régi paraszti kultúránk hagyományait, találkozhatnak olyan nyelvi fordulatokkal, régies kifejezésekkel, amelyekről a mesék világán kívül ma már szinte máshol nem is hallanak. A gyerekeknek varázslatos élmény, amikor az óvó néni mesekönyv nélkül mondja el a mesét, előfordulhat, hogy már ismerős is számukra egy régebbi felolvasásból, de az „itt és most”, az ebben a pillanatban életre kelő mese élményét és egyidejűleg erejét ugyanúgy biztosítja.

A legnagyobb előnye az élőszavas mesemondásnak, hogy folyamatos kapcsolatban, szemkontaktusban van a mesélő és a hallgatóság, a mesélő zavartalanabban jelezhet vissza a gyermekek kíváncsiságára. Számos esetben előfordul, hogy a fejből mondott mese, az óvodapedagógus saját alkotása. A gyermekek nagyon szeretik a kitalált meséket, beleélik magukat, úgy érzik, hogy róluk szól a történet, azonosulnak a szereplőkkel, illetve a tulajdonságaikkal. Sokszor keletkeznek mesék annak kapcsán, hogy egy konfliktus helyzet megoldását segítsék. Meglehet, hogy a mese hőse egy olyan személyes problémát tud legyőzni, amellyel néhány óvoda is viaskodik, de születnek mesék a közös élményekből, tapasztalatokból is. Keletkeznek mesék a gyermekek remekműveiből, rajzaiból és egyéb alkotásaiból (3).

Ha eredetileg felnőtt műfaj, miért tekinthetjük megfelelőnek a népmeséket az óvoda gyermekei számára?

„A népmesék évszázadokon keresztül meghatározó útítársai voltak az embereknek, a bennük őrzött és a mesélők által továbbadott világkép biztonságot adott az útját keresőknek a félelmetesnek tűnő világban” (Pompor 2011: 27).

A népmesékkal elsősorban nem ismereteket akarunk átadni, hanem heurisztikus élményt biztosítani a gyerekeknek. Azt szeretnénk velük éreztetni, hogy a mesékből megismert történetek, a versek saját magukról és hozzájuk szólnak, segítik őket eligazodni a mindennapokban, kavargó érzelmeik, indulataik feldolgozásában. A mese képes lefordítani a világ jelenségeit, amivel lehetőséget kínál a tudattalan feszültségek elaborációjára. Mesehallgatáskor a gyerek belső képteremtése miatt a tudattalan szorongásait, feszültségeit képes lesz feldolgozni, a cselekmények átélésével gátlásait, negatív érzéseit, esetlegesen a bűntudatát feloldani, és mindemellett választ ad a felmerülő kérdéseikre.

„A mesebefogadás alapja fantázia, beleérző-átélőképesség a belső és külső világ összehangolásából fakadó feszültség” (Zóka 2007).

A gyerekek a mesén keresztül ismerik meg a valóságot, a külvilágot, összességében minden formában megfelel a gondolkodásuknak, befogadóképességüknek, hiszen a különlegesebb mesei motívumok teljesen összhangban vannak a gyermek pszichés fejlődésével.

A mese lényegének tekinthetjük, hogy nem rejti el a mindennapi élet nehézségeit, hanem ezeket elfogadhatóvá teszi és mindenre talál megoldást. A vadon élő állatok alakjában jelenik meg a vadság, a rosszindulatot többnyire a gonosz mostoha személyén keresztül ismerik meg. A mások iránti féltékenységek, kapzsiság megtestesítői a testvérek. Külső, illetve belső tulajdonságaikat illetően nem térnek el egymástól, ezért helyénvalónak tekinthető egy testvérpár, akiknek a személyiségét jó és rossz oldalaként értelmezhetjük. A mese sokszor kiemeli egy bizonyos életszakaszt, azonban ennek nem az ideje, vagy az adott helyzetben átélt érzés lesz a fontos, hanem az érettséghez, önazonossághoz vezető út, a küzdelmek, azaz átmenetileg megszerezhetjük a biztonságot, de kizárólag a törekvésünk örök.

A legtöbb mese végén megjelenik a kiérdemelt jutalom, ami lehet házasság, királyság. Az utóbbi nem azt jelenti, hogy mások feletti hatalommal rendelkezünk, hanem saját magunk, érzelmeink, indulataink, vágyaink uralását. A jó házasság titka pedig, hogy rendelkezünk-e önismerettel, önelfogadással, mert valójában azok tudnak párt találni, akik képesek önmagukat megszerettetni és elfogadni.

A mesék fejlesztő hatása

Lényeges megfogalmazni, hogy már a korai mesélésnek is vannak fejlesztő hatásai. Ami alatt azt értem, hogy már csecsemőkorban is szüksége lenne minden babának a mesékre. Mégpedig a következők miatt:

- Gyermekünkkel való közös mesealkalom során, és ennek a hatására fejlődik gyermekünk figyelme és koncentrációs képessége.
- Minél több mesekönyvet lát a kezünkbe, annál kíváncsibb lesz rájuk és szeretné ő is „megvizsgálni” ezeket.
- Már a kisbabáknak is mesehallgatóként fejlődnek az érzékszervi funkcióik, hiszen egyszerre látnak és hallanak minket, ahogy mesélünk nekik, illetve meg is tapintanak minket vagy az adott mesekönyvet.
- Mondhatni képes „beszélgetni” is, mert kiskorban is gügyög, kacag és nyilvánvalóan a megismert hangokkal, szavakkal, mondókákkal, mesékkel bővül a szókincse is.
- A mesék segítségével már ennyi idős korban is rájönnek, hogy a képeknek és a tárgyaknak közük van egymáshoz, ami a későbbiekben a betűtanulásukat segíti.

Összességében elmondhatjuk, hogy azok a gyermekek, akik már csecsemőkoruktól kezdve megismerték a meséket, sokkal jobban tudnak történeteket visszamondani, vagy esetlegesen maguktól kitalálni (Al 2019).

A mesék elsősorban nem az értelemre, hanem az érzelmekre hatnak, segítségükkel megváltozhat az önmagunkról alkotott világképünk. Fejlesztik személyiségünket, hiszen akár hallgatjuk, akár meséljük a meséket, bővül a tudásunk, minden alkalommal érzelmileg formálódunk, fejlődünk. Egyfajta optimista életfilozófiája van a meséknek, ugyanis az egyik legfontosabbnak mondható tanulságuk, hogy a befejezésben minden a helyére, egyensúlyba kerül. A mese nem köthető életkorhoz, mert minden időszakban másképp élünk meg egy adott mesét, más hatással van ránk, útmutatóként szolgál az élethez.

„Egy meséből (...) sohasem szűrhető le egy tanulság, Minden igazi mese, mint akármilyen más irodalmi szöveg, kimeríthetetlen sokjelentésű, sokrétegű szövevény, amely képes más élethelyzetben, más életkorban megint csak mást mondani” (Bárdos 2015b: 133).

A mese szépsége

A szakemberek azt ajánlják, először klasszikus mesékkel ismertessük meg a gyerekeket, hiszen ezek a múltba, több száz vagy több ezer évre nyúlnak vissza. „olyan tökéletesen megjelennek bennük az emberi érzelmek, szorongások, szenvedélyek, a jó és a gonosz harca, amihez semmiféle modern mese nem hasonlítható. Nem kell mesekutatónak lenni ahhoz, hogy megértsük, a gyermekek mennyi szorongásuktól tudnak megszabadulni a mesék segítségével, megtisztulva a gonosz érzelmektől, felszabadulva az önvádtól” (Bárdos 2015a: 35).

A mese átélése a mesehallgató számára megnyugvást ad. Ez a megnyugvás megmarad a mesemondás befejezésével, mert a mese egyfajta rendet képvisel, a mese a rend világához tartozik. A mese szeretete valószínűleg ezzel függ össze, hogy vágyunk erre, hogy az okos lány megtalálja a királyfit, hogy a szegény gazdag legyen, hogy a kismalac győzedelmeskedjen, hogy kihúzzák azt a répát, hogy a kóró ringassa a kismadarat.

A mesék rendszerezése

A népmesék kategorizálása alapot biztosít a meseműfajok különválasztására. A stílusok nagyjából internacionális jellegűek, de a népszerűségüket figyelembe véve egyes nemzeteknél különbözőek lehetnek.

A magyar népmeséket az alábbi műfajok szerint különítjük el (vö. Voigt 1981, 1998, Banó 1988):

- tündérmese, varázsmese (AaTh, MNK 300-749)²,
- novellamese (AaTh, MNK 850-999),
- állatmese, (AaTh, MNK 1-299),
- legendamese (AaTh, MNK 750-849),
- ostobaördög-mese (AaTh, MNK 1000-1199),
- tréfás mese (AaTh, MNK 1200-1874),
- formulamese, láncmese (AaTh, MNK 2000-2199),
- csalimese (AaTh, MNK 2200-2249),
- hazugságmese (AaTh, MNK 1875-1999).

6.2.A meseválasztás és szempontjai az óvodában

„Az óvodai meseanyag aránytalanságokat mutat. A helytelen választás miatt gyakran kerülnek a meseanyagba átírt, megcsonkított, deformált, illetőleg magyar nyelvre helytelenül átültetett meseszövegek. Az igényes válogatáshoz és a közvetítéshez a felsőoktatás kevés segítséget nyújt. A népmese ritkán és minimális időkeretben jelenik meg a főiskolai képzésben, és csak elvétve vagy egyáltalán nem tartozik az egyetemi irodalmi képzés témakörei közé” (Tancz 2009).

A népmesékben való eligazodást és az életkori sajátosságoknak megfelelő mesék összehangolását segítik a korosztály részére összegyűjtött mesegyűjtemények, módszertani szakkönyvek.

Meseválasztási szempontok:

- életkor (életkori sajátosságok),
- gyermekeket foglalkoztató kérdések (aktuális élethelyzet, csoporton belüli változás),
- ONOAP, óvodai program jellege,
- tevékenység formája,
- fejlesztendő intelligencia terület,
- mesetípusok (mese hossza, szereplők-helyszínek száma).

² A zárójelben szereplő adatok a nemzetközi és a magyar népmese-katalógus típusszámait jelölik.

Kiscsoport

(3-4 éves gyermekek)

- Egyszerű szerkezetű, visszatérő szövegrészeket tartalmazó lánc-, halmozó-, és mondókameséket meséljünk, melyek a formulamesék kategóriájába tartoznak. Ilyen regionális népmese például: a *Cicamica* című mese is vagy az *Icinke-picinke*, *Nyulacska harangocskája*, *Az Óriás burgundi répa* stb.

A formulamesék megmutatják a világot, az embert, a lelki folyamatokat, az érzelmeket, a természetet, az emberi természet működését.

- Mondjunk történeteket a testünkről, a testrészeinkről, a kezünkről, novellamesék segítségével. (*Az öt jó barát*, *A kút*)
- Meséljünk rövidebb állatmeséket, legenda meséket, amelyek mesei nyelven adnak választ arra, hogy a bennünket körbevevő világ miért olyan, amilyen, milyenek az állatok, növények, égitestek. (*Miért lett a róka vörös? A jaguár és az eső*, *Az okos pók*, *A nappal és az éjszaka*, *A hegyek meg a völgyek* stb.) A közösségi és az egymáshoz való kötődésben segíthetnek az állatmesék.

Középső csoport

(4-5 éves gyermekek)

- A kiscsoportban már felfedezett mesék mellett eredménnyel alkalmazhatóak a hosszabb állatmesék. (*A törpeszarvas és a vadkan*, *A jávorszarvas és a tigris*, *A fűrj meg a róka*)
- A novellamesék egyre jobban felkeltik a gyerekek érdeklődését. Előszeretettel hallgatják az igazságos királyokról, okos legényekről és lányokról szóló népmeséket. A regionális népmesék közül például: a *Rest lány* című mese vagy *Az okos lány*, *A kishű és az üres virágcserep*.
- A tündérmesék közül a rövidebbeket, egyszerűbbeket olvassuk. Például: *A szabólegény macskája*, *A borsszem Jankó*, *A görbevári vitéz*, *Medve János* című regionális mesék.
- A gyerekek szívesen hallgatják a tréfás és csalimeséket is. (*A megszámlálhatatlan sok juh*, *A kiséger farkincája*)

Nagy csoport

(6-7 éves gyermekek)

- A kis és középső csoportosok meséit kiegészítve előkerülnek a hazugságmesék is. (*Nagyotmondó legény*, *Negyvenegy lódítás*)

A gyermekek a hazugságmesékben az ember választási lehetőségeire találhatnak példát, a valóság értelmezésével, a látásmódok számtalan lehetőségével ismerkednek meg.

„A falucsúfoló mesék frappáns történetei egy falu ostoba, ostobának tartott vagy magát ravaszságból ostobának tettető lakójáról, illetve lakóiról.” (Benedek – Kovács 1990)

A falucsúfolók találékonysága, nyelvi finomsága hozzájárul ahhoz, hogy mindenki nevéssen. (*A bolond falu*)

- Az állatcsúfoló mondókák is kitűnő lehetőséget adnak önfeledt közös nevetésre, feszültségoldásra.

Héjariasztó:

Héja, héja, lakatos,
Látom, lábad ripacsos.
Addig libát nem adok,
Míg a lábad ripacsos.
Csörlőre, csattogóra,
Ángyomasszony ablakára!

Pulykabosszantó:

Szebb a páva,
Mint a pulyka,
Mérges pulya,
Fel vagy fújva
Lub, lub, lub! (Magyar 1975)

- A rászedett ördögökről szóló mesékben az ördög az ember vetélytársa, és a főszereplő hol harcol az ördöggel, hol elszegődik hozzá, hol pedig a lelkét is eladja azért, hogy az meggazdagodjon. Az ember leleményességgel általában túljár az ördög eszén, a gyerekeket nagyon foglalkoztatja, hogy ez sikerül-e. (*A szegény ember és az ördög*)
- Nagycsoportosoknak már nagyobb hosszúságú, összetettebb tündérmeséket mesélünk például a nyírségi mesék közül: *A cipőszaggató királykisasszonyok*, *János szolga*, *Mariska és Juliska*, *A király, akinek az egyik szeme mindig sírt*, *Tótocska*, *Jankó és a békává varázsolt királykisasszony*, *A csodálatos kis bika*, *Három aranyalma* című mesék vagy az *Aranyfogú királyfiak*, *Erdei házikó*)

A tündérmese „szent dal csengését, majd szent csendet, káoszban fogant újjászült rendet” (Kárpáti 2011: 9) jelent a mesehallgató számára, a bennük rejlő üzenetek iránytűként szolgálhatnak, segítenek elhinni minden gyereknek, hogy ő is mesehős, vagy azzá válhat (Bajzáth 2015).

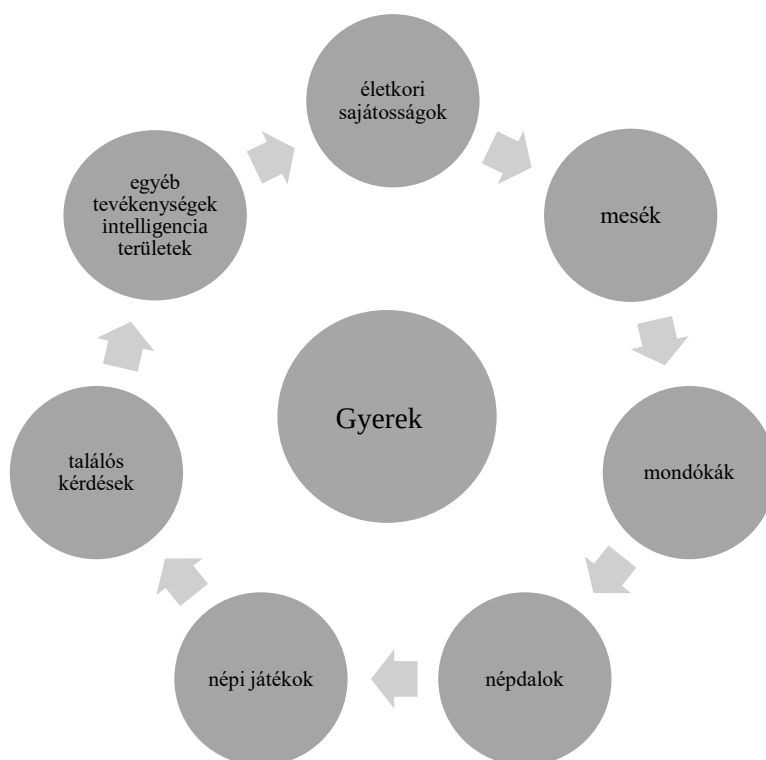
7. A népmesék az óvodai tevékenységekben

Ebben a fejezetben különböző mesefeldolgozási módszereket szeretnék bemutatni *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből* című kötetből választott néhány népmese segítségével. A különböző tevékenységtervezetek saját elképzeléseim alapján készültek, a fentebb vázolt szempontoknak megfelelően, törekedve az átláthatóságra.

Elsőként A *Cicamica* című meséhez készített foglalkozástervezetet találhatunk, majd *A cipőszaggató királykisasszonyok* interaktív mesefeldolgozása, illetve papírszínház bemutatása következik, végül befejezőként pedig a kötetben található összes mese felhasználásával „12 hónap - 12 regionális népmese” projektet szeretném megismertetni.

A mesék felfedezéséhez sokféle „út” vezet, nekünk óvodapedagógusoknak kell megtalálni a megfelelőt. Figyelembe kell vennünk a mesehallgató gyermekek életkori sajátosságait, az őket foglalkoztató kérdéseket, és ezekhez kell igazítanunk a mesét, mondókákat, találós kérdéseket, népdalokat, népjátékokat, kézműves alkotásokat.

„Képzeljük el a foglalkozások egy-egy elemét gyöngyszemként, amelyet a mesék aranyfonalára fűzhetünk! Önmagában is tökéletes egészet alkot minden egyes, csillogó gyöngyszem, de kivételesen szerencsésnek érezhetjük magunkat, ha egy-egy alkalommal a gyerekekkel közösen teljes gyöngysort sikerül alkotnunk” (Bajzáth 2015: 8).

2. ábra: Népmesekincstár mesepedagógiai módszer (Bajzáth 2015: 8)

7.1.Tevékenységtervezet – a *Cicamica* című meséhez

„Macska fogott egeret,

Játszott vele eleget,

Mulatott is kedvére,

Kicsi egér vesztére!” (Mondókás 2012: 3)

(Koszttyu 2019)

A tevékenység helye:	Eszterlánc Északi Óvoda (4400 Nyíregyháza, Tas u. 1-3.)
A tevékenység időpontja:	2022.04.06.
A tevékenység vezetője:	Erős Vivien Emese óvodapedagógus hallgató
A tevékenység tárgya:	Az óvodai nevelés országos alapprogramjában meghatározott tevékenységi formák szerint: Verselés, mesélés
A csoport neve:	Nyuszi csoport
Korcsoport:	3-4 évesek
A tevékenység témája:	<i>Cicamica</i> - regionális népmese
A tevékenység céljai:	Az irodalmi alkotások (mese) megszerettetése, a gyermekek mesedramatizálásának előkészítése. Hagyományörzés a nyírségi népmese előszavas előadásával.
A tevékenység feladatai:	Értelmi nevelés: a mesetudat alakításával, belső képteremtés képességének alakításával, ismeretek nyújtásával. Érzelmi nevelés: a nyugodt mesehallgatási légkör biztosításával, az állatok szeretetére nevelésével. Esztétikai nevelés: a kifejező, hangsúlyos előadásmóddal, a nonverbális eszközök alkalmazásával, irodalmi – esztétikai élmény nyújtásával. Erkölcsei nevelés: a mesék erkölcsi mondanivalója által értékrendjük formálásával. Anyanyelvi nevelés: szókincsbővítéssel, szómagyarázattal, az anyanyelvi játék beszédszerveket egyesítő hatásával. Didaktikai feladat: az új mese bemutatása, megismertetése a mesei elemek ismétlődésének érzékeltetése a színes előadásmóddal.
A tevékenység tartalma/anyaga:	Rajzolás, festés. mintázás, kézi munka és ének, zene, énekes játék, gyermektánc tevékenységekbe integrált tevékenység.
Előzménye:	Parasztudvar látogatása, nyelvtörők, anyanyelvi játékok mondogatása szabadidőben, puzzle játékok házi állatok képeiből, beszélgetés az állatkerti sétáról.
A tevékenység módszerei:	Szabadjátékból indított motiválás, irodalmi élménynyújtás, bemutatás, beszélgetés, szemléltetés, dramatizálás, értékelés.
A tevékenység tevékenységformái:	egyéni – csoportos – frontális – mikrocsoportos – páros – egyénre szabott

A tevékenység szervezeti formája:	kötött – kötetlen – mikrocsoportos
Képesség- és készségfejlesztés:	▪ Szövegértés, ▪ rövidtávú memória, ▪ beszédkészség, ▪ szókincsbővítés, ▪ metakommunikáció fejlesztése.
Szervezési feladatok:	Manuális tevékenységhez az asztalok összetolása, leterítése, mesepárnák elhelyezése a szőnyegen, mesegyertya előkészítése. Eszközök, kellékek elhelyezése: síkbábok előkészítése, a lezárás eszközeinek kikészítése (mesetérkép, mesekártya, rajzeszközök).
Eszközök:	Síkbábok, árnybábok, cica kesztyűbáb, színes ceruzák, mesetérkép, mesekártyák.

A TEVÉKENYSÉG FELÉPÍTÉSE

	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések
	1. Szervezési feladatok 2. Motiváció a) Játékidőben háziállatos képeskönyvek nézegetése. b) A csoportszobában lévő plüss, illetve műanyag házi állatok hangjainak utánzása. c) Dalok éneklése Színesíthetjük munkánkat: ▪ <i>Cicukám...</i> (Forrai 2020: 155) ▪ <i>Cirmos cica...</i> (Forrai 2020: 197) ▪ <i>Ha én cica volnék...</i> (Forrai 2020: 204) ▪ <i>Ilyen cica mellett...</i> (Forrai 2020: 206) dalok éneklésével.	A manuális tevékenységhez az asztalok összetolása, leterítése. Eszközök, kellékek elhelyezése: Síkbábok előkészítése. A lezárás eszközeinek kikészítése: Mesetérkép, mesekártyák, rajzeszközök. Figyelemfelkeltés. A gyermekek kíváncsiságára, az átélt tapasztalatokra, a tevékenységvágyra építve. A játékoság biztosítása, tevékenykedtetés, a környezethez való pozitív viszonyulás segítése, a közös játéktevékenységgel a szociális kompetenciák fejlesztése. Az ismert dalokat közösen éneklek a gyermekekkel. Fejleszti a dallamészlelést és a hallást. Felkelti a figyelmet. Erősíti az önbizalmat és az önkifejezést. Körben táncolhatunk is, ha van kedvük a gyermekeknek.

	d) Találós kérdések a háziállatokról: ▪ Orra puha, talpa bársony, egerészik a padláson. Kedvence a friss tejecske meg a kemence melege. Mi az? (macska) ▪ Elöl van a bólogató, középen a szénatartó, alul a csapos tejtartó, hátul meg a hajtogató! Mi az? (tehén) ▪ Békésen legel a réten, tarkabarka köntösében. Bámul rád a nagy szemével, ellát téged tejecskével. Mi az? (tehén) ▪ Szürke színű a bundája, hosszú, vékony a farkincája, finom sajt a vacsorája, ravasz macska les reája. Mi az? (egér) Mondókák: ▪ Ecc, pecc kimehetsz Holnapután bejöhetsz! Cérnára, cinegére, Ugorj cica az egérre, fuss! ▪ Macska, macska, csacska macska, fürge, mint a kishalacska. Ide fut, oda fut, Megpihenni sose tud. ▪ Macska fogott egeret, játszott vele eleget. A játékot megunta, az egeret bekapta, hamm! ▪ Ica, rica, kukorica, fogj meg engem lusta cica! ▪ Ha én cica volnék, száz egeret fognék, de én cica nem vagyok, egeret sem foghatok. ▪ Kisegér, kisegér Kisegér, kisegér, Minden lukba belefér, Belefér, belefér, Hiszen azért kisegér.	Kommunikációs és beszédkészség fejlesztése, valamint szókincsbővítés történik.
--	--	---

Versike: ▪ Macska farka tarka-barka három szarka rászállt arra, de nehéz a három szarka lekonyul a tarka-barka macska farka. ▪ A cicabáb segítségével üdvözlöm a gyerekeket: Kályha mellett dorombolok, Kutya pajtás rám sokat morog. Szeretem a meleg helyet, De még inkább a meleg tejet. Szűröm puha, arcom kedves, Bajszom a tejtől mindig nedves. Szereted, ha sokat dorombolok, Ezzel arcodra mindig mosolyt csalok. 3. Az érdeklődés felkeltése „Tudok egy mesét egy cicáról, aki nem tudott szerezni magának tejsikét... Gyertek, elmesélem!” 4. Mese bemutatása <i>Cicamica</i> (nyírségi népmese) a. Bevezetés „A cicamica fogott egy egeret.” b. Bonyodalom „Addig – meddig, míg elszakította a farkát. Elmegy hozzá az egér, azt mondja: - Adjál nekem farkincát! Azt mondja neki cicamama: - Eredj, hozzál nekem a tehéntől tejsikét, akkor adok neked farkincát!” c. Kibontakozás „Elmegy az egér a tehénkéhez. - Te tehénke, adjál nekem tejsikét, a cicamamának adom, cicamama ad nekem farkincát. A tehénke: - Eredj, hozz nekem a kaszástól szénácskát, adok neked tejecskét! Elmegy az egérke a kaszáshoz.	3. ábra: Báb (fekete cica) Az irodalmi élmény befogadásához megfelelő helyszín biztosítása: szőnyegen mesepárnákkal, mesegyertya meggyújtása. Síkbábbal dramatizálom a népmesét. Az ilyen fajta láncmeséknek az első fele halmozó mese is, melyet az ismétlés különböző formái tesznek változatossá. Kommunikációs és beszédképesség fejlesztése érdekében a mesemondás közben ügyelek a hangsúlyozásra, testtartásra, mimikára, a szöveg érthető elmondására, a tagoltságra, a tempóra. Az ismétlődő meserészt közösen mondhatjuk a gyerekekkel (közösségi érzés fejlesztése). A síkbáb segítségével az érdeklődés fenntartása. Mimikámmal igyekszem „beszédesebbé” tenni a történetet. Szemléltetés a síkbábok segítségével. Ahogy nő az „állomások” száma, úgy nő a párbeszéd terjedelme is.
--	---

Össz: 35'	- Te kaszás, adjál nekem szénácskát, szénácskát adom a tehénkének, tehénke ad nekem tejsikét, tejsikét adom cicamamának, cicamica ad nekem farkincát! Azt mondja neki a kaszás: - Hozzál nekem a kondástól szalonnát, adok neked szénácskát! Elmegy az egérke a kondáshoz szalonnáért. - Kondás, adjál nekem szalonnát, adom kaszásnak, a kaszás ad nekem szénácskát, szénácskát adom tehénkének, tehénke ad nekem tejsikét, tejsikét adom cicamamának, cicamama ad énnekem farkincát!” d. Tetőpont „Azt mondja neki a kondás: - Eredj, erről a fáról rázd le a makkot, akkor kapsz szalonnát!” Felment a kiséger a fára, lerázta a makkot. Lement, hogy a kondás adjon neki szalonnát. Felnézett a kondás, a fa leghegyén látott egy makkot. e. Megoldás „Felment az egér érte, leszakintotta a makkot, de aztán leesett, megdőglött. A figyelem megköszönése, értékelése. 5. Tevékenység lezárása, átvezetése, továbbélése: a. Újramesélés, pedagógus segítségével, dramatizálás.	A síkbábok saját készítéssel készültek Értékelés, dicséret, beszélgetés. Egyéni megnyilvánulások meghallgatása. Több lehetőséget ajánlok fel a játékba való visszavezetésre. A mese elmondása után a gyermekek kérdésének megfelelően a mese ismétlése, illetve a dramatizáláshoz készített fejdíszek elővétele. A dramatizáláshoz szereplők választása, fejdíszek kiosztása. A mese eljátszása óvodapedagógusisegítő-támogató attitűddel. A gyermekek önkifejezésének, szereppel való azonosulás segítése. Közös játékos tevékenykedtetés.
----------------------	--	---

	b. Óvatos kiscicák játék A gyerekek alacsonyan kifeszített kötél alatt csúsznak át úgy, hogy a rákötött csengő ne szólaljon meg. c. Rajzasztalon, a témával kapcsolatos mesetérképszínezőket, mesekártyákat, színes ceruzákat helyezek, illetve üres lapokat a mese szereplőinek rajzolásához.	Megkérem a gyerekeket, hogy meséljenek a színezőkről, mesekártyákról! Katarzis élménye manuális tevékenységgel összekötve, finommotorika fejlesztése. Élmény feldolgozás támogatása. Mesetérkép: melléklet-12.2.1. Mesekártya: melléklet-12.2.2.
--	---	---

7.1.1. Reflexió

2022.04.06-án megtartott tevékenység tapasztalatai a következők:

A mesefoglalkozás megszervezésénél kiemelt szempontnak tekintettem, hogy a kötetlen tevékenység kiscsoportos korúaknak szól. A mese bemutatását ezért úgy terveztem, hogy mindvégig fenntartsa a tevékenységben résztvevők érdeklődését, figyelmét. Előadásmódommal nemcsak a cselekmény és a szereplők érzékletes bemutatását kívántam megvalósítani, hanem a példamutató beszéd, hangsúlyozás, mimika és gesztus megfigyelését is. Nevelői szándékom szerint mindez mintaként szolgálhatott 3-4 éves korcsoport szókincsbővítéséhez, illetve az utánzáson alapuló bábozásához, dramatizálásához. A tevékenységhez szükséges megfelelő teret és eszközöket úgy terveztem, hogy minden gyermek megfelelő távolságból, egymás megzavarása nélkül élvezhesse a mesemondásomat, és lehetősége legyen a vonzó eszközök (síkbábok, árnybábok) megérintésére, kipróbálására, majd az eszközökkel önálló mesemondásra. A foglalkozás sikerét a gyermekek aktív részvétele igazolta, hogy a tervezésnél reális volt a választott mese, a helyszínek és a differenciált képességfejlesztés tekintetében. Az énekekkel, dalos játékkal megvalósított motiválás pozitív beállítódást eredményezett a közös mesehallgatáshoz, majd a dramatizáláshoz. Kesztyűbábbal erősítettem meg a motivációt, mely hatalmas sikert aratott. A gyerekek egyből körém gyűltek és megsimogatták a kezemen lévő cicabábot. Ezt követően a szőnyegen ülve együtt hallgatták és figyelték a mesét. A szemléltető eszközként használt síkbábok az érdeklődés fenntartását szolgálták, mely maximálisan elérte célját, a jelenlévő gyermekek végig kitartóak voltak. Egy „beszoktató” kisgyermek kivételével mindenki jelen volt a mesebemutatásánál, ám játéktevékenysége közben ő is folyamatosan figyelemmel kísérte a csoport tevékenységét. Számítottam rá, hogy a gyerekek mese után elfáradnak, figyelmük lankad, ezért jó megoldás volt a rajzzal, színezéssel való visszavezetésük a játékba.

Néhány érdeklődő gyermekkel sikeresen dramatizáltuk a mesét. Eredménynek tartom, hogy a csoportban érezhetően megnyilvánultak a pozitív közösségi érzelmek például türelem, egymás iránti figyelem, egymás segítése, önzetlenség. Az esztétikai élmény szinte az egész délelőttre hatást gyakorolt. Még sokáig mondogatták a szófordulatokat, rajzaikban megjelenítették a közös élményt. Éltem az óvodapedagógus szabadságával így a mese második részét nem mondtam el a gyerekeknek, véleményem szerint két külön álló mese, majd legközelebb azt is elmesélem. Már készítettem is hozzá árnybábszínházat melléklet: 12.3.3., mesetérképet melléklet: 12.3.1., mesekártyákat melléklet: 12.3.2.

Az árnybábszínház elemei saját készítéssel készültek:

7.2.Tevékenységtervezet – *A cipőszaggató királykisasszonyok* című meséhez

Azért varrták a csizmát, hogy táncoljunk benne,
Ha rongyos is, ha foltos is, illik a tánc benne.
Hej, guci, galaguci, Kiguba! (Forrai 2020: 136)

(Kosztu 2019)

A tevékenység helye:	Eszterlanc Északi Óvoda (4400 Nyíregyháza, Tas u. 1-3.)
A tevékenység időpontja:	2022.12.02.
A tevékenység vezetője:	Erős Vivien Emese óvodapedagógus hallgató
A tevékenység tárgya:	Az óvodai nevelés országos alapprogramjában meghatározott tevékenységi formák szerint: Verselés, mesélés
A csoport neve:	Mókus csoport
Korcsoport:	5-6 évesek
A tevékenység témája:	<i>A cipőszaggató királykisasszonyok</i> - regionális népmese
A tevékenység céljai:	Az irodalmi alkotások (mese) megszerettetése, a mese dramatizálásának előkészítése. Az ismert mese élményszerű bemutatása. Hagyományörzés a nyírségi népmese előszavas előadásával.
A tevékenység feladatai:	Egész csoportos képességfejlesztés, játéksorozat alkalmazásával a mesei világ keretein belül.
Előzménye:	Királykisasszonyok, lovagok téma hét.
A tevékenység tartalma/anyaga:	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka és ének, zene, énekes játék, gyermektánc tevékenységekbe integrált tevékenység.
A tevékenység módszerei:	Játékból indított motiválás, irodalmi élménynyújtás, bemutatás, beszélgetés, szemléltetés, dramatizálás, értékelés.
A tevékenység tevékenységformái:	egyéni – csoportos – frontális – mikrocsoportos – páros – egyénre szabott
A tevékenység szervezeti formája:	kötött – kötetlen – mikrocsoportos
Nevelési feladatok:	▪ Erkölcsi érzelmek fejlesztése. ▪ Egymásra való odafigyelés, önbizalom, kitartás fejlesztése. ▪ Társas magatartás, akarati tényezők fejlesztése. ▪ A türelemre, önfegyelemre, toleranciára nevelés. ▪ Közös együttlét során a közösségi érzés erősítése.
Eszközök:	Hangfelvételek az „Az úgy tett mintha aludna” játékhoz, Zene letöltése: <i>Új a csizmám...</i> Ezüstág, négy hulahopp karika. Papírszínház

A TEVÉKENYSÉG FELEPÍTÉSE

Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések
	1. Szervezési feladatok Csoportszoba kiszellőztetése, friss levegő biztosítása, nyugodt légkör megteremtése. 2. Ráhangolódás <i>Keresd meg a barátság kaput!</i> Egy gyermek kimegy a szobából, addig a többiek széles körbe állnak. Megbeszéljük, hogy hol lesz a titkos kijárat, vagyis melyik két gyerek között lehet kibújni a körből. A visszahívott gyerek beáll a kör közepére és meg kell találnia, hol juthat ki a körből. De nem az erejét kell használnia, hanem a megfigyelőképességét. A gyerekek arcát szemügyre véve, akik hang nélkül, arcjátékukkal adhatnak jelet felé. Szomorú vagy vidám tekintettel jelezhetnek. 3. A mese bemutatása papírszínház segítségével. 4. Jelentésteremtés <i>Azonosítsuk be a mese szereplőit nevetésük szerint! Utánozzuk a nevetésüket!</i> (király, királykisasszonyok, pásztorgyerek, ördögök) „<i>A fiú meg rákezd: khhh, khhh, khhh</i>” mondat elhangzását követően a pásztorfiú által hallott hangok felismerése IKT eszközről (laptop): falevelek zizegése, ágak reccsenése, szél susogása, esőcseppek szitálása, égzengés, madarak csivitelése, bagoly huhogása, harkály kopogása, farkas üvöltése, medve dörögése stb. „<i>Akkor letört egy kis ezüst gallyat...</i>” mondat után lopakodó szoborjáték: meg kell szerezni az ezüstágot az őrtől, tapsnál kővé kell dermedi a lopakodóknak.	A dajka néni ellátja a szükséges gondozási feladatokat. Érdeklődés felkeltése játékkal. Csoportos játék. Spontán nonverbális kommunikáció fejlesztése. A gyerekek számára újdonság volt ez fajta mesemondás. Melléklet: 12.4.3. Óvodapedagógus szerepbe lépés. Érdeklődés felkeltése. Közösségi, verbális fejlesztőjáték. Percepciót fejlesztő csoportos játék.

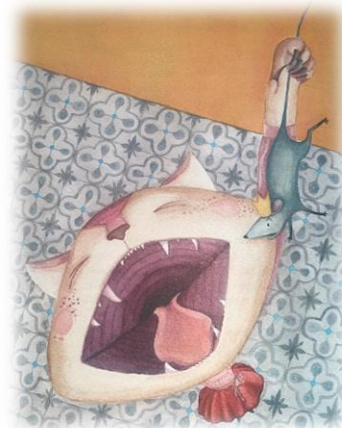
Össz: 40'	Középső csoport esetén: <i>„A Ott volt a gyémántkút, ittak a gyémántpoharakból.”</i> mondatot követően a <i>Mély kútba tekintek...</i> kezdetű körjáték következik. Hány méterre? Ki húzza ki? kérdésekkel kiegészítve. Akár 4 gyermek is kútba eshet, ha 4 karikával jelöljük ki a kutakat. Nagycsoport esetén: a fenti körjáték helyett a mesemondás után: <i>Virágcsokor</i> - játékkal 4 – 5 fős csoportok létrehozása. (1/2/3/4/5 virág lesz a csokorban, azaz egy/két/három/négy/öt gyermek kerül egy csoportba). <i>Névadás</i> – a csoportok adjanak maguknak olyan nevet, amely a mesével kapcsolatos. például: borotva, ezüsterdő, aranykút, feketehegy stb. <i>Bújj az egyik szereplő bőrébe!</i> – Szereplőként foglald szavakba a „jellemzőidet”. <i>Állókép</i> – A legjobban tetszett mese részletet mutassátok be! Adjatok címet a másik csoporttól látott történetnek! Tegyük időrendbe az eseményeket! Mondjuk el a mesét a részletek összeillesztésének segítségével! 5. Visszavezetés a játékba <i>Székfoglaló</i> – a csoportszobában székeket helyezünk el, mindig eggyel kevesebb, mint ahányan éppen játszanak. Szól a zene, (<i>Új a csizmám...</i>) közben a gyermekek az elhelyezett székeket kerülgetik, járkálnak körülöttük. Amikor elhallgat a zene, mindenkinek gyorsan le kell ülnie egy székre. Akinek nem maradt szék, kiesik a játékból. A mesetérkép, mesekártyák színezése.	Kooperációt és mozgáskoordinációt fejlesztő egéscsoportos játék. (Forrai 2020: 175) Csoportos, szociális készségeket fejlesztő játék. Zenei képességek fejlesztése. Mikrocsoportos játék. Kooperáció fejlesztés a közös cél elérése érdekében. Szókincsbővítés. A meseszereplőinek felidézése. Lényegkiemelés. Empátia, nézőpontcsere és verbalitást fejlesztő feladat. Lényegkiemelés. A mese szerkezetének vázlata. (ZENE 2016) Kooperációs és közösségformáló játék. Mozgáskoordináció fejlesztése. Koncentráció fejlesztése. (RAABE 2018) Mesetérkép: melléklet-12.4.1. Mesekártya: melléklet-12.4.2.
------------------	---	---

7.2.1. Reflexió

2022.12.02-án megtartott tevékenység tapasztalatai a következők:

A választott népmese terjedelme és szerkezete megfelelt az 5-6 éves korú gyermekek életkori sajátosságainak. A mesebemutatása újdonságként hatott a gyerekekre, hiszen még nem ismerték a papírszínházas mesélést, nagy sikert aratott, más mesetevékenység során is használni fogom. Ez a mese a tündérmesék kategóriájába tartozik, megtalálhatóak benne a varázslatos szereplők: ördögök, bűvös helyszínek: ezüst-, arany-, gyémánt erdő, melyeket úgy érzem, sikeresen érzékeltettem a játékok során. Az interaktív feldolgozásához a folyamatos nyugodt légkört biztosítottam. A dajka néni jelen volt, az adódott gondozási tevékenységeket ellátta. A *Keresd meg a barátság kaput!* című játékkal sikerült a gyerekek érdeklődését felkeltenem, ráhangolódtak a mesére. A legtöbb gyerek aktívan részt vett a dramatikus játékokban, mely nagyban hozzájárult a meseélmény továbbéléséhez, feldolgozásához. A *Bújj az egyik szereplő bőrébe!* című játék közben a gyermekek megismerték a mese szereplőit, tulajdonságait. Szereplőválasztáskor konfliktus adódott, melyet kompromisszumos technikával igyekeztem megoldani. Pozitív megerősítéssel a türelemmel váró gyermekeket dicsértem, ösztönözve ezzel a türelmetlenebbeket. A mese kiegészítő játékaival a nonverbális kommunikációt, valamint a hallott élmények feldolgozását igyekeztem fejleszteni. A csoportnévválasztás hozzájárult a mese legfontosabb mondanivalójának megtalálásához, a lényeglátást támogatta az állóképek kijelölése, majd ezek sorbarendeze fejlesztette a szerkezeti és az időrendi gondolkodást. A *Székfoglaló* játék támogatta a gyerekek mozgáskoordinációjának, koncentrációjának fejlesztését. A tevékenységtervezetet differenciáltan készítettem. Konkrétan, személyre szabottan, pozitívan értékeltem a gyermekek tevékenységeit. A játékba való visszavezetés a mesetérkép és a mesekártyák támogatásával történt. A kártyák sorbarendezeével a gyerekek újra felidézhatték a mese fonalát. Úgy érzem, tevékenységem elérte a célját, sikerült megvalósítanom az eltervezett feladatokat. Nagy öröm volt számomra, hogy a gyerekek bátran részesei voltak a játékoknak.

7.3.Tevékenységtervezet – *A szabólegény macskája* című meséhez

„Szabólegény voltam én,
annak se jó voltam én.

Elővettem az ollót,
elnyírbáltam a posztót.” (Lukács – Ferencz 2018: 69)

(Kosztu 2019)

A tevékenység helye:	Eszterlánc Északi Óvoda (4400 Nyíregyháza, Tas u. 1-3.)
A tevékenység időpontja:	2022.03.25.
A tevékenység vezetője:	Erős Vivien Emese
A tevékenység tárgya:	Az óvodai nevelés országos alapprogramjában meghatározott tevékenységi formák szerint: Verselés, mesélés
A csoport neve:	Nyuszi
Korcsoport:	3-4 évesek
A tevékenység tartalma:	<i>A szabólegény macskája</i> – regionális népmese
A tevékenység céljai:	Irodalmi élménynyújtás, a mesehallgatási szokások mélyítése. A személyiség pszichés beállítódásának megalapozása az elfogadás, az együttműködés, önállóság, találékonyság, kapcsolatfelvétel- és alakítás területén.
A tevékenység feladatai:	Mintaértékű előadásmóddal a gyermekek esztétikai érzékének fejlesztése, az anyanyelv szépségének felfedeztetése. A mese élményszerű bábozásával az érzelmi, értelmi, erkölcsi és szociális intelligencia fejlesztése. A beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése.
A tevékenység tartalma/anyaga:	Rajzolás, festés. mintázás, kézi munka és ének, zene, énekes játék, gyermektánc tevékenységekbe integrált tevékenység.
Előzménye:	– Ismerkedés a házi állatokkal, kiemelten a házi macskával. – Falumúzeum látogatása, régi mesterségek megismerése. – Beszélgetés a cipész mesterségről.
A tevékenység módszerei:	Bábozás, bemutatás, szemléltetés, beszélgetés.
A tevékenység tevékenységformái:	egyéni – csoportos – frontális – mikrocsoportos – páros – egyénre szabott
A tevékenység szervezeti formája:	kötött – kötetlen – mikrocsoportos
Képességfejlesztés: (értelmi, szociális, kommunikációs, testi, egyéb)	Kognitív képességek fejlesztése: az elhangzó dal szövegének és a korábban elsajátított, az állatokkal kapcsolatos ismeretek felelevenítésével az emlékezet, a megfigyelőképesség és gondolkodás fejlesztése;

	a figyelem terjedelmének és tartósságának, a képzeletnek, belső képi világnak a fejlesztése a mese élményszerű előadásával. Anyanyelvi nevelés: kommunikációs készség fejlesztése, szókincsbővítés, a hangok helyes ejtése, a tiszta és az érthető beszéd készségének kialakítása (mintaadás). A spontán beszéd gyakorlása, mondat- és szövegalkotás fejlesztése és a helyes artikuláció fejlesztése (beszélgetés). Érzelmi nevelés: személyiségfejlesztés, szociális képességek fejlesztése, a mese üzenetén keresztül személyiségformálás (bizalom, megmenekülés, elővigyázatosság); az empátia érzésének fejlesztése; az együttes érzésének fejlesztése a közös élmény nyújtása által; egymásra figyelés fejlesztése. Esztétikai nevelés: a mese kifejező előadásmódjával a katarzisz élményének megteremtése; irodalmi élmény elmélyítése; a mese hangulatának megéreztetése és nyugodt, vidám légkör megteremtése.
Eszközök:	Hangszóró, cica kesztyűbáb, mesepárnák, mesegyertya, színezők, képkirakó, memória játék, mesetérkép, mesekártya.

A TEVÉKENYSÉG FELÉPÍTÉSE

Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések
	1. Szervezési feladatok Csoportszoba kiszellőztetése, friss levegő biztosítása, nyugodt légkör megteremtése. Eszközök elhelyezése, meseszőnyeg szabaddá tétele, mesepárnák, mesegyertya előkészítése. 2. Motivációs lehetőségek - <i>Három szabó legényke...</i> című népdal lejátszás YouTube-ról. (Domonyi é.n.) - A kezdeményezést szabadjáték közben indítom, a babaszobában öltöztetjük a babákat, cipőt adunk a lábukra. - Könyv nézegetése: <i>Cicák</i>.	A megfelelő feltételek biztosítása a tevékenység zavartalanságát, sikerét segítik elő. A dajka nénivel együttműködve biztosítom a nyugodt légkört. Ő látja el az adódó gondozási feladatokat, segít fenntartani a mesehallgatáshoz szükséges nyugodt légkört, a tovább játszó gyermekek körében is. Motivációmmal törekszem minden gyermek érdeklődését felkelteni, mert így biztosított a meseélmény zavartalan befogadása.

Mondóka: - Macska farka tarka-barka három szarka rászállt arra, de nehéz a három szarka lekonyul a tarka-barka macska farka. - Szabólegény voltam én, annak se jó voltam én. Elővettem az ollót, elnyírbáltam a posztót. (Lukács – Ferencz 2018: 69) Találós kérdés: – Tolják, húzzák, húzigálják, farkincáját megbogozzák. (tű és céna) – Gombja van, de nem kabát, nem is ing és nem is nadrág, egyáltalán nem ruha, kemény, hegyes, nem puha. (gombostű) – Ha kinyitod a szárát, kinyitja a száját, Ha becsukod a szárát, becsukja a száját. (olló) (Varga 1998: 134-135) – A bajusza égnek áll, a borbélyhoz mégse jár. A konyhában üldögél, egeret fog, azzal él. (macska) (Kormos – Dr. Deák – Zsótér 2022: 67) Kérdéseket teszek fel a gyerekeknek: - Ki tudja megmondani hol élnek a cicák? A ház körül. - Melyek a főbb testrészei? Négy lábuk van, két fülük, két szemük és mindkettőnek van farka. - Milyen hangja van? Nyávogó. - Utánozzuk gyerekek! - Mi borítja a testét? Szőr borítja. - Milyen színű cicákat láttatok már? Feketét, fehéret, tarkát. - Hogyan táplálja a kicsinyeit? Anyjuk az emlőjéből szoptatja őket, ezért emlősállat.	Ritmusfejlesztés a mondókák segítségével. Találós kérdések segítségével versenyhelyzet létrehozása. Helyes válasz esetén, pozitív megerősítéssel, metakommunikációs eszközökkel értékelek. Játékosan a gyerekek rávezetése a mese címére. A gyerekek érdeklődésének felkeltése a heti témával kapcsolatos beszélgetéssel. A beszélgetés során a helyes gondolat megfogalmazását, pozitív megerősítéssel, dicséréssel értékeltem. Folyamatosan megdicsérem a válaszoló gyermeket.
---	---

- Amikor simogatjátok hátát mit éreztek a bőre alatt? A gerincét, mert gerinces állat. - Melyek a jellemző tulajdonságai? Húsevő (egeret eszik). Ügyesen vadászik. Szeretnek lustálkodni, szunyókálni. A tevékenység megvalósítása: Leterítem a kisasztalt a zöld terítővel, meggyújtom a gyertyát és a leülünk a szőnyegre, majd elmondjuk a mesehívó mondókát: „Erdő-erdő meseerdő, benne mese, tizenkettő. Itt kopogtat most is egy, gyere gyorsan, hallgasd meg! 3. A mese bemutatása <i>A szabólegény macskája</i> című mese előszavas mesélése. Bevezetés: „Volt egyszer egy szegény szabólegény. Semmi egyebe nem volt, csak egy rossz macskája.” A cicalány megkéri a szabólegényt varrjon neki egy szép piros viganót (szoknyát). Bonyodalom: A cica „Összefogdosott egy csomó rókát, farkast”, majd ezeket elvitte a királynak. A király kíváncsi lett arra, hogy ki az, aki ajándékokat küld neki, és mit kér cserébe értük. Kibontakozás: A szabólegény grófi ruhát varr magának. „A macska mindjárt csinált a porba egy hintót meg négy lovat.” Elmentek a királyi palotába, a legény feleségül kérte a királylányt. Tetőpont: „A király is befogatott, s elindult a násznéppel a gróf kastélyába.” Megoldás: Útközben a gulyás, a kondás és a juhász is azt mondja, hogy minden Posztó grófé.	Mesepárnák, mesegyertya, gyermekek elhelyezkedésének segítése a jó látási viszonyok érdekében, a csoport szokásainak megfelelően. (A cica saját) A cicabáb mozgatása, hangjának utánzása a gyermekek érdeklődésének fenntartását szolgálja. A mese szerkezete és története egyszerű, megfelel a gyermekek életkori sajátosságainak. A kommunikációs és a beszédképesség fejlesztése érdekében mese előadása közben ügyelek a beszédtempómra, hangsúlyozásra, mimikámra. A szöveg érthető elmondására, a tagoltságra és a tempóra. Ezek változatos alkalmazásával teszem élménnyé a mesehallgatást. Folyamatosan szemkontaktust tartok a gyerekekkel bábozás közben.
---	---

Össz: 40'	Befejezés: A szabólegény feleségül vette a királylányt. „Még most is élnek, ha meg nem haltak.” Tevékenység érzelmi hangulatának lezárása: - A gyerekek igényének megfelelően újra elbábozom a mesét. - Felajánlom a közös bábozásnak a lehetőségét. 4. Átvezetés a szabad játékba: <i>Cirmos cica...</i> - A gyermekek kézfogással körbejárnak. A „gazdasszony” a körön kívül áll, a „cica” a körön belül guggol és nyalja a vaját. A dal végén a gazdasszony megkergeti a cicát. A körben állók felemelt karral kaput tartanak. Utána új cicát és új gazdasszonyt választanak. (Forrai 2020: 197) - Meséhez kapcsolódó színezhető mesetérképek, mesekártyák segítségével memorizálják a gyerekek a népmesét. - Zenehallgatás <i>A macskának négy a lába...</i> (Gróh 2020a)	Töreksem a tevékenység derűs hangulatú lezárására, maradandó élményként történő megőrzésére. Differenciáltan segítséget nyújtok, igyekszem bevonni a csendesebb, visszahúzódó gyerekeket is. Az érzelmi kielégülés boldogsága a történet kerek lezárásával érhető el. Feloldja a gyermekekben a feszültséget. Mesetérkép: melléklet-12.5.1. Mesekártya: melléklet-12.5.2. Zenei nevelés, érzelmek közvetlen kiváltása.
----------------------	---	---

7.3.1. Reflexió

2022.03.25-én megtartott tevékenység tapasztalatai a következők:

A mese kiválasztásakor fontos szempontom volt, hogy a mese terjedelme a 3-4 éves gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő legyen. Nyelvezete érthető, befogadható élményt nyújtson számukra. A tevékenység fő célja volt az irodalmi élménynyújtás, a népmesékkal való ismerkedés. Nevelési feladatként célomul tűztem ki a közösségi érzés erősítését, érzelmi, erkölcsi nevelést, egymás iránti tiszteletre, türelemre, kitartásra nevelést. A tevékenységet kötetlen szervezési formában valósítottam meg. Változatos módszereket használtam: bemutatás, szemléltetés, beszélgetés, értékelés.

Törekedtem a gyerekek személyiségének fejlesztésére. A kezdeményezést szabadjátékból indítottam, majd beszélgetést kezdeményeztem a macskával kapcsolatosan. Célom ezzel a kommunikációs képességfejlesztése és az ismereteik bővítése volt. A játékosagra törekedve motivációként cicabábbal dramatizáltam a mesét. Ezután a mesével kapcsolatos találós kérdéseket tettem fel, logikus gondolkodásuk fejlesztése érdekében. A meggyújtott gyertya és a szőnyegen elhelyezett mesepárnák megfeleltek a csoport szokásrendszerének. Az elhelyezkedésnél odafigyeltem, hogy minden gyerek részére látható legyen az előadás. A cicabábbal sikerült a gyermekek folyamatos érdeklődését fenntartani. A mesebemutatása során előadásmódommal, változatos hangszínnel a párbeszéd kiemelésével, a mimika segítségével arra törekedtem, hogy a gyerekek számára élvezetessé tegyem az előszavas mesemondást. A szemkontaktust végig fenntartottam a gyerekekkel, igyekeztem a figyelmüket mindvégig megőrizni. A mese tudatos kiválasztásával a gyerekeket hagyományaink tiszteletére, megbecsülésére neveltem. A mesében található szófordulatok bővítették a gyerekek szókincsét. Az anyanyelvi nevelés mellett szem-kéz koordinációs és finommotoros képességeket is fejlesztettem. A mese lekötötte a gyerekek figyelmét, elnyerte a tetszésüket, türelemmel, érdeklődéssel, figyelmesen hallgatták, kérésükre még egyszer elbáboztam. A tevékenység sikerességéhez az is hozzájárult, hogy mindenki részt vett a foglalkozáson. A foglalkozás érzelmi hangulatának lezárásaként felajánlottam a *Cirmos cica...* című népi körjáték játszását. A tevékenység során a komplexitására törekedve lezárásként meséhez kapcsolódó mesetérkép, mesekártyák színezését is felkínáltam, miközben *A macskának négy a lába...* című népdalt hallgattuk, ezzel zeneélményt biztosítva. A közös mesehallgatás során a közösségi érzés erősítése, valamint a mesék szeretetének elmélyítése is megvalósult.

A vigantó (szoknya) és a tükör saját készíttéssel készült:

7.4.Tevékenységtervezet – a *Tótocska, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony* című meséhez

„Egy, kettő, három, te vagy a barátom.
Add a kezed, pörgess meg!
Engedj tovább, elmegyek”

(Horváth-Meszes-Karczeicz 2021: 53)

(Koszttyu 2019)

A tevékenység helye:	Eszterlánc Északi Óvoda (4400 Nyíregyháza, Tas u. 1-3.)
A tevékenység időpontja:	2022.10.20.
A tevékenység vezetője:	Erős Vivien Emese
A tevékenység tárgya:	Az óvodai nevelés országos alapprogramjában meghatározott tevékenységi formák szerint: Verselés, mesélés
A csoport neve:	Katica
Korcsoport:	5-6 évesek
A tevékenység tartalma:	<i>Tótocska, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony</i> című - regionális népmese
A tevékenység céljai:	Az irodalmi alkotások (mese) megszerettetése. A magyar népmese hangulatának érzékeltetése a mese kifejező előadásmódjával. Hagyományőrzés a nyírségi népmese előszavas előadásával.
A tevékenység feladatai:	Értelmi nevelés: a mesetudat alakításával, belső képteremtés képességének alakításával, ismeretek nyújtásával. Érzelmi nevelés: a nyugodt mesehallgatási légkör biztosításával. Esztétikai nevelés: a kifejező, hangsúlyos előadásmóddal, a nonverbális eszközök alkalmazásával, irodalmi – esztétikai élmény nyújtásával. Erkölcsei nevelés: a mesék erkölcsi mondanivalója által értékrendjük formálásával. Anyanyelvi nevelés: szókincsbővítéssel, szómagyarázattal, az anyanyelvi játék beszédszerveket egyesítő hatásával. Didaktikai feladat: az új mese bemutatása, megismertetése a színes előadásmóddal.
A tevékenység tartalma/anyaga:	Rajzolás, festés. mintázás, kézi munka és ének, zene, énekes játék, gyermektánc tevékenységekbe integrált tevékenység.
Előzménye:	Beszélgetőkör: a barátságról, a szeretetről.
A tevékenység módszerei:	Szabadjátékból indított motiválás, irodalmi élménynyújtás, bemutatás, beszélgetés, értékelés.

A tevékenység tevékenységformái:	egyéni – csoportos – frontális – mikrocsoportos – páros – egyénre szabott
A tevékenység szervezeti formája:	kötött – kötetlen – mikrocsoportos
Eszközök:	Mesepárnák, mesegyertya, gyufa. Laptop a népdalok lejátszásához. Színes ceruzák, mesetérkép, mesekártyák.

A TEVÉKENYSÉG FELÉPÍTÉSE

Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések
	1. Szervezési feladatok Csoportszoba kiszellőztetése, friss levegő biztosítása. Eszközök elhelyezése, meseszőnyeg szabaddá tétele, mesepárnák, mesegyertya előkészítése. 2. Motivációs lehetőségek ▪ Népi játék <i>Kőrösi, kerepesi körtéfa</i> Egy valaki középen táncol, a többi gyermek kézen fogva körbehalad, és közben énekel. Az „akit szeretsz, kapd el” résznél a bent álló pár választ magának és azzal forog, a körben állók helyben tapsolnak. A következő körben az lesz középen, akit választottak. (Tatárné 2022: 84) ▪ Népdalok <i>Körtéfa, körtéfa...</i> (Forrai 2020: 209) <i>Lipem, lopom mézes körtét...</i> (Komáromi 2020: 30) ▪ A babakonyhában körtéből levest főzünk a babáknak és magunknak. ▪ Mondóka Hüvelykujjam körtéfa, Mutatóujjam megrázta, Középső ujjam felszedte, Gyűrűs ujjam mind megette. Ennek az icike – picikének nem hagyott semmit sem. Ez a pici elindul világgá, Szaladt, szaladt! (Lázár 2005: 95)	A megfelelő feltételek biztosítása a tevékenység zavartalanságát, sikerét segíti elő. Nyugodt, derűs, szeretetteljes légkör kialakítására törekszem. Motivációmmal törekszem minden gyermek érdeklődését felkelteni, mert így biztosított a meseélmény zavartalan befogadása. A népi játék szövegében található „körtéfa” újra „él” majd a népmesében is. Szabadjáték közben a mesével asszociáló népdalokat indítok el. Ráhangolódás. Ritmusfejlesztés a mondókák segítségével.

▪ Találós kérdés Zöldecs héja illatos, fent karcsú, lent pocakos. Magas fáról leveheded, a hasadat megtömheted. (körte) (6) A tevékenység megvalósítása: Leterítem a kisasztalt a zöld terítővel, meggyújtom a gyertyát és a leülünk a szőnyegre, majd elmondjuk a mesehívó mondókát: „Erdő-erdő meseerdő, benne mese, tizenkettő. Itt kopogtat most is egy, gyere gyorsan, hallgasd meg!” 3. A mese bemutatása Bevezetés: „Amikor felnőtt, azt mondta az apja Tótocskának: - Nincs mit enni. Eredj fiam, keress magadnak valami szolgálatot, hátha jóra fordul a sorsod! Akkor gyere haza, s tegyél engem is boldoggá! Addig beszélt a fiúnak, hogy az elszánta magát az útra. A szomszédjukban lakott egy másik legény, akivel jó barátok voltak. Azt mondta neki Tótocska: - Gyere velem, Jankó! Hátha valami jó helyre akadunk, s akkor jobbra fordul a sorsunk.” Bonyodalom: „Hát egyszer csak egy rengeteg erdőbe értek. - Hol fogunk aludni?” Kibontakozás: „Ahogy mennek, mendegélnek, találkoznak egy sánta nyúllal.” „A medve jó szénából puha ágyat vetett nekik a barlangban.” „- Te Jankó, hiszen ez csokoládé! A csokoládé hegyre érkeztünk.” Tetőpont: „Hát amikor felhúzta, szeme – szája elállt, mert egy nagy varangyos béka ült a vederben.” „- Ne féljetez tőlem! Elvarázsolt királykisasszony vagyok.”	Találós kérdések segítségével versenyhelyzet létrehozása. Folyamatosan megdicsérem a válaszoló gyermekeket. A gyerekek figyelemmel kísérik a tevékenységemet, már tudják, hogy mese fog következni a megszokott rituáléknak köszönhetően. A mesemondáshoz kapcsolódó szokások megerősítése. A titokzatosság fokozása. A mesét előszóval mesélem el, folyamatos szemkontaktust tartva a gyerekekkel. A mese története megfelel a gyermekek életkori sajátosságainak. A kommunikációs és a beszédkészség fejlesztése érdekében a mese előadása közben ügyelek hangszínem játékára, a helyes testtartásra, a szöveg érthető elmondására, tagoltságára, a tempóra, hogy ezáltal élményszerűbb legyen a mese.
---	---

Össz: 40'	Megoldás: „Tócska meg kihasználta az időt, a megrágott körtét gyorsan beletette az ételbe.” „Aztán Jankóval lefűrészték a banya mindkét szarvát.” „Meg is történt a varázslat, a bokor alatt kuporgó varangyos békából gyönyörű királykisasszony lett.” Befejezés: „Végül a királykisasszonyt a szomszéd ország királya vette feleségül. Tócskát és Jankót felkérték vőfélynek.” Tevékenység érzelmi hangulatának lezárása: „Nagyon ügyesek voltatok. Hoztam nektek még szép, színes kártyákat, amelyeken különböző mese szereplői vannak. Játszunk egy olyan játékot, hogy megpróbáljuk kiválogatni azokat a szereplőket, akik, a most hallott mesében szerepeltek. kirakom ide a kártyákat, és akinek van ötlete, az idejöhét, kiválaszthatja a kártyát, amelyikre gondol” (Kormos-Deák-Zsótér 2022: 21) 4. Átvezetés a szabad játékba: <i>Pörgető</i> (kapcsolatteremtő játék) A játék menete: A gyerekek a játéktéren sétálnak, és a játékvezető jelére a hozzájuk legközelebb lévővel kezet fognak: Egy, kettő, három, te vagy a barátom. Add a kezed, pörgess meg! Engedj tovább, elmegyek. A mondóka végén tovább sétálnak, és jelre új párt választanak. (Horváth-Meszes-Karczeicz 2021: 53) Mesetérkép, mesekártyák színezésének lehetősége. A gyerekek sorba rendezhetik a mesekártyákat, beszélgethetnek a szereplőkről.	Töreksem a tevékenység derűs hangulatú lezárására, maradandó élményként történő megőrzésére. Differenciáltan segítséget nyújtok, igyekszem bevonni a csendesebb, visszahúzódó gyerekeket is. Az érzelmi kielégülés boldogsága, a történet kerek lezárásával érhető el. Mesetérkép: melléklet-12.6.1. Mesekártya: melléklet-12.6.2.
----------------------	--	--

7.4.1. Reflexió

2022.10.20-án megtartott tevékenység tapasztalatai a következők:

Fontosnak tartottam, hogy az általam kezdeményezett tevékenységben való részvétel a gyermeki önkéntességre épüljön. A mese bemutatásakor figyelembe vettem a csoportba járó gyermekek életkori sajátosságait. A komplexitás alkalmazásával számos oldalról közelítettem meg a mese témáját, kihasználva a tevékenységek közti kapcsolódást. Úgy érzem, a foglalkozás bevezető szakaszában megfelelő motivációs légkört biztosítottam a népi játékkal, illetve a népdalok hallgatásával. Negatívumként éltem meg, hogy nem mindegyik gyermek kapcsolódott be a népi játékba. A csoport szokásrendszeréhez igazodva a megszokott rituáléval indítottam a népmesét. A mese bemutatásakor mindvégig sikerült fenntartanom a gyermekek érdeklődését, figyelmét. Előadásmódommal nemcsak a cselekmény és szereplők érzékletes bemutatását kívántam megvalósítani, hanem a példamutató beszéd, hangsúlyozás, mimika és gesztus megfigyelését is. Nevelői szándékom szerint mindez mintaként szolgálhatott a korcsoport szókincsbővítéséhez. A tevékenységhez szükséges megfelelő teret úgy terveztem, hogy minden gyermek megfelelő távolságból, egymás megzavarása nélkül élvezhesse a mesemondásomat. A foglalkozás sikerét a gyermekek aktív részvétele igazolta. Két kisgyermek kivételével mindenki jelen volt a meséléskor, ám játéktevékenységük közben ők is folyamatosan figyelemmel kísérték a csoport tevékenységét. A saját készítéssel készült mesekártyák felhasználása nem csupán a mese lezárását segítette elő, hanem matematikai tapasztalatokat (halmazalkotást) is biztosított a gyerekeknek, hisz több szereplő közül kellett kiválasztani azokat, akik a mesében szerepeltek. Jó megoldás volt a gyermekek szabad játékba való visszavezetéséhez játszott *Pörgető* kapcsolatteremtő játék. A foglalkozás sikerének tartom, hogy a csoportban érezhetően megnyilvánultak a pozitív közösségi érzelmek, például türelem, figyelem. Az mese élménye rajzaikon is megjelent, többen lerajzolták a varangyos békát. A mesetérkép és a mesekártyák alkalmazása még újdonság volt a csoportban, de nagyon nagy sikert aratott. Azt gondolom, tevékenységem elérte a célját, a gyerekek a mese segítségével megismerhették az emberi kapcsolatok egyikét: a barátságot, melyet mesei kalandok során tapasztalhattak meg. Igyekeztem a választott regionális népmese bemutatásával hozzájárulni hagyományaink megőrzéséhez.

7.5.12 hónap - 12 regionális népmese projekt

A projekt fogalma

A *projektum* latin eredetű szó, jelentése terv, tervezet/ajánlat, javaslat.

A **projekt módszer** a gyermek érdeklődésére, az óvodapedagógus és a gyermek közös tevékenységére épülő módszer. A megismerési folyamatok a projektek tevékenységeinek sorozatában valósulnak meg.

A *12 népmese 12 regionális népmese* projektet a későbbi óvodapedagógus munkám során szeretném megvalósítani. Központi témája a regionális népmesék megismerése, amely tevékenységek sorozatában valósul meg.

A projekt módszer előnyei az óvodai nevelés folyamatában

- Az óvodás gyermekeket a teljesség élményével ajándékozza meg.
- A tevékenységekben integrálódik a képességfejlesztés, bővülnek a műveltségi ismeretek.
- Fejlődnek a megismerési folyamatok: az érzékelés, az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás, a képzelet.
- Biztosítja az egyéni érdeklődés, az egyéni ütem, az önállóság és az öntevékenység lehetőségét, mindez motiválóan hat a gyermekek téma iránti figyelemfelkeltésére.
- Szabad önkifejezési lehetőséget nyújt, harmonikus lelkiállapotot eredményez.
- Elsőbbséget nyer a szenzoros, percepciós, pszichomotoros fejlődés a konkrét megtapasztalás során.
- A cselekvések hatékonyan segítik a személyiség fejlődését.
- Választási lehetőségeket tartalmaz, így jelentős az egyéni érdeklődést motiváló ereje.
- Közösségi élményszerzést biztosít.

Körmöci (2009)

SZEPTEMBER	
Népmese címe	7.5.1. Három aranyalma
Népi játék	<i>Egy piros alma...</i> Párosával állunk egymással szemben, kézfogással és a dal lüktetésére egyenletesen lengetjük a kezünket jobbra - balra. Az „Üsd ki!” – től elengedjük egymás kezét, és megfordulunk magunk körül, majd a végén leguggolunk. (Komáromi 2020: 29)
Népdal/dalok	<i>Piros alma lehullott...</i> (Zeneszöveg é.n.) Gryllus Vilmos: <i>Alma</i> (Gryllus 2019) Gryllus Vilmos: <i>Szedjük a jó almát</i> (Gryllus é.n.) <i>Édes almát hoztam én...</i> (Gróh 2021b)
Mondóka	– Egy aranyalma, Két aranyalma, Három aranyalma, Négy aranyalma, Öt aranyalma, Hat aranyalma, Hét aranyalma. Nyolc aranyalma, Kilenc aranyalma, Tíz aranyalma, Tíz, Tíz tiszta víz, Dobj fel, anyám, dobj fel, a kakasülőre, Még annál is magasabbra, a csillagos égbe, Még annál is magasabbra, Isten tenyerébe! (Tatárné 2022: 65) – Aranykertben aranyfa, Aranymókus alatta, Aranycsengő muzsikál, Pici gyermek szundikál. (Kormos - Dr. Deák - Zsótér 2022: 96) – Piros alma, de kerek, kóstoljuk meg gyerekek! Ugye édes, ugye jó? Nekünk hozta őszanyó. (Komáromi 2020: 25) (Koszttyu 2019)
Találós kérdés	– Gyümölcs vagyok, édes vagyok, ha megértem piros vagyok. Télen elrejt jól a kamra, mi volnék, ha nem az...(alma) (Komáromi 2020: 23)
Kézműves alkotás	 4. ábra

OKTÓBER	
Népmese címe	7.5.2. Tótocska, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony
Népi játék	<i>Kőrösi, kerepesi körtefa</i> Egy valaki középen táncol, a többi gyermek kézen fogva körbehalad, és közben énekel. Az „akit szeretsz, kapd el” résznél a bent álló pár választ magának és azzal forog, a körben állók helyben tapsolnak. A következő körben az lesz középen, akit választottak. (Tatárné 2022: 84)
Népdal	<i>Körtéfa, körtéfa...</i> (Forrai 2020: 209) <i>Lipem, lopom mézes körtét...</i> (Komáromi 2020: 30)
Mondóka	– Hüvelykujjam körtéfa, Mutatóujjam megrázta, Középső ujjam felszedte, Gyűrűs ujjam mind megette. Ennek az icike – picikének nem hagyott semmit sem. Ez a pici elindul világgá, Szaladt, szaladt! (Lázár 2005: 95) (Kosztlyu 2019)
Találós kérdés	– Zöldecs héja illatos, fent karcsú, lent pocakos. Magas fáról leveheted, a hasadat megtömheted. (körte) (6)
Kézműves alkotás	 5. ábra 6. ábra

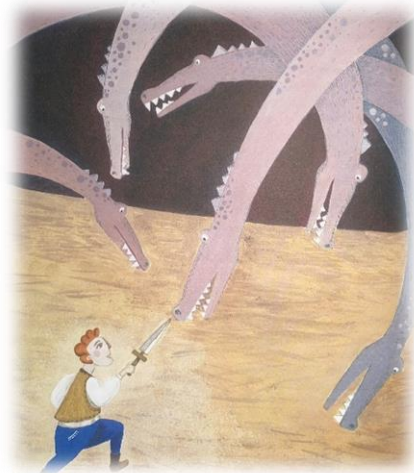
NOVEMBER	
Népmese címe	7.5.3. A görbevári vitéz
Népi játék	<i>Hej.vára, vára...</i> A szövegben található „Nada vára” helyett Görbe Várát énekelünk. A gyerekek kézfogással körbejárnak. Egy gyermek (vagy több) a körön belül ellenkező irányban halad. Ha többen vannak, akkor a kör közepén állnak és összefogott, magasra emelt kézzel várkaput tartanak. Az első éneklésnél a dal végén a „vedd be” szavakhoz érve valakit bevesz a körbe, másodszori éneklés alatt azzal forog, a többiek állva tapsolnak és énekelnek. A végén a „vesd ki” – nél társai közé penderíti az előző körbenjárót. (Forrai 2020: 191)
Népdal	<i>A juhásznak jól van dolga...</i> (ZENE 2016) <i>Van nekem egy bársonyszőrű paripám...</i> (Komáromi 2020: 32) <i>Hívjad a hívjad a...</i> (Gróh 2021c) <i>Kelj fel juhász...</i> (Gróh 2020b)
Mondóka	– Gyí, te Fakó, gyí te Szürke, Gyí, két lábam, fussatok! - Milyen áldott két csikó ez, egyik se kér abrakot! – Kispejlovam az út mellett mind lelegeli a fűvet, - Legelj, sárga, nem vagy árva, majd elmegyünk a vásárba. – Hívjad, hívjad a falovacskát, - Add neki, add neki a zabocskát! Jól lakik attól, hízik a zabtól a lovacsám. (Komáromi 2020: 31) Ezekhez a mondókákhoz falovat adunk a gyerekeknek és azokkal lépegetünk, vágatunk.
Találós kérdés	– Hátral rug, és elől harap, - A négy lábán fűgén szalad, - Megülik, vagy hintó elé fogják, - De előbb a kovácsnál patkolják. (ló) (5)
Kézműves alkotás	 7. ábra (Koszttyu 2019)

DECEMBER	
Népmese címe	7.5.4. A cipőszaggató királykisasszonyok
Népi játék	<i>Mély kútba tekintek...</i> A gyerekek kézfogással körbejárnak. Egy (vagy több) gyermek a kör közepén guggol. A dal végén így kiált: „Kútba estem!” A körben állók megkérdezik: „Ki húzzon ki?” A válasz: „Húzz ki, Kati!” A megnevezett megfogja a guggoló kezét, húz rajta egyet és felállítja, azután benn marad helyette a körben, ő esik a kútba. (Forrai 2020: 210)
Népdal	<i>Azt mondják, hogy a cipő...</i> (Forrai 2020: 258)
Mondóka	– Azért varrták a csizmát, hogy táncoljunk benne, Ha rongyos is, ha foltos is, illik a tánc benne. Hej, guci, galaguci, Kiguba! (Forrai 2020: 136) – Jákobnak volt hat fia, Mind a hat csizmadia, Simi, Samu, Sámuel, Dini, Dani, Dániel! (Forrai 2020: 148)
Találós kérdés	– Erdőn-mezőn vígan jár, billeg-ballag, meg-megáll, sétál, pipál, furulyál, míg a nyájra vigyáz. (juhász) – Cipőt, csizmát talpalok Kipp – kopp kopogok Találd ki, hogy ki vagyok! (cipész) (Találós é.n.) – Orra is van, nem szagol, nyelve is van, nem beszél. (cipő) (Zsótér 2021) (Kosztu 2019)
Kézműves alkotás	8. ábra

JANUÁR	
Népmese címe	7.5.5. Cicamica
Népi játék	<i>Cicuska, macuska...</i> Cicuska, macuska, (a gyermek arcát cirógatjuk) Mit főztél, Katuska? (a gyermek arcát cirógatjuk) Kevertem babocskát, (a mutatóujjunkkal a tenyerébe körözzünk) (Koszttyu 2019) Sütöttem papmuskát, (a mutatóujjunkkal a tenyerébe körözzünk) Ide raktam, oda raktam, (két kezét összefogjuk, fordítgatjuk jobbra és balra) Utoljára jól bekaptam! (a szánkhoz emeljük, mintha meg akarnánk enni) (Tatárné 2022: 53)
Népdal	<i>Cirmos cica haj...</i> (Forrai 2020: 197)
Mondóka	– <i>Macska, macska...</i> Macska, macska, csacska macska, fürge, mint a kishalacska. Ide fut, oda fut, Megpihenni sose tud. (1)
Találós kérdés	– Orra puha, talpa bársony, Egerészik a padláson. Kedvence a friss tejecske, Meg a kemence melege. (Sági é.n.)
Kézműves alkotás	 9. ábra

FEBRUÁR	
Népmese címe	7.5.6. Medve János
Népi játék	<i>Medvetáncoltató</i> Egyik gyermek a medve, aki közepén egy széken ül, egy másik a medvetáncoltató. 1,5-2 méteres kötelet fognak a két végénél; elengedniük nem szabad. A többi játzó körülöttük áll. A játék lényege, hogy a körülálló a medvét megérintsék úgy, hogy a medve, vagy a táncoltató valamelyiket is el tudná érni. Nem szabad a medvét megérinteni akkor, ha a táncoltató azt kiáltja: Medvém szabad! Ha valaki ez ellen vét, medve lesz, a medvéből táncoltató, ez utóbbi, pedig a többi közé áll. Úgyszintén helyet cserélnek a játékosok akkor, ha valamelyiket a medve, vagy a táncoltató megérintette. A táncoltató úgy védi meg a medvét, hogy amennyire a kötél hossza engedi, körben szalad, és távol tartja a játszókat. (2)
Népdal/dal	<i>Mackó, mackó ugorjál...</i> (Forrai 2020: 222) <i>A bundám szőrös kocós...</i> (Gróh 2021a)
Mondóka	– <i>Dirmeg, dörmög a medve</i> Dirmeg, dörmög a medve, nincsen neki jó kedve. Alhatnám, mert hideg van, jobb most benn a barlangban. (4) (Kosztu 2019)
Találós kérdés	– Hegyoldalban dirmeg-dörmög, a mancsán hosszú körmök, szereti a málnát, szedret, örvend, hogyha sokat szedhet. (Dunla 2020c)
Kézműves alkotás	10. ábra

MÁRCIUS	
Népmese címe	7.5.7. <i>A szabólegény macskája</i>
Népi játék	<i>Cirmos cica...</i> A gyermekek kézfogással körbejárnak. A „gazdasszony” a körön kívül áll, a „cica” a körön belül guggol és nyalja a vajat. A dal végén a gazdasszony megkergeti a cicát. A körben állók felemelt karral kaput tartanak. Utána új cicát és új gazdasszonyt választanak. (Forrai 2020: 197)
Népdal	<i>Három szabó legényke ...</i> (Domonyi é.n.) <i>Keresd meg a tűt, én meg a gyűszűt ...</i> (Komáromi 2012: 51)
Mondóka	– Szabólegény voltam én, annak se jó voltam én. Elővettem az ollót, elnyírbáltam a posztót. (Lukács – Ferencz 2018: 69)
Találós kérdés	– Tolják, húzzák, húzigálják, farkincáját megbogozzák. (tű és cérna) – Gombja van, de nem kabát, nem is ing és nem is nadrág, egyáltalán nem ruha, kemény, hegyes, nem puha. (gombostű) – Ha kinyitod a szárát, kinyitja a száját, Ha becsukod a szárát, becsukja a száját. (olló) (Varga 1998: 134-135) – A bajusza égnek áll, a borbélyhoz mégse jár. A konyhában üldögél, egeret fog, azzal él. (macska) (Kormos – Deák – Zsótér 2022: 67) (Kosztu 2019)
Kézműves alkotás	11. ábra

ÁPRILIS	
Népmese címe	7.5.8. Borsszem Jankó
Népi játék	<i>Csicseriborsó, bab, lencse...</i> A gyermekek kézfogással körbejárnak. A „Pattantyú” -ra mind leguggolnak. (Forrai 2020: 199) <i>Gombolyag cérna...</i> Körbe állunk, kézfogással körbejárunk, közben énekeljük a dalt. A végén leguggolnak a gyerekek. (Lázár 2005: 116)
Népdal	<i>Hej, Jancsika, Jancsika...</i> (Komáromi 2012: 201)
Mondóka	– <i>Borsókorsó</i> Borsót vettem borsos áron sírós sárban nagyvásáron. Később kecses korsót kaptam. Abba borsóm beleraktam. Ó, sors! Földre hullt a korsó. Szertegurult mind a borsó. Cin-cin! Jött egy egérfalka. Borsos árú borsóm falta. (Lelkes 2017) (Kosztu 2019) – <i>Borsót főztem...</i> Imitálják a gyerek a főzést, sózást, kavarást. (Forrai 2020: 179)
Találós kérdés	– Zöld bölcsőben sok ikrecske, árnyas sátor áll felette. Ha indulnak, elgurulnak, ha öregek, megsárgulnak. (Gyerek é.n.) – Zsákocskából egy sereg, minden zsákban öt gyerek. (borsó) (Bajzáth 2019: 36) Zöld a szeme, de nem lát, zöld rajta a nagykabát. Ha kifejted, megeheted, vagy fazékban megfőzheted. (zöldborsó) (Komáromi 2020: 4)
Kézműves alkotás	 12. ábra

MÁJUS	
Népmese címe	7.5.9. <i>János szolga</i>
Népi játék	<i>Sárkányfarka</i> A gyermekek egymás mögött, oszlopban sorakoznak, megfogják az elföttük lévő vállát, derekát. A legutolsó gyermeknek a derekához kendőt dugunk úgy, hogy annak nagyobb része kilógjon. Ő lesz a sárkány farka. Az első – a sárkány feje – igyekszik elkapni, megszerezni a kendőt. Ha megfogta, ő lesz a sárkány farka, aki pedig második volt, az lesz a sárkány feje. (Tatárné 2022: 136)
Népdal	<i>Sárkány paripán vágattam...</i> (Forrai 2020: 269)
Mondóka	– Weöres Sándor: <i>A hétfejű sárkány</i> Iszapos tóból száz karika száll, a hétfejű sárkány odalenn pipál, folyton füstöl, hét fekete szája, fűzfagyökből hét öblös pipája, békalencséből vágott dohánya, vízitök-levélből hét hálósapkája. Amikor haragos, kavarog a katlan, hét pipakupakja nagyot csattan. (Weöres 2010) (Kosztu 2019)
Találós kérdés	– Istálló a lakása, asztala jászol. A sörényét meg-megrázza, rányerít a friss szénára. (ló) (Dunla 2020a) – Melyik ló él a tengerben? – A kagyló. (Dunla 2020b)
Kézműves alkotás	 13. ábra 14. ábra

JÚNIUS	
Népmese címe	7.5.10. <i>A csodálatos kis bika</i>
Népi játék	<i>Bú, bika, cseri bika...</i> A gyerekek párba állnak, majd a homlokukat összeérintik. A „nem adok” -tól jobbra – balra fordítják a fejüket. (Forrai 2016: 74)
Népdal	<i>Erdő, erdő, erdő...</i> (Gyerekdalok 2013) <i>Ti csak esztek, isztok...</i> (Komáromi 2012: 53)
Mondóka	– Bölömbika sikáló Van - e húsod eladó? Nem adhatok, mert nem jó, Veszett kutyának való. (Lázár 2005: 204)
Találós kérdés	– Elöl villa, hátral seprű, közepette meg szénatartó. (Varga 1998: 65)
Kézműves alkotás	 15. ábra

(Kosztlyu 2019)

JÚLIUS	
Népmese címe	7.5.11. <i>A rest lány</i>
Népi játék	<i>Szőjetek lányok, fonjatok lányok...</i> Az óvónő vagy egy gyerek a körön kívül ellentétes irányban jár. A megérintett gyermek a kívül járókhoz csatlakozik: a kör egyre kisebb lesz, az utolsó a kívül járó lesz. (Forrai 2020: 225)
Népdal	<i>Lányok fonják a lenszöszet ...</i> (Magyar elektronikus é.n.)
Mondóka	– Szőjünk, fonjunk kendőt, csipkés szélű kendőt, Tulipán a szélibe, rózsza a közepibe. (Forrai 2020: 169)
Találós kérdés	– Kitépsz engem, megvagdalsz, megcibálsz engem, mégis öltöztetlek. (kender) – Szarka cserreg riadtan, a lába a markomban, négy darab fa mozgolódik, tövük nyomja derekam. (szövőszék) (Bátky é.n.) (Koszttyu 2019)
Kézműves alkotás	16. ábra

AUGUSZTUS	
Népmese címe	7.5.12. A király, akinek az egyik szeme mindig sírt
Népi játék	<i>Sírvunk, rírvunk...</i> A gyerekek körbejárnak és énekelnek. Egy gyerek belül sétál. A „rám” kerül „sor” - nál vállánál legyint valakit: az megy a körbe. (Forrai 2020: 226)
Népdal	<i>Cifra palota, zöld az ablaka...</i> (Forrai 2020: 264) <i>Zöld levél, zöld levél...</i> (Gróh 2021d)
Mondóka	– Kacagj baba, kacagjál, Soha el ne búsuljál! Lipityem, lapatyom, Ha megnősz, Majd odaadom. (Komáromi 2012: 47) – Egy, kettő, három, négy, te kis legény hová mégy? Nem megyek én messzire, csak a világ végire, ott sem leszek sokáig csak 12 óráig. (Bajzáth 2015: 102) (Koszttyu 2019)
Találós kérdés	– Az erős elnyel, Csak a gyöngye ejt el, Vagyok a bánat tava, Egerek itala ... (Könny) (Kerekesné 2016)
Kézműves alkotás	 17. ábra

7.6. Papírszínházak mesélése

Bemutató

„A papírszínházak mesélése fiktív keretbe helyezett lapok segítségével történik, amelyek egyik oldalán illusztrációk, másik oldalán a mese szövege található különböző jelölésekkel, utasításokkal. A lapokat balról jobbra mozgathatjuk, így megteremthető a mesélés dinamikája, mely a mesehallgatás élményszerűségének növeléséhez, az érdeklődés felkeltéséhez és fenntartásához, az átélés izgalmanak fokozásához, a színházi varázslat megteremtéséhez járul hozzá. Hasonlóképpen sajátos szerepe van a keretnek a színházi élmény létrehozásában. Egyrészt a nézők figyelmét fókuszálja, másrészt hasonló hatásmechanizmussal működik, mint a televíziók képernyője, megragadja és megtartja a figyelmet. A keret ajtajainak használatával tovább lehet fokozni az előadás színházi jellegét, kinyitásával és becsukásával lehet jelezni a mese kezdetét és végét, zajokat lehet vele kelteni, illetve a képek bizonyos elemeit is el lehet rejteni általuk a hatás fokozása érdekében” (Makkai 2018)

A kép forrása: *Papírszínház* (2016)

A papírszínház felhasználása az óvodában

A papírszínház varázslatos ereje olyan komplex módon fejti ki hatását a gyermekekre, hogy csaknem elengedhetetlen eszköze az óvodai nevelésnek. Alkalmazható az óvodai élet szinte minden területén: a felszabadult légkör megteremtésében, a beszéd kialakításában, a mesehallgatásban, a különböző tevékenységekben. Nevelő hatása illeszkedik a gyermek érzelmi sajátosságaihoz. Használata közös élményekhez kötődik, ezáltal olyan pozitív hatásokat ér el, mint a feloldódás, a közösségi élmény átélése, a kommunikálás öröme, történetek megértése, az önbizalom növekedése, az összetartozás erősítése. Továbbá működésbe hozza a képzelőerőt, befolyásolja az akarat tevékenységet, hozzájárul a figyelem, az emlékezet és a gondolkodást fejlesztéséhez. A papírszínház alkalmazásakor a gyermekek az óvónő meséjét képi síkon is követni tudják. A képek, illusztrációk a meseszöveg üzenetének megértésében játszanak könnyítő szerepet. Ez a fajta mesélés egyidejűleg elégíti ki a gyermekek képigényét és az olvasáshoz nélkülözhetetlen elaborációs (belső képteremtő) képesség kialakulásához szükséges feltételeket. A papírszínház megfelelő alkalmazása elősegíti a 3-6 éves gyerekek teljes személyiségének a fejlődését.

Hiszen megfelelően illeszkedik az óvodáskorú gyermekek érési folyamataihoz, a beszédképesség fejlesztése mellett tökéletes alapot biztosít az irodalmi művek befogadásához, a befogadói attitűd kialakításához. Ha a papírszínház foglalkozáskor maguk a gyermekek mesélnek, felbátoríthatja őket az önálló szövegalkotásra, a párbeszédes kommunikációra. Az illusztrációk lényegre törő megjelenítése, megfelelő terjedelme és élményközelsége biztosítja a megfelelő észlelési feltételeket, hozzájárulnak a gyermekek vizuális neveléséhez, esztétikai ízlésük formálásához. Az életkori sajátosságoknak megfelelően válogatott irodalmi alkotások, az óvodapedagógus lenyűgöző bemutatása eredményesen fejlesztik a gyermekek empátiás képességeit, képzeletvilágukat. Az óvodáskorú gyermekek mesetudatuk segítségével, a beleélés képességének jóvoltából memorizálják a mese jellegzetes nyelvi fordulatait, szövegrészleteit és a továbbiakban utánozó képességük által ők maguk is mesélővé válhatnak, így módon fejlesztve a nyelvi kifejezőképességüket, a beszédet, amely az anyanyelvi nevelés leglényegesebb feladata ebben az időszakban. A papírszínházzal komplex foglalkozást építhetünk fel, attól függően, hogy milyen célból alkalmazzuk. A foglalkozás lehetőséget nyújt a különféle módszerek felhasználására, eleinte a ráhangolódást, az érdeklődés felkeltését szolgálja például a beszélgetés, egy ének, egy didaktikai játék. A mesélés után levezetésképpen mondókákat, népi gyermekjátékokat, különböző kézműves foglalkozásokat vagy drámapedagógiai módszereket alkalmazhatunk. Ugyanúgy, mint a hagyományos mesélésnél, módszertani követelmény, hogy ne elemezzük a gyermekekkel a mesét. Viszont a mesélés „szertartásait” a papírszínház mesélés előtt is be kell tartanunk. A hanghordozás, a kifejező beszéd, előadásmód az élménynyújtás elengedhetetlen feltétele. (Makkai 2018)

12.4.3. számú mellékletben megtalálhatóak *A cipőszaggató királykisasszonyok* című mese papírszínház meséléséhez szükséges lapok.

8. Népmese foglalkozások az óvodában Pompás Napok módszerével

8.1. A mese megértését motiváló, memorizáló eszközök

A népmesékhez kapcsolódó mesetérkép és mesekártyák felhasználása.

Gyakorlatom során óvodapedagógus hallgatóként már több mesetevékenységet is tartottam az óvoda gyermekeinek, mindig kerestem, milyen újdonságokkal tudnám felkelteni az érdeklődésüket. Meseköténnyel (filc bábokkal) dramatizáltam olykor, vagy papírszínházzal, kesztyű-síkbábbal adtam elő a magyar népmesék csodálatos történeteit. A játékba való visszavezetéshez többször alkalmaztam a témához kapcsolódó színezőket. Az egyetemi tanulmányaim során lehetőségem volt különböző kurzusokon megismerkedni a népmese feldolgozásának új módszertanával. Felkeltette érdeklődésemet és értékes információkat fedeztem fel a népmesék feldolgozásával kapcsolatosan. A megismert módszer hasznosságát, fontosságát szeretném megmutatni óvodapedagógusoknak és minden más érdeklődőnek az elkészült interjú és az alábbi rövid ismertető segítségével.

Kutatásom kezdetekor több mesefeldolgozási lehetőséget is találtam, de a Pompás Napok módszerével tudtam leginkább azonosulni, illetve a továbbiakban az általuk kidolgozott népmesefoglalkozásokkal szeretném óvodapedagógus munkámat gazdagítani. Ahogy a módszer kidolgozóinak, úgy az én számomra is nagyon fontos hazánk néphagyományainak megóvása. Megfelelőnek találtam a Pompás Napok módszert a regionális népmesék hagyományainak megőrzésében, bemutatásában egyaránt. Az összefüggő komplex óvodai gyakorlatom során szeretném a módszerüket, eszközeiket (mesetérkép, mesekártya) alkalmazni. Kormos Rebeka, a módszer egyik alkotója az interjú során elmondta, hogy ismerik és szívesen mesélik a szabolcsi kötődésű Fedics Mihály mesemondó meséit. A Boldizsár Ildikó által összeállított *Mese folyóirat* 1. számában lényeges érdekességekre bukkanhatunk a *Fedics Mihály mesél* című kötetrel kapcsolatosan. A mai mesemondóknak nehéz repertoárjukat bővíteni, hiszen ma már szinte csak a mesegyűjtemények lapjairól tudják ezt megtenni. A Pompás Napok csapatában alapvető az eredeti források megismerése. Az egyik legfontosabb műnek tekintik a *Fedics Mihály mesél* című kiadást. Ebben a kötetben 40 mese került publikálásra 270 oldalon keresztül, a kötetben található mesékből felismerhető Fedics Mihály sajátos furfangos paraszti észjárása. A mesék megértését egy több mint 100 oldalas tanulmány segíti. Valószínűnek tartom, hogy ez a közös szabolcsi vonal is közrejátszott ahhoz, hogy szorosabban foglalkozzák a Pompás Napok módszerével. Számukra Fedics Mihály kötete magabiztosságot, bátorságot adott ahhoz, hogy mesélésük alkalmával saját mondanivalójukat is beépíthessék a mesékbe, úgy, hogy közben megőrzik a népmesék eredetiségét is.

Pompás Napok az elnevezése annak a módszertannak, amit a két alapító; Kormos Rebeka és Dr. Deák-Zsótér Boglárka közösen alkotott. Akik hisznek abban, munkájuk hozzájárul ahhoz, hogy „a népmese visszakerüljön az őt megillető helyére, a családok és a közösségek mindennapjaiba” (Kormos-Deák-Zsótér 2021: 8). Módszertanuk a népi hagyományokra épít, viszont a mai embernek nyújtanak támogatást.

A Pompás Napok foglalkozások alapját a népmese üzenete adja, ehhez illesztik hozzá a népi játékok, népdalok, kézműves tevékenységek változatos kincsestárát.

Ezzel a komplexitással arra törekednek, hogy a mesehallgató ismerje meg a népmese szereplőit, helyszíneit, különleges nyelvezetét. Úgy vélik, hogy minden népmese foglalkozásnak a legfontosabb feladata, hogy „hazavihető” élmény adjon a gyermekeknek, ezen kívül még fontosnak tartják a kézzelfogható, közösen elkészített tárgyakat is, ami segíthet visszaemlékezni a kapott meseélményre. A tárgyak beszélgetéseket indíthatnak el a családokban. A bemutatásra kerülő népmesékhez mesetérképeket készítenek, belesűrítve a mese mondanivalóját, a szereplőket, a helyszíneket, az eseményeket. Ezek a mesetérképek iránytűként utat mutatnak a kezdő és rutinos mesemondóknak előszavas mesemondásukkor. A mesehallgató gyermekek a térképek segítségével visszaemlékeznek az elhangzott mese helyszíneire és történéseire, miközben működésbe hozzák belső képalkotási folyamataikat.

A Pompás Napok módszertanában háromféle mesemondást különböztetnek meg:

1. **Élőszavas mesemondás:** Szóban történő mesélést, semmilyen más elem nem kíséri. Mesemondás előtt ráhangoló, majd a mese után megerősítő népi játék következik.
2. **Helyben ülő – interaktív mesemondás:** Ilyenkor a népmese foglalkozás interaktív részekkel van kiegészítve, a gyermekek helyükön ülve hallgatják a mesét, de közben a mesemondó mondókát, találós kérdést, dalt illeszt be a mesébe.
3. **Megmozgató interaktív mesemondás:** A mesemondó kérdéseket tesz fel a gyermekeknek, melyre válaszolnak, ezáltal aktív részesei a mese történetének. Esetleg egy érzékelésre (tapintásra, szagolásra) szolgáló tárgyat körbeadnak, illetve valamelyik szereplőt megelevenítik jelmezbe öltözve vagy csoportos táncba kezdenek (Kormos-Deák-Zsótér 2021).

A módszer megismerése után szeretném bemutatni, hogy a mesetérképek milyen lehetőségeket adhatnak számunkra az óvodai mesefoglalkozásokon. Először is varázslatos módon kiegészítik az élőszavas mesélést. Praktikusak, mert a mesélő rápillantva felidézheti a mese fonalát, ugyanakkor segít a hallgatóságnak vizuálisan követni a mese történetét.

A mesetérképen található grafikák tükrözik a népmese gondolati, lényegi elemeit és azok összetartozását. Segítségével a gyermekek könnyebben eligazodnak a mesei cselekmények sokaságában. A fekete-fehér illusztrációk alkalmasak az alapképek beépüléséhez, majd a kiszínezett térképek esztétikai élményt, illetve bensőséges relaxációt nyújtanak a gyermekek számára. A mesetérképek komplexen kiegészítik a népmese foglalkozásokat, hiszen a gyermekek figyelemfelkeltéséhez motivációs eszközként használhatjuk vagy igény szerint bevihetjük a történet bemutatásakor, továbbá visszavezethetjük velük a gyerekeket a játékba is.

Pályamunkámban bemutatásra kerülnek általam elkészített mesetérképek is. Igyekeztem mindig az aktuális regionális népmese tartalmát megeleveníteni a grafikák segítségével. Eddigi gyakorlati tapasztalataim során elmondhatom, hogy a gyerekek nagyon szívesen fogadták a mesetérképeket, örömmel színezték ki őket, közben megbeszélték, ki melyik szereplő szeretne lenni vagy bárcsak őket is feleségül venné egy királyfi, vagy de jó lenne legyőzni a sárkányt stb. Úgy gondolom, hogy a térképek jelentősen elősegítik a gyermekek kommunikációját, még az egyébként zárkózottabb gyermekek is bátrabban kezdeményeznek beszélgetést, ha meséről van szó.

Az előszavas mesemondásaim egyik alkalomkor a szőnyegen ülő gyermekeknek kezébe adtam a meséhez kapcsolódó térképet, majd mesélés közben észrevettem, hogy pici ujjacskáikkal követik, hol tartunk a mesében. Boldogsággal töltött el, hiszen nagyon igyekeztem úgy elkészíteni a mesetérképeket, hogy minden kis óvoda eligazodjon rajtuk. Ezek a pozitív tapasztalatok arra buzdítanak, hogy megosszam majd óvodapedagógus kollégáimmal is a térképeket, hogy minél több gyereknek örömet nyújthassunk.

A pályamunkában bemutatásra kerülő mesékhez tevékenységtervezeteket készítettem, melyekben mesetérképeimet is felhasználom. A mellékletekben megtalálhatóak ezek: 12.2.1., 12.3.1., 12.4.1., 12.5.1., 12.6.1. sorszámmal.

A *mesekártyák* használata is számos változatos lehetőséget kínál az óvoda gyermekeknek. Nemcsak a szóban forgó népmese bemutatásakor alkalmazhatjuk, hanem más mese kiegészítőjeként is. Például a mesetérképhez hasonlóan segítséget adhat a mesemondónak, a hallgatóságnak a mese ívének felidézésében, elmélyítésében.

Ugyanakkor bővítheti képzeletvilágunkat az újabb mesék megalkotására. A kártyák felhasználásának lehetősége már csak a kreativitásunk sokrétűségétől függ. Például amikor már a gyermekek ismerik a mese történetét, játszhatnak időrendi játékot is a mesekártyák (hívóképek) segítségével. A kártyákat összekeverhetjük, majd a gyerekek egyénileg, párban vagy mikrocsoportban időrendbe állíthatják azokat. Az időjáték játékos gyakorlatai a későbbi szövegértést támogató tanulás-módszertani kompetencia megalapozásául is szolgálhatnak.

A gyermekek önkifejezését fejleszthetjük, ha a mesekártyák saját rajzaikból készülnek. A mindennapos használatuk kiemelten ajánlott az óvodákban, hiszen a mesetérképek és a mesekártyák fejlesztik: a szókincset, a nyelvi képességeket, a kifejezőképességet, a belső képalkotó folyamatokat, a csoportban való érvényesülést, a toleranciát, a kommunikációs képességeket, az önkifejezést, a képzelőerőt, a finommotorikát, a kéz és szem koordinációt, az érzelmi intelligenciát (Kormos-Deák-Zsótér 2021).

Az általam feldolgozott nyírségi népmesékhez készített mesekártyák megtalálhatóak a mellékletekben: 12.2.2., 12.3.2., 12.4.2., 12.5.2., 12.6.2. sorszámmal.

8.2. Tehetséggondozás a népmeséssel

2023.01.06-án online előadás volt „Tehetséggondozás a népmeséssel” címmel a Pompás Napok módszertan iránt érdeklődőknek.

Az előadás elérhetősége: (Pompás 2023)

A Debreceni Református Kollégium Óvodája a Pompás Napok nagykövetei közé tartozik, pompás - mesés óvoda. Az óvodában dolgozó két óvodapedagógus megismertetett bennünket rendkívül összetett munkájukkal a népmeséssel kapcsolatban. A mese alap a kisgyermeknevelésben, eszköz, amelyet minden pedagógus szívesen használ. Így van ez a debreceni óvodával is, már alapprogramjában is kiemelt helyet foglalnak el a mesék, amit programjuk neve is sugall: „Játék a mesékkal”. Az óvodapedagógus 2019-től Meseműhely keretében, Pompás Napok népmese foglalkozást tartanak a gyermekek számára. Egy olyan különleges hely, ahol középpontban a népmese - foglalkozás áll, kiegészítve a népi mondókákkal, népdalokkal, népi játékokkal, illetve tárgyalakotással. A feldolgozott népmesék az aktuális évszakok, ünnepek köré épülnek. A mesehallgatás örömét előszóval adják át a gyermekeknek. Újdonságként jelenik meg a Pompás Napok módszerében is található interaktív mesefeldolgozás. Mondókákat, népdalokat építenek be a mese részeibe, ahol a gyerekekkel interakcióba kerülhetnek.

Meseműhelyükben az óvodás gyermekek tehetséggondozása a cél. Véleményük szerint ilyen tehetséges gyermek, például aki hosszabb meseszöveget vissza tud adni, vagy a mese foglalkozáson módfelett koncentráltan tud részt venni, illetve az előszavas mesemondást érdeklődően hallgatja. Ezek a gyermekek hatalmas képzelőerővel, fantáziával rendelkeznek, ami már hamar megcsillan szerepjátékukban is. Az óvodapedagógusok kibontakoztatásukat abban látják, hogy a Pompás Napok módszertani eszközeit alkalmazzák. Munkájuk során, nagyon sok olyan gyermekkel találkoztak, akikhez közel áll a mese színes világa. Az ilyen irányultságú gyermekeket csokorba kötötték és vágyaikat a népmese – foglalkozások alkalmával igyekezni teljesíteni.

A Meseműhely foglalkozásain nagycsoportos (tanköteles) tehetségígéretek vesznek részt, ismerkednek meg a Pompás Napok módszer szegmenseivel. A foglalkozást tartó óvodapedagógusok véleménye szerint egy tehetséges gyermeknek „eszközt” kell adni a kezébe, hogy kibontakozhasson, kivirágozhasson. Ahhoz, hogy ki tudják fejezni magukat a gyerekek helyet, időt kell biztosítani. „Legyen meg a gyerekek életbátorsága, hogy megnyilvánulhasson” (így hangzott el az óvodapedagógusoktól). Viszont vannak olyan gyermekek is, akik szorongásuk következtében nem tudják magukat kifejezni, nem tudnak megmutatkozni még a mesékben sem, de nekik is felajánlják a lehetőségeket és nagyon sok esetben áldás lett számukra a mesékkal való foglalkozás.

A népmese – foglalkozásokat az óvoda tornatermében tartják, amit mese birodalommá varázsolnak a foglalkozások idejére. A díszítő elemeket saját kezűleg készítik a gyermekek segítségével. Ezeken a foglalkozásokon kétféleképpen közelítik meg a meséket: élőszavas mesemondással, illetve dramatizálással. A beszédfejlesztésnek is nagyon fontos szerepe van a mesék beépítésével. A nem megfelelően beszélő gyermekek is meséken keresztül szívesen elkezdenek beszélni, átszakad bennük egy gát, melynek következtében megnyílnak, készséggel részt vesznek a többi tevékenységben is, ez is egyfajta tehetséggondozást jelent.

Összegezve a Meseműhely foglalkozás legfőbb feladata a rejtett tehetségek megtalálása, gondozása. Minden gyermek saját élménnyel kapcsolódjon a meséhez, népdalhoz, népi játékhoz vagy a tárgyak készítéséhez egyaránt. A mesékkal való tehetséggondozás jelentősen hozzájárul hazánk hagyományainak ápolásában, hiszen népünk meséit dolgozzák fel. A helyi, regionális népmesék gazdag tárházával megőrizhetjük, újraéleszthetjük lakóhelyünk kincseit, nemzeti értékeinket.

9. Összegzés

A következőkben szeretném összefoglalni a pályamunkámat. Úgy gondolom, hogy a dolgozat két egymástól jól elkülöníthető részből áll. Kezdve az elméleti alapokkal, majd ezt követően a gyakorlati megvalósításra helyeztem a hangsúlyt.

Az OTDK-ra szánt pályamunkám a *Regionális népmesék feldolgozásának lehetőségei az óvodában* címet viseli. Ahogyan a bevezetésben is említettem, előző tanévben ismerkedtem meg részletesebben a regionális népmesékkal. Kosztyu Brigitta: *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből* című kötete adta meg számomra a kiindulópontot. Hiszen a könyve 13 átdolgozott népmesét tartalmaz. Kosztyu Brigitta muzeológus azzal is foglalkozik, hogy a regionális népmeséket minél színesebb formában megismertesse velünk és a gyermekekkel, valamint ezek által a helyi hagyományokat felelevenítse számunkra.

Kutatásom múlt évben egy esszé- / értekezésírói pályázaton indult el, ahol sikeresen elkészültem a dolgozat teoretikus részével. Ezzel egyidőben indultam a Nyíregyházi Egyetem Óvó- és Tanítóképző Intézet tavaszi és őszi TDK házi fordulóján, a továbbiakban pedig OTDK-ra szánt pályamunkává alakult a dolgozatom.

A kutatás célja, hogy megválaszoljam az alábbi kutatási kérdésemet:

- Helyet kapnak - e az óvodáskorú gyermekek mindennapjaiban a regionális népmesék?
- Ismerik-e az óvodapedagógusok az ilyen jellegű meséket?
- Beépítik-e a mindennapi tevékenységekbe lakóhelyük népmeséit?
- A mesefoglalkozások alkalmával kiemelik-e a hagyományörzés fontosságát?
- Napjainkban az óvodapedagógusoknak milyen módszerek állnak rendelkezésükre a helyi népmesék bemutatására?
- Hogyan tudnám a későbbiekben óvodapedagógusként átadni, megszerettetni a regionális népmeséket a gyermekekkel?

Az óvodában, mint ahogy azt a több féléven át tartó gyakorlataim során is megfigyelhettem, nélkülözhetetlen a mesemondás az óvodások életében. Emiatt is döntöttem úgy, hogy mindenképp egy olyan kutatást szeretnék végezni, ami a népmeséket, pontosabban a regionális népmeséket állítja középpontba.

Ezért is örülök, hogy elmélyedhetek ebben a mesevilágban és leendő óvodapedagógusként kellő tapasztalatot szerezhetek ahhoz, hogy én magam is élni tudjak a fejlesztés ezen eljárásával. A szubjektív ok, amiért e témát választottam az, ahogyan nagyon sok mindenkihez, hozzám is igencsak közel állnak a magyar népmesék, jelenleg is szívesen olvasom és mesélem őket.

A dolgozat felépítést tekintve fogalmak meghatározásával indul, ezt követően *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből* című kötetet ismertetem, majd a kiadvány alapján általam készített keletkezési térképpel folytatom a munkámat. Ezt követően az említett kötetből választott regionális népmesék gyakorlati alkalmazásaira írt tevékenységi tervezetek, reflexiók, éves meseprojekt található meg. Ezután a Pompás Napok módszerének ismertetése, illetve a mese megértését motiváló, memorizáló eszközök bemutatása következik. Szeretném felhívni arra a figyelmet, hogy kutatásom kezdetekor több mesefeldolgozási lehetőséget is találtam, de a Pompás Napok módszerével tudtam leginkább azonosulni, illetve a továbbiakban az ő általuk kidolgozott népmesefoglalkozásokkal szeretném óvodapedagógus munkámat gazdagítani. Ahogy a módszer kidolgozóinak, úgy az én számomra is nagyon fontos hazánk néphagyományainak megóvása. Erre a célra alkalmasnak találtam a Pompás Napok módszert a regionális népmesék hagyományainak megőrzésében, bemutatásában egyaránt.

A mellékletben megtalálhatóak az általam készített mesetérképek, mesekártyák, amik *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből* című kötetből kiválasztott mesékhez készültek óvodai felhasználásra. Úgy gondolom, hogy a dolgozatom új lehetőségeket és ötleteket nyújt a népmesék, különösen a regionális népmesék feldolgozására.

Az óvodai összefüggő komplex szakmai gyakorlatom alatt tovább szeretném bővíteni mesefoglalkozásaimat a 12 hónap - 12 regionális népmese projektben szereplő regionális népmesékkal. Hiszen az eddig megtartott helyi népmesékkal kapcsolatos tevékenységek is igen sikeresek voltak.

Továbbá az empirikus vizsgálatomban kvalitatív módszert is alkalmaztam, félig-strukturált mélyinterjút készítettem A Pompás Napok megalkotóival. Ez a fajta interjú egy koncentrált beszélgetésnek nevezhető, hiszen voltak előre átgondolt kérdéseim, de ezeknek sorrendje nem feltétlenül volt kötött. A kérdések újabb kérdéseket vetettek fel, amelyeket célszerűnek tartottam megkérdezni, még akkor is, ha azok nem képezték addig a kérdéssor szerves részét. Ami a kérdéseket illeti, úgynevezett kiegészítő kérdéseket használtam, amelyek a kutatás megbízhatóságát biztosították. Köztük demográfiai, - bemelegítő, - és levezető kérdések is szerepeltek. Az interjú alatt végig nyílt kérdések voltak, pontosabban mondván az interjúalanyok elmondhatták saját véleményüket a témával kapcsolatban, amelyek lehetnek rövidek, tényszerűek és hosszas kifejtést igénylő válaszok egyaránt. A kapott válaszokból igyekeztem azokat meghagyni, amik elsősorban a kutatásomat támasztják alá.

Összefoglalva azt mondhatom, hogy elméleti és gyakorlati úton is sikerült megbizonyosodnom arról, hogy nagyon kevesen alkalmazzák a mesemondást, kevesen ismerik a regionális népmeséket. A kutatásommal szeretném elérni, hogy minél több pedagógus - óvodapedagógus alkalmazza a meséket a nevelés során, egyfajta irányt is mutatna, hogyan fejleszthetünk és nevelhetünk a népmesékkal. Az egyik fő célom, hogy a mesék még nagyobb szerepet töltsenek be a gyermekek mindennapi életében. Rá szeretnék ezúton mutatni arra, hogy a mesék, kiemelten a regionális népmesék, milyen funkciókat töltenek be és miért érdemes ezekkel foglalkoznunk. További céljaim között szerepel még regionális mesemondó versenyek szervezése a nyíregyházi óvodás gyermekek körében. A kutatásomból időhiány miatt kimaradtak lakóhelyem cigány népmeséi, ezért a későbbiekben szeretnék minél több regionális cigány mesével megismerkedni, valamint esetlegesen beépíteni azokat a mesefoglalkozásokba.

„Mint gyermek, aki már pihenni vágyik és el is jutott a nyugalmas ágyig még megkérlel, hogy: „Ne menj el, mesélj” – (igy nem szökik rá hirtelen az éj) s míg kis szíve nagyon szorongva dobban, tán ő se tudja, mit is kíván jobban, a mesét-e, vagy azt, hogy ott legyél: így kérünk: Ül le közénk és mesélj”

József Attila: Thomas Mann üdvözlése (József 1937).

10. Irodalomjegyzék

Nyomtatott források:

1. Al Ghaoui Hesna (2019): *A mesélést nem lehet elég korán kezdeni* In: Dr. Pompor Zoltán: *Így mesélj, hogy olvasson Gyakorlati tanácsok az olvasóvá neveléshez*, Móra-BOOKR KIDS Kft, Budapest.
2. Bajzáth Mária (2015): *Mesefoglalkozások gyűjteménye I. pedagógusoknak*, Kolibri Kiadó, Budapest. 8, 102.
3. Bajzáth Mária (2019): *Mi a legerősebb a világon?*, Kolibri Kiadó, Budapest. 36.
4. Bárdos József (2015a): *A gyermek és az irodalom* In: Bárdos József: *Piroska és a vegetáriánus farkas, Kalandozások a kortárs gyermekirodalomban*, PONT Kiadó, Budapest.
5. Bárdos József (2015b): *Tessék vigyázni a gyógyító mesékkel* In: Bárdos József: *Piroska és a vegetáriánus farkas, Kalandozások a kortárs gyermekirodalomban*, PONT Kiadó, Budapest.
6. Dömötör Ákos (1967): *Egy nyírturai mesemondó és egy meséje*. Szabolcs-Szatmári Szemle 1967. 3. szám. 98.
7. Erdész Sándor (1963): *Az öreg festő. Eredeti népmesék Nyívasváriból*. A nyírbátori Báthory István Múzeum Füzetei, Nyírbátor. 14-16.
8. Erdész Sándor (1974): *Nyírség*, Gondolat Kiadó, Budapest
9. Forrai Katalin (2016): *Ének a bölcsődében*, Móra Könyvkiadó, Budapest. 74.
10. Forrai Katalin (2020): *Ének az óvodában*, Móra Könyvkiadó, Budapest. 136, 148, 155, 169, 175, 179, 191, 197, 199, 204, 206, 209, 210, 222, 225, 226, 258, 264, 269.
11. Horváth-Meszes Bettina - Karczeicz Ágnes (2021): *Játék(nap)tár jeles napokhoz (Nyár)*, Novum Könyvklub, Budapest. 53.
12. Jenei Teréz (2017a): *A népmesék pedagógiai értéke* In: Bujdosóné Papp Andrea (szerk.): *A gyermekeknek mese kell, A mese szerepe az óvodai és az iskolai nevelésben*, Hagyományok Háza, Budapest. 7.
13. Jenei Teréz (2017b): *Mese és szocializáció* In: Bujdosóné Papp Andrea (szerk.): *A gyermekeknek mese kell, A mese szerepe az óvodai és az iskolai nevelésben*, Hagyományok Háza, Budapest. 9.
14. Honti János (1962): *A mese világa*. Magvető Kiadó., Budapest. 105.
15. Kárpáti Tibor (2011): *Gyöngyöt az embernek*, Bába Kiadó, Szeged. 9.
16. Komáromi Lajosné (2012): *Játékos zenebona*, Novum Könyvklub Kft, Szeged. 47, 51, 53, 201.
17. Komáromi Lajosné (2020): *Vidám dalos esztendő*, Mondókák, dalok, zenei játékok, a teljes nevelési évre I., Novum Könyvklub Kft, Szeged. 4, 23, 25, 29, 30, 31, 32.
18. Korbai Hajnal (2010): *Az aranytők, Terápiás történetek és mesék traumát átélt gyermekeknek*, L'Harmattan Kiadó, Budapest.
19. Kormos Rebeka, Dr. Deák – Zsótér Boglárka (2021): *Népmese – foglalkozások tervezése a Pompás Napok módszertanával az óvodában és az alsótagozatban*, Magánkiadás. 8.
20. Kormos Rebeka, Dr. Deák – Zsótér Boglárka (2022): *Pompás jó gyakorlatok*, Magánkiadás. 21, 67, 96.
21. Kosztyu Brigitta (2019): *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségben*, Sóstói Múzeumfalú, Nyíregyháza.
22. Kovács Ágnes (szerk.) (1968): *Ruszkovics István meséi* Jósza András Múzeum: Néprajzi múzeum, Budapest. 21, 22, 25.
23. Kovács Ágnes (2019): *Tanulmányok a mesemondásról*, Hagyományok háza, Budapest.

24. Kovács Ágnes – Benedek Katalin (1990): *Magyar népmese katalógus 6. A rátótiadák típusmutatója. A magyar falucsúfolók típusai* (AARNE – Thompson 1200 – 1349) MTA Néprajz Kutató Csoport, Budapest.
25. Lázár Katalin (2005): *Népi játékok*, Hagyomány és vidék, Mezőgazda Kiadó, Budapest. 95, 116, 204.
26. Leszkoven László (2013): *A lélek nyelvén* Hatra Mag Kiadó, Miskolc. 44, 46.
27. Leszkoven László (2023): Cím nélkül, leszkoven.nepmesek@gmail.com.
28. Lukács Józsefné – Ferencz Éva (2018): *Kerek egy esztendő, Tél*, Komplex tevékenységek az óvodai környezeti neveléshez, Flaccus Kiadó Kft., Budapest. 69.
29. Mondókás füzetek (2012): *Hinta – Palinta, Pannon – Literatúra Kft.*, Kisújszállás. 3.
30. Nagy Gabriella Ágnes (2018): *Magyar (nép)mese Lélektan – kultúra – értelmezés* OOK Press Kft, Veszprém. 40.
31. *Papírszínház - Módszertani kézikönyv (2016)*: (Szerk.: Csányi Dóra, Simon Krisztina, Tsík Sándor, Csimota Kiadó, Budapest.
32. Pompor Zoltán (2011): *A szívhez szóló mese – Népmesei elemek transzformációja és szerepe Lázár Ervin meséiben* In: Lipóczi Sarolta: *Gyermekkönyvek vonzásában – esszék, tanulmányok – Komáromi Gabriella 70. születésnapjára* (Szerk.: Gombos Péter, Lipóczi Sarolta, Pompor Zoltán) PONT Kiadó, Budapest. 27.
33. RAABE (2018): *Óvónők kincsestára – módszertani kézikönyv, Az előszavas mesemondás útjai* (C 2.45) Raabe Klett Oktatási Tanácsadó és Kiadó Kft., Budapest.
34. Raffai Judit (2017): *A magyar mesemondás hagyománya*. Hagyományok háza, Budapest. 89.
35. Tatárné Nagy Ágnes (2022): *Fejlesztésszínház*, Népi játékok a fejlesztés tükrében, Magánkiadás, Kisújszállás. 53, 65, 84, 136.
36. Varga Ferencné (1988): 1111 Találós kérdés, Anno Kiadó, Budapest. 65, 134-135.
37. Végh Balázs Béla (2011): *Népmesei motívumok a gyermeklírában* In: Lipóczi Sarolta: *Gyermekkönyvek vonzásában – esszék, tanulmányok – Komáromi Gabriella 70. születésnapjára* (Szerk.: Gombos Péter, Lipóczi Sarolta, Pompor Zoltán) PONT Kiadó, Budapest. 42.

Internetes források

1. Bátky Zsigmond (é.n.): *A fonó -szövő mesterségről*. népművészet (freeweb.hu) (2022.12.20.)
2. Biczó Gábor (2020): *Erdész Sándor cigány mesegyűjtései*. Biczó Gábor: Erdész Sándor cigány mesegyűjtései, két példa | Hagyományok Háza (hagyomanyokhaza.hu) (2022.04.18.)
3. Bodnár Bálint (1980): *Kisvárdai környéki népmesék*. Kisvárdai környéki népmesék. (A Nyíregyházi Jósza András Múzeum kiadványai, 17. Nyíregyháza, 1980) (oszk.hu) (2022.11.11.)
4. Domonyi Rita (é.n.): *Három szabó legényke – gyerekdal*. Három szabó legényke - gyerekdal (gyerekdalokmesemondokak.hu) (2022.12.20.)
5. Dunla Sullivan (2020a): *Háziállatok – ló, kecske, bárány, tehén, malac*. Háziállatok – ló, kecske, bárány, tehén, malac – Mesemondó blog (mesemondo.blog) (2022.12.20.)
6. Dunla Sullivan (2020b): *Melyik? (2.)*. humor – Mesemondó blog (mesemondo.blog) (2022.12.20.)
7. Dunla Sullivan (2020c): *Vadon élő állatok*. Vadon élő állatok – Mesemondó blog (mesemondo.blog) (2022.12.20.)

8. Erdész Sándor (1977): *Nyíregyházi szlovák ("tírpák") nyelvjárási és néprajzi emlékek*, 9.
Nyíregyházi szlovák ("tírpák") nyelvjárási és néprajzi emlékek (A Nyíregyházi Jósza András Múzeum kiadványai, 9. Nyíregyháza, 1977) | Könyvtár | Hungaricana (2022.04.15.)
9. Gróh Ilona (2020a): *A macskának négy lába....*
(2) Ringató - Zöld könyv: 111. A macskának négy a lába... - YouTube. (2022.12.21.)
10. Gróh Ilona (2020b): *Kelj fel juhász....*
(1317) Kelj fel juhász - YouTube (2022.12.21.)
11. Gróh Ilona (2021a): *A bundás szőrös kócos.*
(2) A bundám szőrös kócos - YouTube (2022.12.20.)
12. Gróh Ilona (2021b): *Édes almát hoztam én.*
Édes almát hoztam én - YouTube (2022.12.20.)
13. Gróh Ilona (2021c): *Hívjad a hívjad a....*
(2) Hívjad a hívjad a - YouTube (2022.12.20.)
14. Gróh Ilona (2021d): *Zöld levél zöld levél.*
(1309) Zöld levél zöld levél - YouTube (2022.12.20.)
15. Gryllus Vilmos (2019): *Alma.*
Gryllus Vilmos: Alma - YouTube (2022.12.20.)
16. Gryllus Vilmos (é.n.): *Szedjük a jó almát....*
Szedjük a jó almát... - Kaláka együttes - dal (egyszervolt.hu) (2022.12.20.)
17. Gyerekdalok és mondókák – rajzfilm gyerekeknek (2013): *Erdő, erdő, erdő.*
(2) Erdő, erdő, erdő (Gyerekdalok és mondókák, rajzfilm gyerekeknek) - YouTube (2022.12.20.)
18. Gyerek Perec (é.n.): *Találós kérdés.*
Találós kérdés- Játékos kérdések óvodás gyerekeknek - Gyerek Perec (2022.12.20.)
19. József Attila (1937): *Thomas Mann üdvözlése.*
[JÓZSEF ATTILA] THOMAS MANN ÜDVÖZLÉSE (elte.hu) (2023.01.10.)
20. Jósza András Múzeum (2016): *Dr. Ratkó Lujza kitüntetése.*
Hír - Dr. Ratkó Lujza kitüntetése - Museum.hu (2022.04.20.)
21. Kerekesné Kára (2016): *TALÁLÓSKÉRDÉSEK. 3. Csak fordítva veheted hasznomat Csak így nyithatok neked utat... (Kulcs).*
TALÁLÓSKÉRDÉSEK. 3. Csak fordítva veheted hasznomat Csak így nyithatok neked utat... (Kulcs) - PDF Ingyenes letöltés (docplayer.hu) (2022.12.20.)
22. Kosztyu Brigitta (2020): *Tudj meg többet egy (nyíregyházi) mesemondóról!*
Tudj meg többet egy (nyíregyházi) mesemondóról! – Múzeumfalu (muzeumfalu.hu) (2022.04.14.)
23. Kosztyu Brigitta (2021): *A „mesetermő” vidék gyümölcsei: népmesék a Nyírség kincsestárából FOLKLÓR.*
Magyar Múzeumok - MúzeumTrip 28. A „mesetermő” vidék gyümölcsei: népmesék a Nyírség kincsestárából (magyarmuzeumok.hu) (2022.04.14.)
24. Kozák Péter (2016): *Kovács Ágnes.*
Kovács Ágnes - Névpont 2023 (nevpont.hu) (2022.04.20.)
25. Körmöci Katalin (2009): *Projekt módszer az óvodában.*
mindenovi - G-Portál (gportal.hu) (2022.12.20.)
26. Kríza Ildikó (2000): *Dömötör Ákosra emlékezve*, 616.
A Herman Ottó Múzeum Évkönyve 39. (2000) (oszk.hu) (2022.04.12.)
27. Lelkes Miklós (2017): *Gyorsmondókák (vers).*
Lelkes Miklós: Gyorsmondókák (vers) | MeseLes (2022.12.20.)

28. Lovász Andrea (1999): *A mesélő ember*.
Új Forrás - 1999. 8.sz. (oszk.hu) (2022.03.20.)
29. Makkai Kinga (2018): *A papírszínház felhasználása az óvodai nevelésben*.
Útlel Meseországba (Tündérmegálló): A papírszínház felhasználása az óvodai nevelésben (tunderország-meseország.blogspot.com) (2022.12.22.)
30. Magyar elektronikus könyvtár (1975): *Mondókák*.
Magyar Néprajz V. Folklór 1. Magyar népköltészet / MONDÓKÁK (oszk.hu) (2022.12.30.)
31. Magyar elektronikus könyvtár (é.n.): *Lányok fonják a lencsőt*.
<https://mek.oszk.hu/06200/06234/html/nepdalok0010150036.html> (2022.12.20.)
32. Magyar életrajzi lexikon (é.n.): *Ortutay Gyula*.
Ortutay Gyula | Magyar életrajzi lexikon | Kézikönyvtár (arcanum.com) (2022.04.10.)
33. Magyar néprajzi lexikon (1977-1982): *Népmese*.
Magyar Néprajzi Lexikon / (nif.hu) (2022.03.10.)
34. Magyar népmesék (2013): *A papucsszaggató királykisasszonyok*.
(1318) Magyar népmesék: A papucsszaggató királykisasszonyok - YouTube (2022.12.28.)
35. Nyíregyháza többit ad! (-): *Dr. Erdész Sándor néprajzkutató, múzeumalapító szakmai munkássága*.
18. Dr. Erdész Sándor néprajzkutató, múzeumalapító szakmai munkássága - Nyíregyháza Megyei Jogú Város Portálja - Nyíregyháza Többit Ad! (nyiregyhaza.hu) (2022.04.20.)
36. Pompás Napok (2023): *Tehetséggondozás a népmesékkal*.
(1309) Tehetséggondozás népmesékkal - YouTube (2023.01.06.)
37. Sági Anita (é.n.): *Cicás, kutyás versikék*.
Cicás, kutyás versikék | Játsszunk együtt! (jatszunk-egyutt.hu) (2022.12.20.)
38. Szellemi Kulturális Örökség (1965): *Jóni Ferenc mesemondó*.
Népművészet Mesterei • Szellemi Kulturális Örökség (studiolum.com) (2022.04.11.)
39. Sóstói Múzeumfalu (2020a): *A szabólegény macskája*.
A szabólegény macskája - YouTube (2022.04.27.)
40. Sóstói Múzeumfalu (2020b): *Tótcoska, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony*.
Online mesedélután a Sóstói Múzeumfaluval - YouTube (2022.04.27.)
41. Találós kérdések (é.n.): *Találós kérdések foglalkozásokról, mesterségekről*.
Találós kérdések foglalkozásokról, mesterségekről ★ Találós kérdések (mondokak.hu) (2022.12.20.)
42. Tancz Tünde (2009): *Népmesék az óvodai anyanyelvi-kommunikációs nevelésben*.
Anyanyelv-pedagógia (anyanyelv-pedagogia.hu) (2022.04.25.)
43. Weöres Sándor (2010): *A hétfejű sárkány*.
Mondóka-tár: Weöres Sándor: A hétfejű sárkány (mondokatar.blogspot.com) (2022.12.20.)
44. ZENE OVI (2016): *Népdalok kicsiknek - Új a csizmám*.
ZENE OVI - Népdalok kicsiknek - Új a csizmám - YouTube (2022.12.20.)
45. ZENE OVI (2016): *Őszi jeles napok – A juhásznak jól van dolga*.
(2) Zene Ovi / Őszi jeles napok - A juhásznak jól van dolga - YouTube (2022.12.20.)
46. Zeneszöveg (é.n.): *Piros alma lehullott*.
Zeneszöveg.hu (zeneszoveg.hu) (2022.12.20.)
47. Zóka Katalin (2007): *A meseválasztás kérdései az óvodában*.
A meseválasztás kérdései az óvodában | Pedagógiai Folyóiratok (gov.hu) (2022.03.20.)

48. Zsótér Boglárka (2021): *15+1 mondóka, népdal, találós és mese a Népviselet Napjára*.
15+1 mondóka, népdal, találós és mese a Népviselet Napjára - Pompás Napok (blog.hu) (2022.12.20.)

Szerző nélküli internetes források:

- (1) Cicás mondókák.
Cicás mondókák - Mondókák (mondokak.hu) (2022.12.20.)
- (2) Maci projekt.
Maci-projekt.pdf (neteducatio.hu) (2022.12.20.)
- (3) Meseszöveg- Mesék az óvodában.
Meseszöveg- Mesék az óvodában | Ovonok.hu (2022.12.20.)
- (4) Macis versek, mondókák.
Macis versek, mondókák (picibaba.hu) (2022.12.20.)
- (5) Találós kérdések szótára: Ló.
Találós kérdések szótára: Ló (talaloskerdesekszotara.blogspot.com) (2022.12.20.)
- (6) Találós kérdések gyerekeknek, 5 témában összesen 25 fejtörő.
Találós kérdések gyerekeknek, 5 témában összesen 25 fejtörő ★ timent (2022.12.20.)

11. Ábrajegyzék

1. **ábra:** Jósza András Múzeum (2019): *A szabólegény macskája - Népmesék a Nyírségből*, Sóstói Múzeumfalva, Nyíregyháza.
A szabó legény macskája: népmesék a Nyírségből - Jósza András Múzeum (josamuzeum.hu) (2022.04.20.)
2. **ábra:** Népmesekincstár mesepedagógiai módszer (Bajzáth 2015: 8)
3. **ábra:** Báb (fekete cica)
Báb (fekete cica) - 3 UJJAS PLÜSS BÁBOK - Fakopáncs Játék Webáruház (fakopancs.hu) (2022.12.20.)
4. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
5. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
6. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
7. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
8. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
9. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
10. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
11. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
12. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
13. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
14. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
15. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
16. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)
17. **ábra:** (196) Pinterest (2022.12.20.)

12. Mellékletek

12.1. Interjú a Pompás Napok módszertan megalkotóival

Kormos Rebeka – Dr. Deák – Zsótér Boglárka

A szakdolgozatom címe: *Regionális népmesék feldolgozásának lehetőségei az óvodában*, ezzel kapcsolatban állítottam össze az interjúkérdéseimet. Kutatásomban Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei, nyírségi népmesék óvodai alkalmazásának lehetőségeit vizsgálom meg.

A Pompás Napok megalkotóival készült mélyinterjúval szeretném alátámasztani a pályamunkámat, akik az empirikus és módszertani részeket igazolják. Fontosnak tartottam az interjúnak a létrejöttét, hogy segíthesse a felmerült kutatási kérdéseim beigazolását, illetve a kérdésekre hiteles válaszokat kaphassak. Az interjú online formában valósult meg, Zoom felületen keresztül, ami segítette, hogy a köztünk lévő távolság ellenére is személyesebben tudjunk beszélgetni.

1. Mikor és hogyan kezdtetek el a népmesékkal foglalkozni? Mi az, ami motivált benneteket a Pompás Napok módszer megalkotásában?

12 éve dolgozunk együtt Bogival (Dr. Deák-Zsótér Boglárka), akivel együtt alapítottuk a Pompás Napok „formációt”. Bogi néptánc oktató pedagógusként, én (Kormos Rebeka) pedig a Hagyományok Házában mesemondóként végeztem. Felismertük, hogy a népi játékok jól illeszthetők a mesék témáihoz, hozzákapcsoltunk egy tárgyaló tevékenységet, így létrejött a népmese foglalkozásunk váza. Kezdetben gyermekközösségekbe, majd kulturális intézményekbe, családi napokra, gyermekeknek szóló programokra hívtak meg bennünket. Ma már személyes és online jelenléttel tarunk szakmai tanfolyamokat, akkreditált pedagógus továbbképzéseket.

2. Mi volt az elsődleges célok a módszer megvalósításával, sikerült ezeket valóra váltani?

Elsősorban azt szeretnénk volna, hogy a népmese előtérbe kerüljön, mégpedig a hagyományos élőszavas mesemondás segítségével. Úgy gondolom, hogy módszertanunk elérte a célját hiszen több Pompás intézményünk is van, akik a mi módszereinket használják. Kiadványaink iránt egyre nagyobb az érdeklődés. Módszerinket nagyköveteink népszerűsítik az ország számos pontján. A Pompás Napok alapítóiként azt reméljük, hogy a munkánk hozzájárul ahhoz, hogy a népmese visszakerüljön az őt megillető helyére, a családok és közösségek mindennapjaiba.

3. Melyik a kedvenc népmesétek és miért?

Vannak olyan mesék, amelyek egyénileg nagyon foglalkoztatnak bennünket. Általában 10-15 mese mindig bolyong a fejemben (K.R), illetve a mesekutatósi munkánk során, hónapról hónapra mindig újabb és újabb mesékkal ismerkedhetünk meg. Jelenlegi kedvenc mesém a *Holló Jankó* című népmese. Kötődésünk van a nyírségi népmesékhez is, hiszen egyik nagy kedvencünk a híres bátorligeti mesemondó Fedics Mihály. Számtalan mesét mesélünk a *Fedics Mihály mesél* című kötetből.

4. Népmese foglalkozásaitokon feldolgozzátok-e a helyi, regionális népmeséket? Miben tér el a Pompás Napok módszertani szemlélete a már korábban megismertektől?

A népmese, a népi játékok és a néphagyomány további elemeinek ötvöztetésével szeretnénk hagyományos népi kultúránk fontos tudásanyagát biztosítani a mai gyermekek, fiatalok és felnőttek számára. Munkánk középpontjában a mesére legfogékonyabbak, az óvodás és kisiskolás korosztályok állnak, bár rengeteg tapasztaltunk van más korosztályokkal is. Egyik legfontosabb célunk, hogy lelkesítsük a felnőtteket és a gyerekeket arra, ismerjék meg a lakóhelyük népmesekincseit és őrizzék meg azokat.

5. Mit jelent számotokra a népmese?

Nagyon régóta azt gondoljuk, hogy **a népmesék a tudásról való tudást jelentik.** Küldetésünk alapvetően a népmeséket megőrizni, ismeretüket fenntartani. Hisszük, hogy a népihagyományainkban rejlő, több évszázados tudás a mai embert is szolgálja, legyen szó otthoni vagy intézményi mesés alkalmakról.

6. Mi alapján kategorizáltok, választjátok ki a népmeséket a foglalkozásokhoz?

A helyes meseválasztást meghatározhatja a hallgatóság kora és emellett a mesealkalom oktatási, nevelési célja is. Például jeles napok, szokások, élethelyzetek, képesség-fejlesztés. A korosztályokhoz kapcsolhatunk meseműfajokat, de sok múlik azon is, hogy a mese hallgatósága mennyire gyakorlott az élőszavas mesélés befogadására.

7. Egyetértetek-e azzal, hogy a mesemondás nélkülözhetetlen a mindennapokban?

Igen, mindenféle impulzusokat igyekszünk adni a közösségi médiában, hogy a lehető legtöbb embert megerősítsük abban, hogy a mesemondás nem egy idejét múlt, elavult dolog. Szülőként azt szoktam mondani, hogy itthon a saját gyerekemnek ugyanúgy odaadom ezeket a „mesemagokat”. A népmese az élet lényeges kérdéseire ad mintákat, válaszokat, ismereteket arról, hogy a világon minden problémára van megoldás.

8. A módszertani kötetben három féle mesemondási lehetőséget emeltek ki, melyiket részesítitek előnyben és miért? (élőszavas mesemondás, helyben ülő-interaktív mesemondás, megmozgató interaktív mesemondás)

Mindhárom módot folyamatosan használjuk. A népmese foglalkozáskor minden intelligencia területet meg tudunk mozgatni. Bátorítjuk az óvónőket, hogy 1 hétig dolgozzanak fel egy mesét, helyben ülő élőszavas mesemondással, később már egy picit interaktívabban, de még mindig ülve, a mesét hallgatva, néhány dal és mondóka beépítésével egyidejűleg, vagy pedig kimondottan komplexen, amikor a mese végén például lakodalom van és táncolunk, bevonjuk a különböző érzékszerveket is, mindent megkóstolunk, megszagolunk. Lényeg, hogy a három féle mesemondási lehetőség egyikében a pedagógus magára tudjon találni.

9. Véleményetek szerint az óvodákban segítséget adhat-e a Pompás Napok módszertanának alkalmazása hazánk hagyományainak megőrzésében?

Igen, ennek a módszernek az alkalmazásával a hagyományainkat meg tudjuk őrizni és vissza is tudjuk hozni, minél több mesemondással. Tudatosan használjuk ezt a fajta hagyomány éltetést. Úgy gondoljuk, hogy a gyermekek számára a népmesékkal tudjuk a leghatékonyabban megismertetni, átadni hagyományainkat.

10. Hogyan alkalmazzátok a népmese foglalkozások segédeszközeit, a mesetérképet, a mesekártyát?

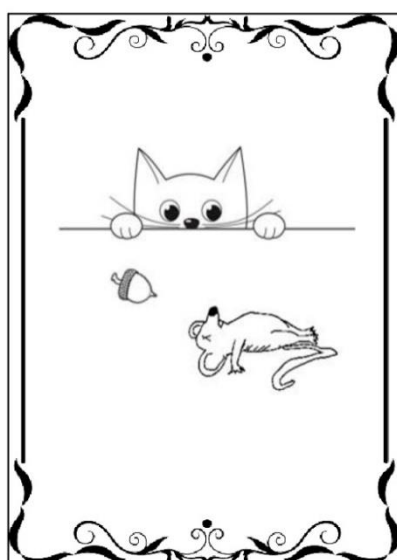
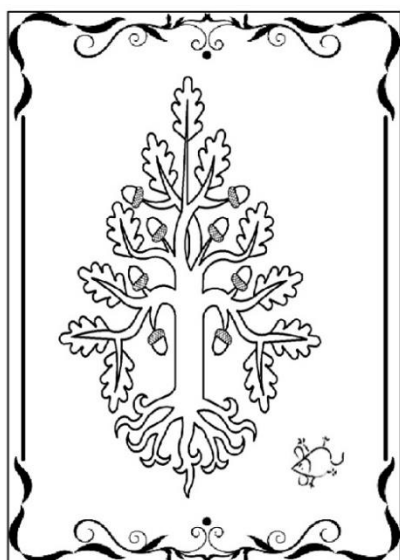
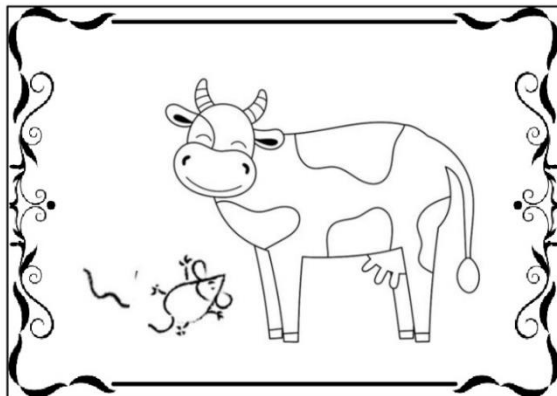
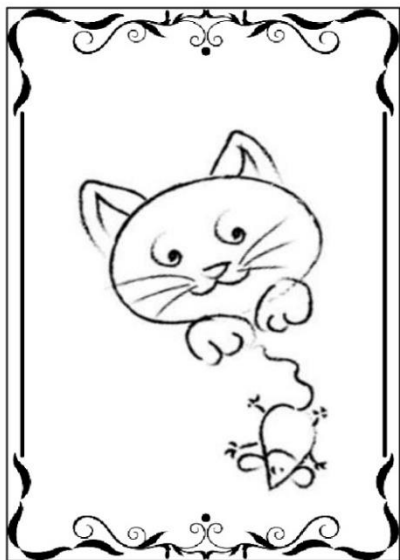
Az volt a célunk, hogy a pedagógusoknak vagy a családoknak olyan eszközöket tudjunk adni, amely kiegészíti az élőszavas mesemondást. Egyrészt segíti a mesemondót, ha kártyákkal kirakhatja a történet kronologikus útját. A mesetérképnél, amikor az adott mesét meséli és rápillant a mesetérképre, akkor az segíti őt abban, hogy éppen hol tart a mesében, vagy éppen milyen szereplő van még, akit el kell tudnia regélni. Illetve a mese utólagos feldolgozása szempontjából színezőként jól tudnak működni, ezért a mesetérképek kimondottan csak vonalas rajzzal készülnek, de van a nyomdában elkészített mesekártya is. Nagyon izgalmas azt is látni, hogy a különböző intézményekben mennyire sokféleképpen használják fel a mesekártyákat. Van, ahol minden gyermek saját magának egy év alatt saját pakli mesekártya gyűjteményt készít, és azt a pedagógusok lelaminálják, így örökre megmarad, ez a gyermek szempontjából egy erősítő folyamat, hogy ő létre tud hozni egy ilyen dolgot. A szülő láthatja, hogy a gyermeke színezési technikája hogyan változott egy év során. A mesetérképeknek összességében az a legfőbb szerepük, hogy ami egy adott történetben szimbólumként vagy valós mesehelyszíneként, mesetárgyként vagy szereplőként megjelenik, az egy lapon rajta legyen. Hónapokhoz kötve is használhatják a mesetérképeket. A mesetérkép megunhatatlan a gyerekek körében.

12.2. Cicamica 1.rész (saját készítés)

12.2.1. Mesetérkép

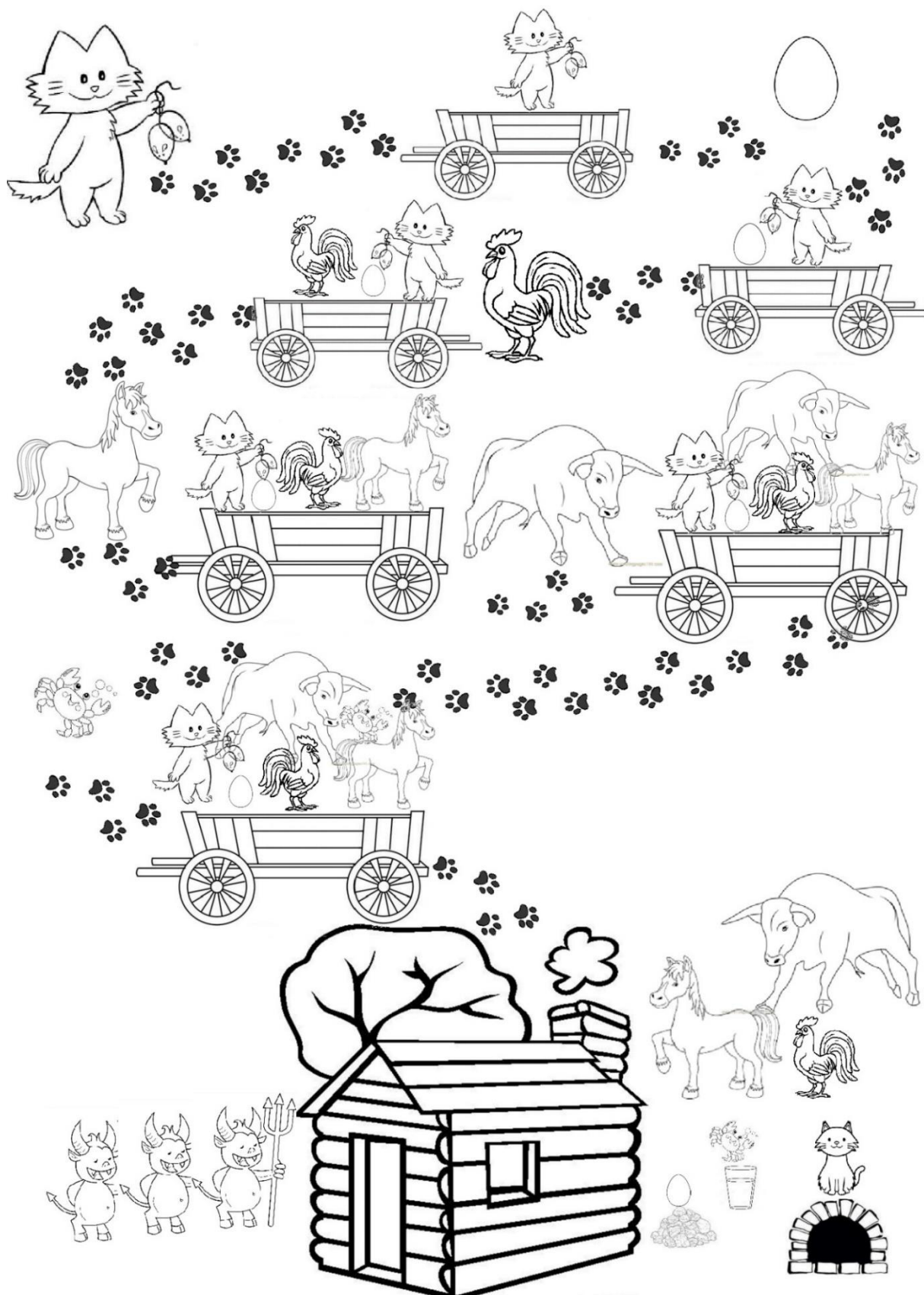

12.2.2. Mesekártya (saját készítés)

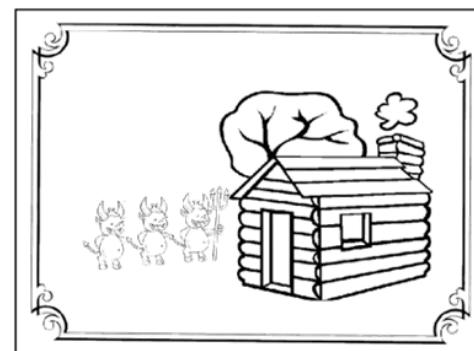
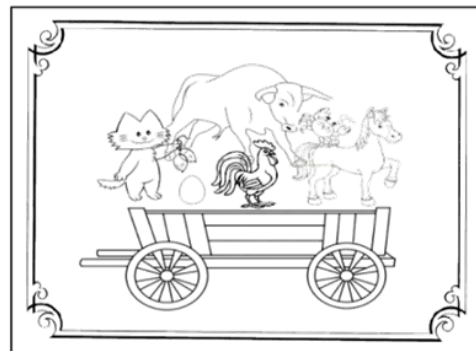
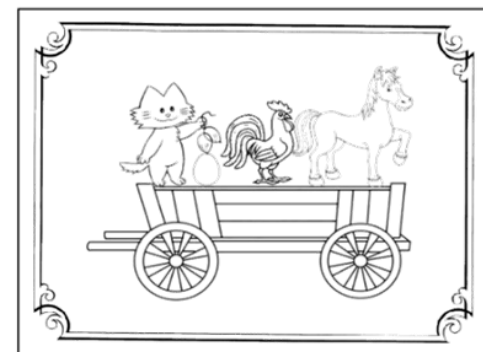
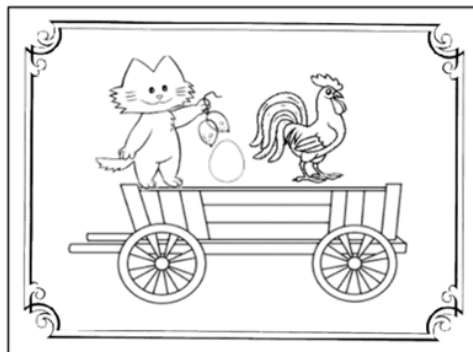
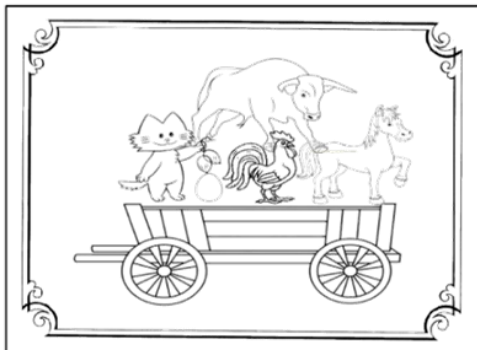
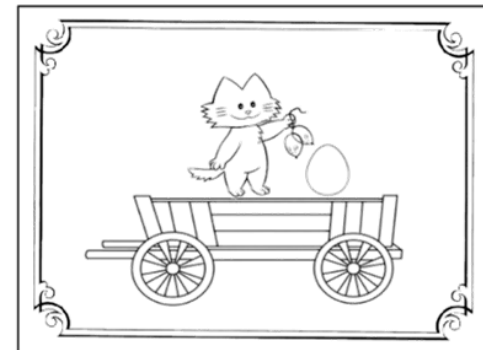
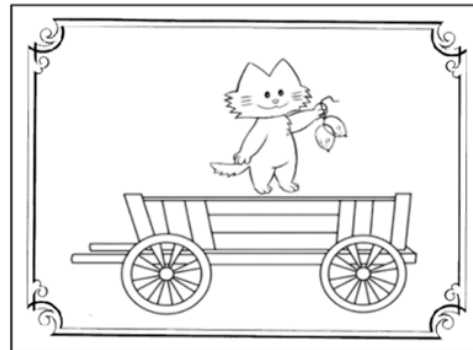
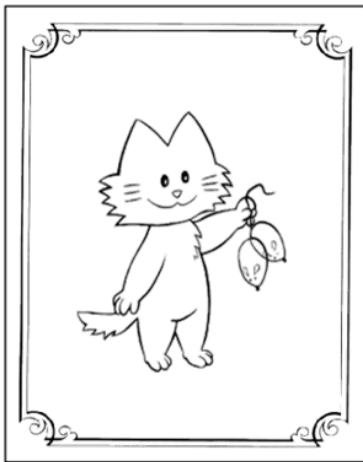

12.3. Cicamica 2. rész (saját készítés)

12.3.1. Mesetérkép

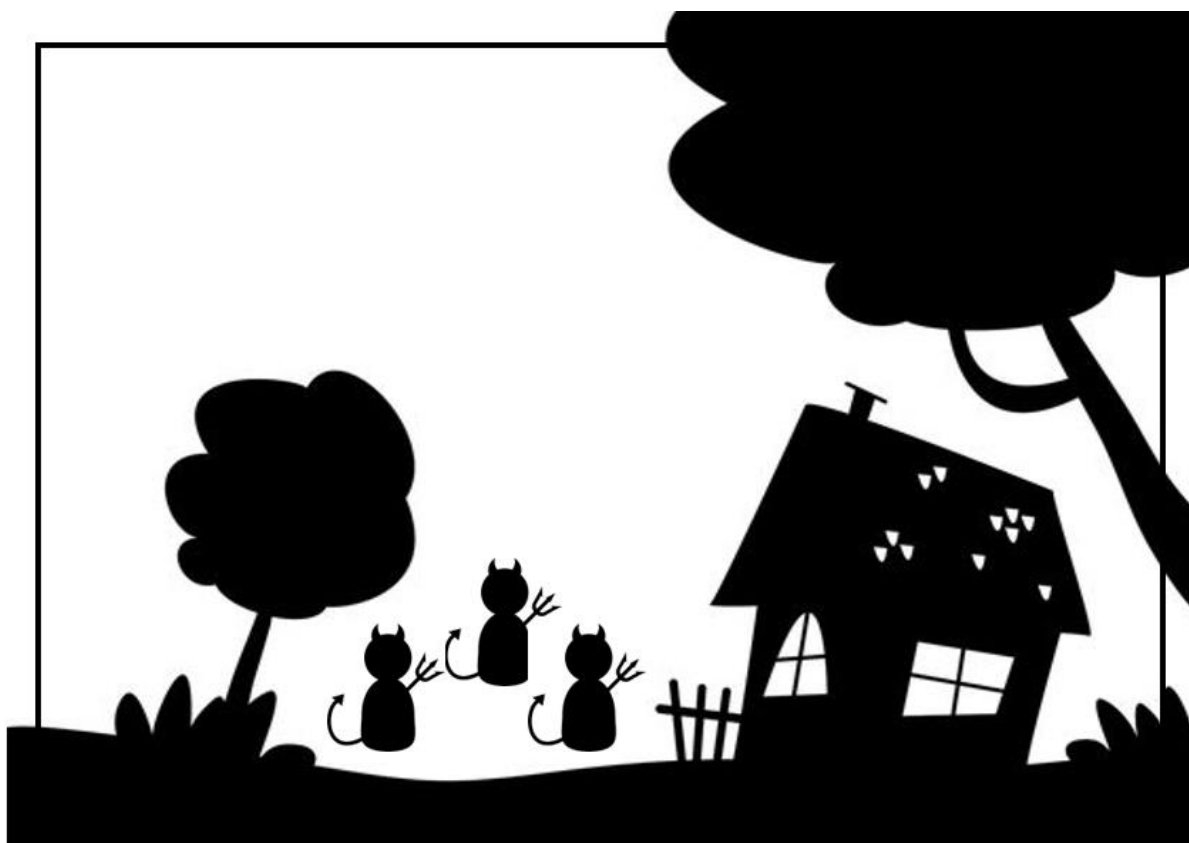
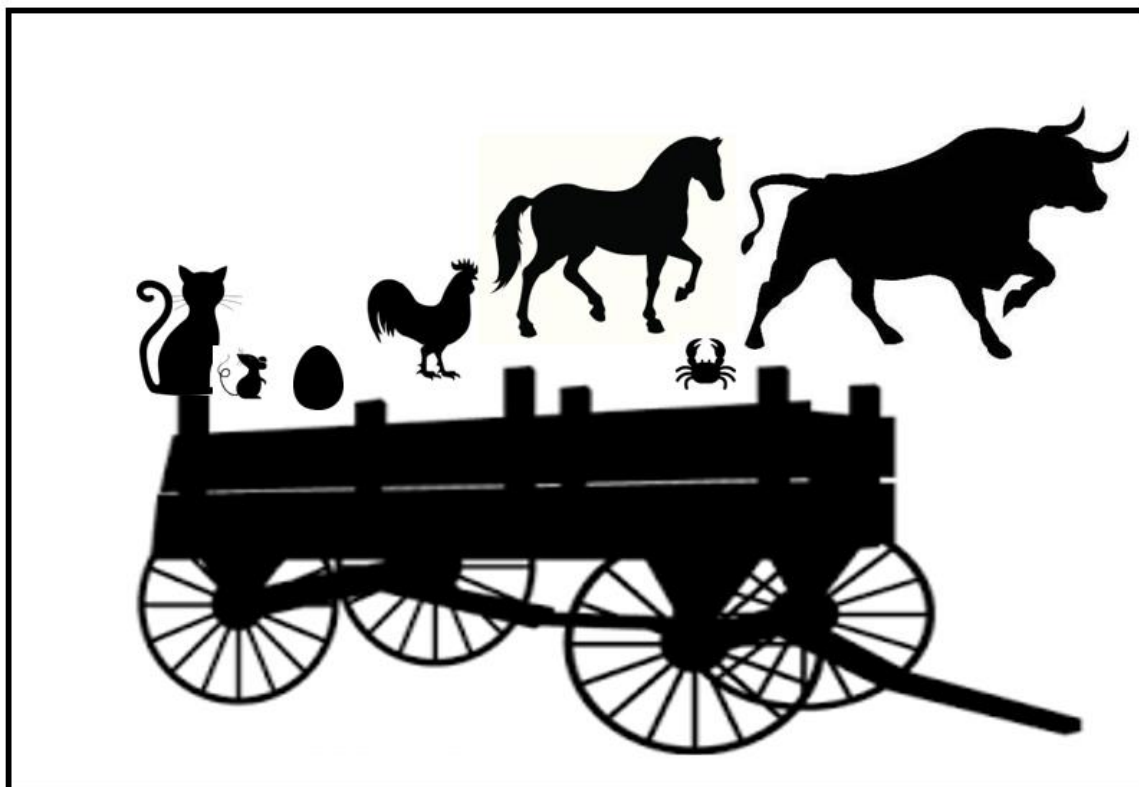

12.3.2. Mesekártya (saját készítés)

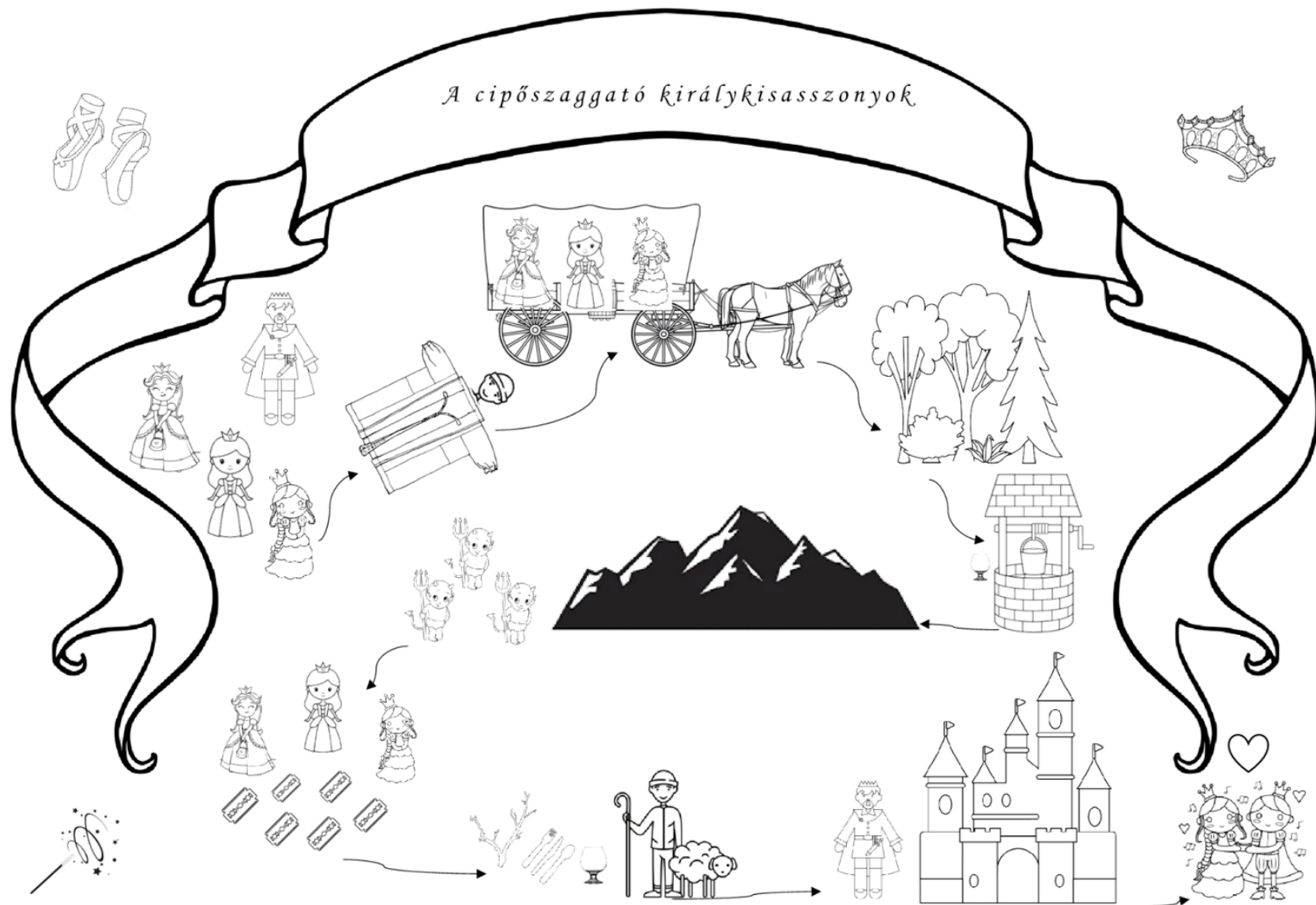

12.3.3. Árnybábszínház

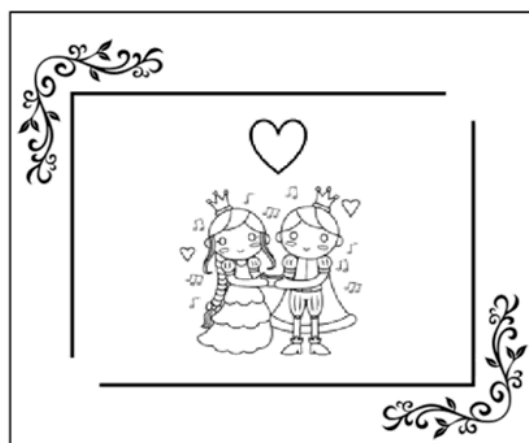
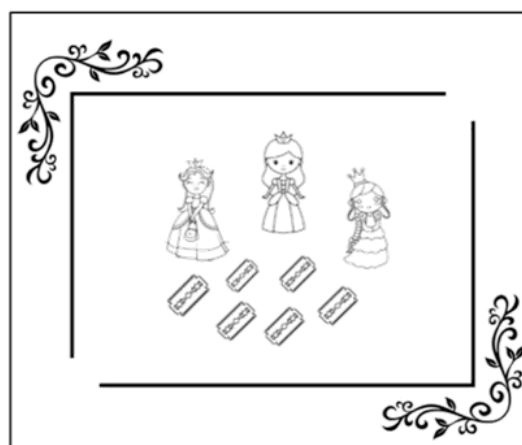
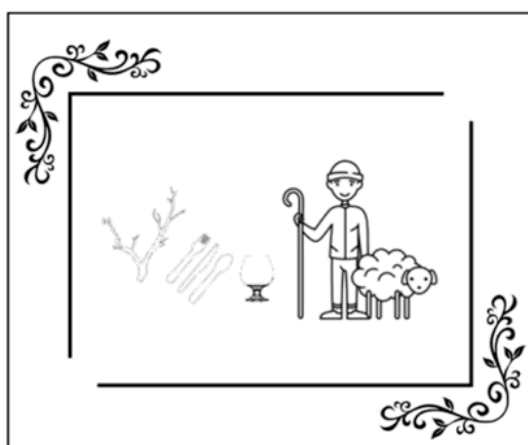
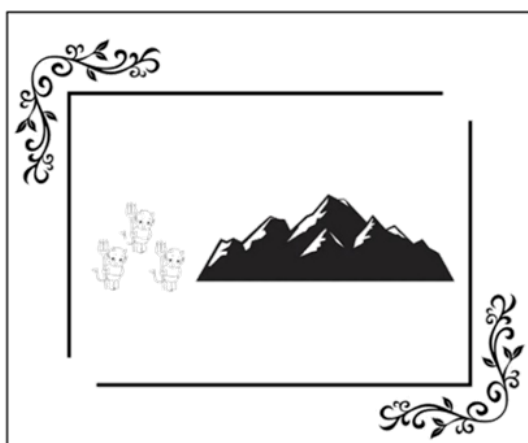
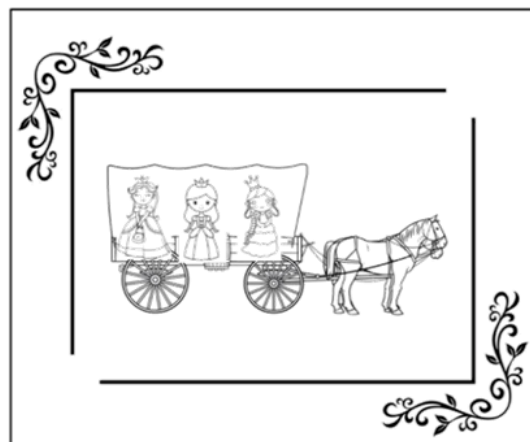
Papírszínház – fakeret felhasználásával

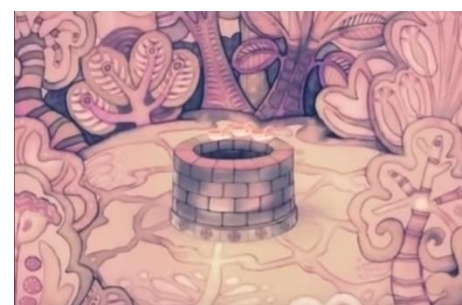
12.4.1. Mesetérkép

12.4.2. Mesekártya (saját készítés)

12.4.3. Papírszínház képek

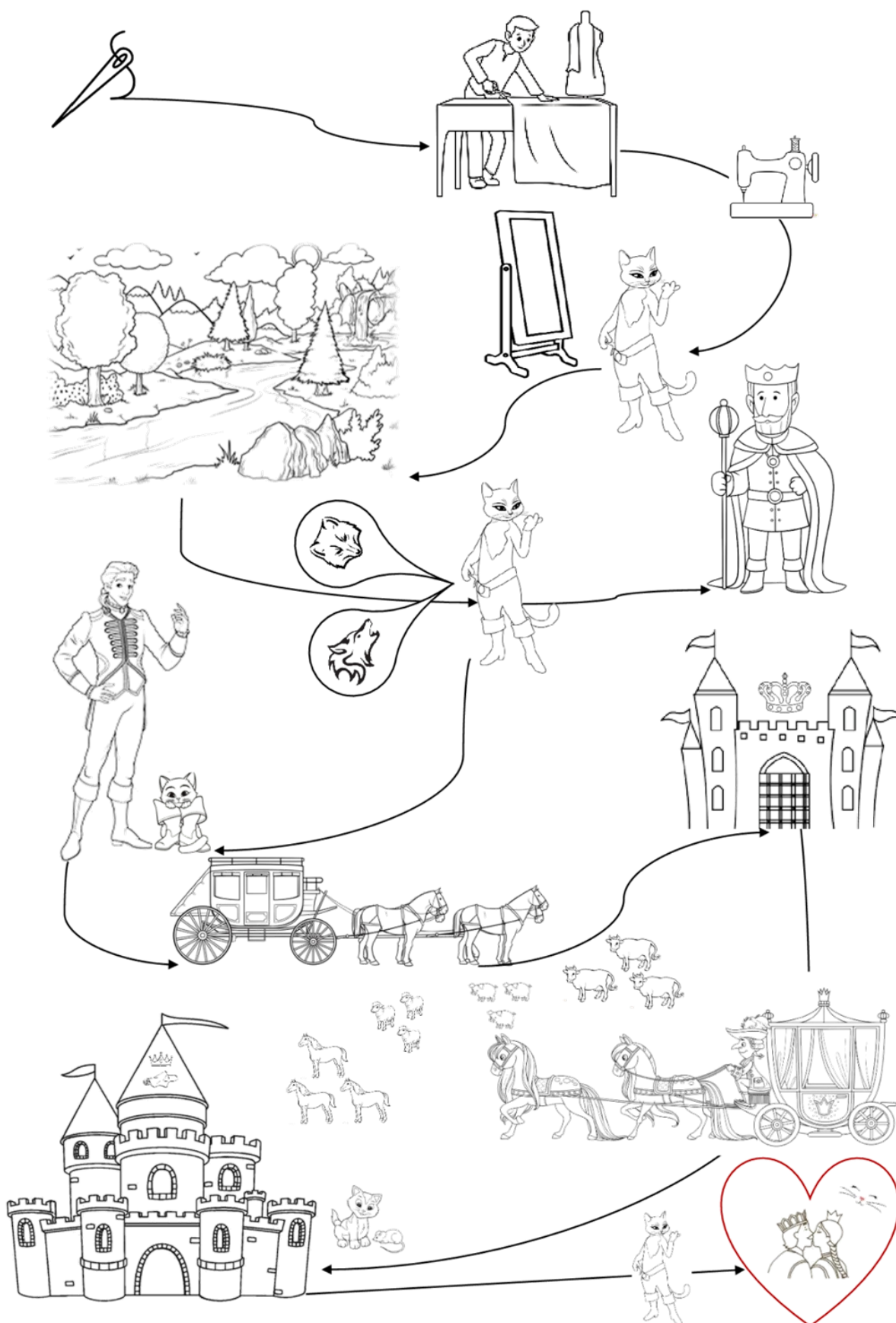

A képek forrása (Magyar 2013)

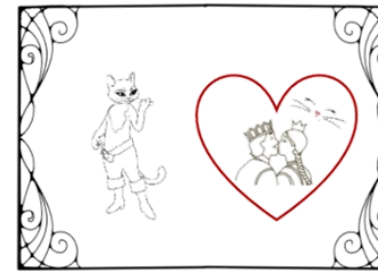
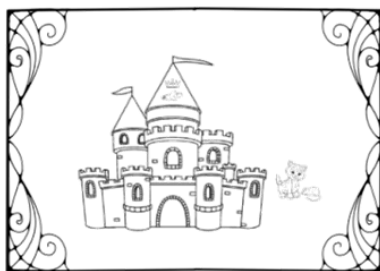
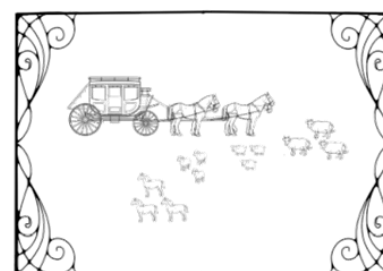
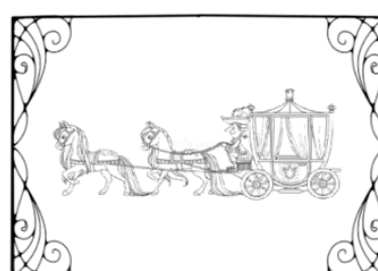
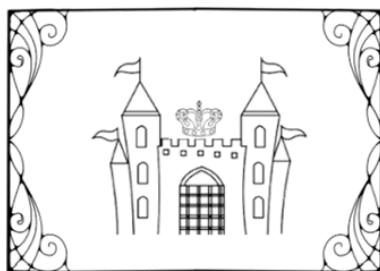
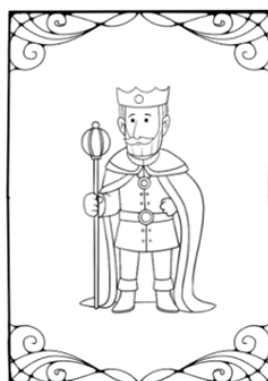
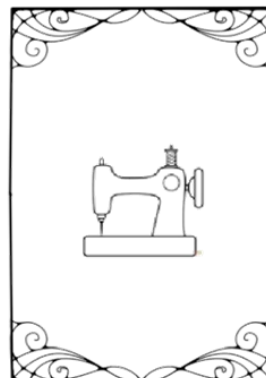
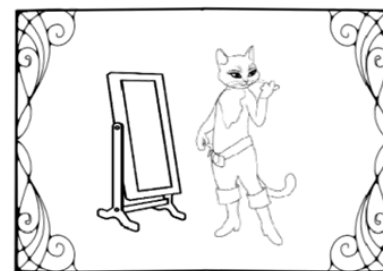
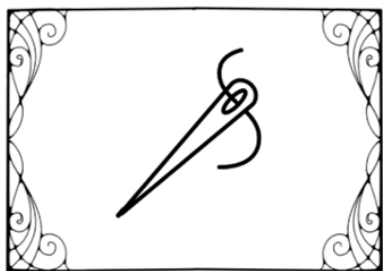
A mese foglalkozások során az elkészített képek kicsinyített változatát, mesekártyaként is használhatjuk.

12.5. A szabólegény macskája (saját készítés)

12.5.1. Mesetérkép

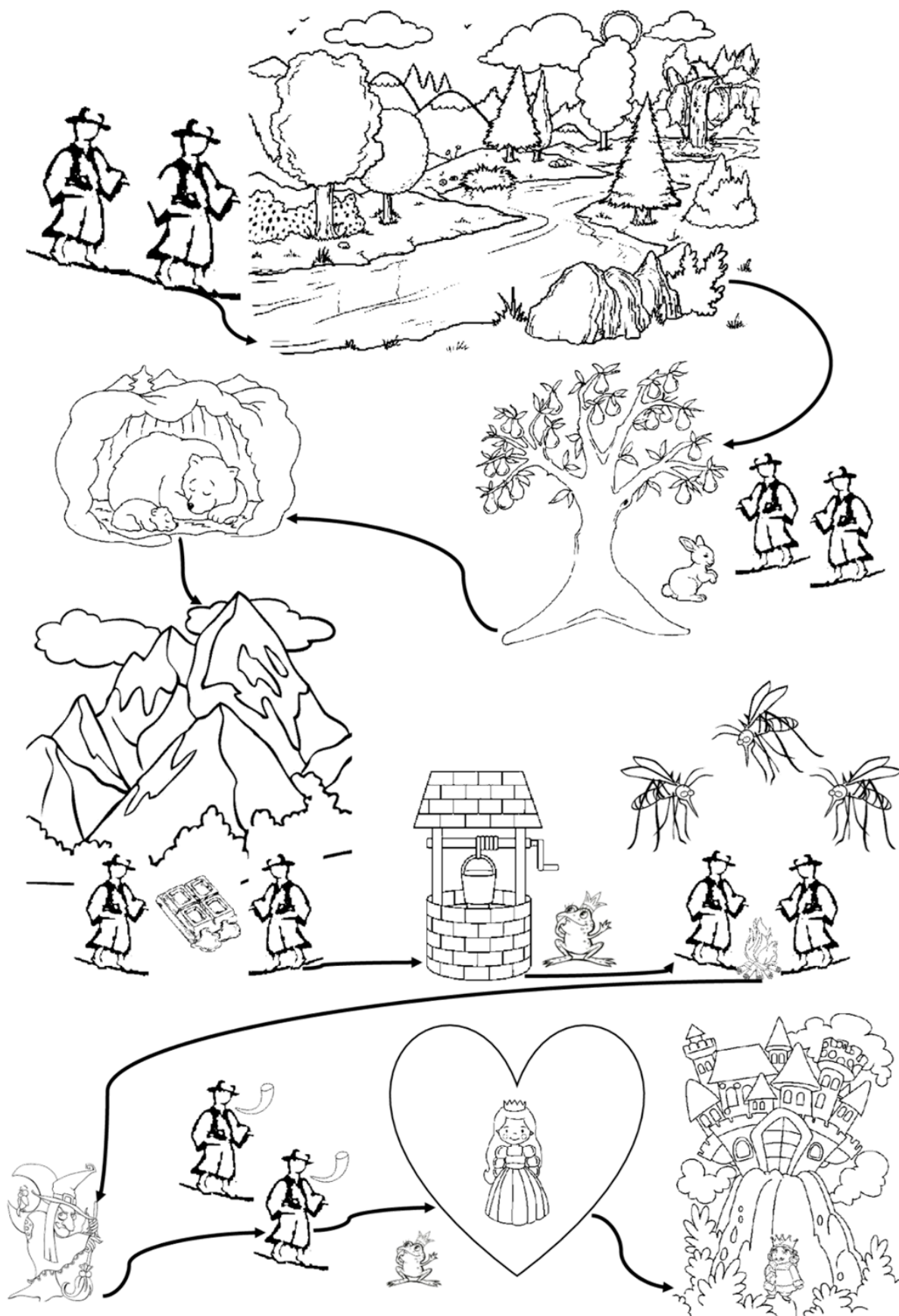

12.5.2. Mesekártya (saját készítés)

12.6. Tóticska, Jankó és a békává varázsolt királykisasszony (saját készítés)

12.6.1. Mesetérkép

12.6.2. Mesekártya (saját készítés)

